

10. 289.

REVISTA BIBLIOTECILOR

I. M. F. TIRGOU-MUREȘ
BIBLIOTECA

9 • 1968

*Publicație
a Comitetului de Stat
pentru Cultură și Artă*

M P
I U
C B
Ă L
Ș I
M C
A I
R T
A A
R T
E E

ISIAP

Alina
la Plantia...
MOTOCICLETA
stare, vînd. Tel. 99

CUMPAR sau inchiriaz
mora turism, dormitor, gîtit
23 90 19 (35518)

MOTOCICLETA MZ. 250 cm etaj
e comandă în stare foarte bună,
la preț convenabil. Criștea Ion,
Căminu Stăniș 32, sectorul 5,
București (35521)

VD motocicletă Zundapp
stare excepțională,
emp 3 Tel. 41 49 88. (35518)

VEDES 1940 vînd, str. Bili
Veșeliei Veșeliei — Gar
(35518)

...loei salii cu
...emontat, bră
...diverse piese
...17—20. (38620)

...bale, răcitoare cazan
vînd. Tel. 17 32 41. (35818)

D casă liberă între 2 camere,
linite, baie, calea Moșilor 104,
str. Victoria (35822)

IMPAR semineu, draperii, su-
jele, cărți. Tel. 56 14 34 (18—21)

GORDINI nou la roți,
33 46 18, între orele 18—

VIND covoraș
Minerva, str.
10, et. Iul

CUM
sur

**AGENCIUL
DE
PUBLICITATE**

UNIVERSITATEA

AMBURI
NGE

(9995)

...ver-
...pen-
...uc/h.V =
...ouc, pre-
...condensant
...P = 0,05
...va-

...în vi-
...amănu-
...tel. 16 27 65 și
...orele 7—16.
(9995)

...me
...leat
...Mi
...nita

M P
I U
C B
Ă L
Ș I
M C
A I
R T
A A
R T
E E

Str. Eforiei nr. 6 sectorul 6 București
Tel. 16 79 45

RECLAMĂ EFICIENTĂ PRIN
PUBLICAȚIILE ADMINISTRATE
DE
I. S. I. A. P.

BIBLIOTECILOR

S
U
M
A
R

Pag.

A. CORVĂTESCU—TOFAN: Informarea - încotro? Raid-anchetă privind prezentul și mai ales viitorul muncii de informare în marile biblioteci publice	515
Gh. MAXÎN: Funcțiile metodice ale bibliotecii municipale din centrul de județ	525
N. STRATONE și Em. DROB: Bibliotecar și sociolog (IV)	528
Anca OPRÎȘ: Importanța ghidurilor documentare în informarea științifică	533
Henri ZALIS: Bibliografia literară azi	535
prof. dr. docent Dan SIMONESCU: Bunurile spirituale n-au cunoscut hotare în trecutul istoric al românilor	540
Virgiliu ENE și Ileana TEODORESCU: Contribuții bibliografice la permanența ideii de unitate națională (I)	543
Cronică	549

ISTORIA CĂRȚII ȘI A BIBLIOTECILOR

Ovidiu BĂDINA și Octavian NEAMȚU: Contribuția lui Dimitrie Gusti (1880—1955) la teoria și practica biblioteceoeconomică din România ?	550
Emil MANU: Biblioteca lui Ion Minulescu	553

BIBLIOTECI DE PESTE HOTARE

Nedelcu OPREA și Traian PRODAN: Bibliotecile din R. P. Bulgaria	555
De peste hotare	559

S
U
M
A
R

PROFILURI

Emil BOLDAN : Gheorghe Lazăr - profesorul, etitor al școlii românești superioare în limba națională. 145 de ani de la moartea sa 560

Sanda RADIAN : Alexandru Vlahuță despre marii noștri seriitori. 110 ani de la moartea sa. 562

LUCRĂRI DE SPECIALITATE

Istoria României. Ghid bibliografic; Progress in Library Science. 1967 566

FIȘIER

Kallos, N. Conștiința politică 569

Calendar (octombrie-noiembrie-decembrie 1968) 571

CONSULTAȚII

Atanase LUPU : Sistematizarea și așezarea colecțiilor (I) 573

Ecouri cop. 113

REDAȚIA :

**Str. Biserica Amzei, nr. 5 — 7, sectorul 1,
București. Oficiul poștal 22. Telefon 13.94.04**

COLEGIUL DE REDACȚIE

George BAICULESCU, Virgil CÂNDEA, Antoaneta CORVĂTESCU-TOFAN, Ștefan GRUIA (redactor șef), Aron GRÜNBERG, Eugen IOVANOV, Atanase LUPU, Nicolae PASCU, Angela POPESCU-BRĂDICENI, Dan SIMONESCU, Mircea TOMESCU.

INFORMAREA—ÎNCOTRO?

Raid-anchetă privind prezentul și mai ales viitorul muncii de informare în marile biblioteci publice

A trecut aproape un an de la publicarea, în coloanțele revistei noastre, a articolului *Informarea în biblioteca publică**, semnat de George Vlădescu.

Încercînd a valorifica concluziile desprinse din analiza făcută și a surprinde noile coordonate ale muncii de informare la nivelul unor mari biblioteci publice din țară, am purtat discuții cu lucrătorii din serviciile de informare ale bibliotecilor municipale din Craiova, Pitești și Ploiești**. Materialele strînse în cursul anchetei le-am alăturat un articol primit din partea Valeriei Maier, șefa Serviciului de informare din Biblioteca municipală Cluj. Iar pentru a oferi cititorilor un model concret de activitate eficientă, desfășurată pe planuri multiple, am luat un scurt interviu tov. Alice Bulat, șefa Serviciului de informare științifică din Biblioteca Centrală de Stat, care, la cererea noastră, a insistat mai mult asupra organizării practice a serviciului și asupra creării și folosirii instrumentelor de muncă în această mare bibliotecă științifică și publică.

Ancheta noastră a vizat atît constatarea realizărilor concrete, obținute în ultimul timp, cît mai ales reliefaarea tendințelor de dezvoltare ulterioară a acestei munci, atît problemele de coordonare pe plan național, cît și dezideratele lucrătorilor de specialitate, pentru optimizarea rezultatelor activității lor.

*) În : Revista bibliotecilor, 20, nr. 10, oct 1967, p. 582—589.

**) În cursul anchetei am discutat : la Biblioteca municipală Craiova cu Margareta Dumitrescu, bibliograf, Marin Marinescu, șef de serviciu, Constantin Grecu, bibliograf ; la Biblioteca municipală Pitești, cu Nicolae Rîzescu, șef de serviciu ; la Biblioteca municipală Ploiești, cu Gh. Maxin, directorul bibliotecii, și Ștefan Năstăsescu, șef de serviciu. Din motive de spațiu grafic, vom indica în dreptul răspunsului doar denumirea orașului, considerînd că la cele exprimate subscriu toți membrii colectivului respectiv.

1. Ce vechime are, în biblioteca dv., serviciul de informare, conturat ca atare sau ca sferă de preocupări? Ce arie teritorială cuprinde el în raza deservirii, dacă a inițiat legături de colaborare cu alte instituții similare și dacă s-a încercat vreo formă de coordonare a muncii de informare pe teritoriul respectiv?

2. Ce necesități de personal, prezente și mai ales viitoare, are serviciul, dacă s-a încercat o specializare a fiecărui bibliograf pe anumite domenii de cunoștințe?

3. Cum este asigurată, prin organizarea internă a serviciului, legătura permanentă cu publicul cititor, ce frecvență au cererile de informare, ce domenii ating ele; ce pondere are munca de informare la cerere față de munca de întocmire a bibliografiilor prevăzute în planul de muncă?

4. Ce instrumente de muncă și-a conturat serviciul de informare și care dintre ele se dovedesc mai eficiente?

5. Ce deziderate, generale sau locale, ar dori să ridice lucrătorii serviciului de informare?

1. BIBLIOTECA CENTRALĂ DE STAT
•Serviciul de informare științifică funcționează în forma actuală din anul 1964. El primește cereri de informare din partea: 1) cititorilor bibliotecii; 2) a instituțiilor și organizațiilor din întreaga țară (organe centrale de partid și de stat, cabinete de partid din București, ministere, biblioteci, edituri, redacții, institute de cercetări); 3) a instituțiilor și cercetătorilor din străinătate (de exemplu, am primit cereri de bibliografii de la Biblioteca națională din Calcutta, Biblioteca națională chiliană, Universitatea din California — Los Angeles, Rivista di storia e letteratura religiosa a Universității din Torino, Biblioteca din Erevan, prof. Godfredo Pereira de la Universitatea din Lisboa etc.). Serviciul de informare întreține legături curente cu Biblioteca Academiei, cu Biblioteca centrală universitară București, cu Biblioteca centrală pedagogică București (cu toate face schimb de informații verbale și scrise) iar, prin publicația *Repertoriul bibliografiilor nepublicate* pe care o editează, cu toate celelalte biblioteci și centre de informare din țară.

1. CRAIOVA. Până în anul 1968, doar un lucrător din cadrul serviciului metodic se ocupa cu precădere de alcătuirea de bibliografii; abia din februarie a.c. s-a putut constitui un serviciu propriu-zis de informare, cu un colectiv de 4 lucrători. Primim spre rezolvare cereri din partea cititorilor bibliotecii și a unor instituții din oraș (cazul cel mai frecvent), dar și din alte localități din județ, solicitanții fiind, în majoritatea cazurilor, studenți la secțiile fără frecvență sau cadre didactice care dau examene de grad.

Deși pe teritoriul Craiovei nu există decât patru mari biblioteci (Biblioteca municipală, Biblioteca Universității Craiova — funcționând în al doilea an de învățământ —, Biblioteca Filialei Craiova a Academiei R.S. România și Biblioteca Colegiului „N. Bălcescu”), totuși nu am putut stabili pînă acum legături constante de colaborare cu vreuna din ele. Nici cu bibliotecile cabinetelor tehnice din uzinele orașului sau ale județului, numeroase și destul de bogate în fonduri specializate, nu am angajat pînă în prezent discuții și nu am stabilit încă un plan general de cooperare.

1. PITEȘTI. Înființat încă din anul 1962, Serviciul de informare a avut pînă acum doi ani o existență formală, bibliografii din serviciu fiind prea adesea solicitate, din cauza lipsei de cadre specializate, să dea ajutor de lungă durată celorlalte servicii. Abia în ultima perioadă de timp, atri-

buțiile serviciului au fost definite mai precis, trecîndu-se la o muncă de informare susținută și continuă. Serviciul a primit cereri de informare din partea publicului cititor din oraș, în special din partea cadrelor didactice din școli, liceele și Institutul pedagogic din localitate, din partea studenților și a elevilor. Bibliotecii i se trimit, de asemenea, cereri de informare și din partea organelor de partid, a organizațiilor obștești și a instituțiilor netehnice din oraș. Pînă în prezent, nu am stabilit decît unele legături sporadice de colaborare cu biblioteca Institutului pedagogic din localitate.

1. PLOIEȘTI. Pînă în anul 1966, a existat un nucleu de informare în cadrul Serviciului metodic-bibliografic; la organizarea unui serviciu de informare de sine stătător s-a trecut abia după apariția noului regulament de organizare și funcționare a bibliotecilor regionale. Cele mai multe cereri de informare le primim din partea cititorilor și instituțiilor din Ploiești. Sporadic, primim asemenea cereri și din partea bibliotecilor din județ. În anul 1965, Biblioteca din Ploiești a editat un catalog colectiv al periodicelor străine intrate în bibliotecile de pe teritoriul fostei regiuni Ploiești, la care au colaborat și bibliotecile cabinetelor tehnice respective; colaborarea însă nu s-a mai continuat, deoarece acestea nu s-au arătat interesate în întreprinderea unor acțiuni comune. S-au inițiat oarecari relații cu tinărul Institut de petrol și gaze, care funcționează de un an în localitate, relații care, avînd în vedere identitatea — parțială — de public cititor, sîntem siguri că se vor dezvolta în viitor.

2. CRAIOVA. În cadrul serviciului lucrăm crează patru bibliografi, care se ocupă atît de informarea curentă a cititorilor, cît și de elaborarea de bibliografii de o mai mare amploare. Dat fiind „tineretea” serviciului nostru, nu s-a încercat încă o specializare pe domenii de cunoștințe între lucrătorii serviciului, dar, desigur, o asemenea specializare ar fi foarte binevenită în viitor. Lucrătorii actuali ai serviciului pot înțelege texte în limba franceză și rusă. În general, credem că un colectiv de cinci bibliografi — avînd cunoștințe în domeniile politic-social, beletristic și tehnic și posedînd noțiuni de limbă engleză și germană — ar putea acoperi cererile actuale de informare și ar putea elabora instrumentele de muncă necesare.

2. PITEȘTI. În Serviciul de informare sînt încadrați trei bibliografi, specializați pe diferite domenii; bineînțeles, în cadrul specializării, există o strînsă conlucrare între ei. Membrii colectivului citesc în limbile: franceză, rusă, greacă. În viitor, acestui serviciu ar trebui să i se mai afecteze încă un lucrător, care să se ocupe cu editarea buletinului de creștere a colecțiilor și a celorlalte publicații elaborate în cadrul serviciului.

2. PLOIEȘTI. Serviciul este compus din patru bibliografi; la început s-a încercat o specializare pe domenii de cunoștințe, dar din cauza transferului unor lucrători în alte instituții și din cauza sarcinilor suplimentare survenite (verificarea cataloagelor), această delimitare a trebuit să fie abandonată pe parcurs; ea va fi însă reintrodusă în viitorul apropiat. În prezent, lucrătorii serviciului pot citi în limbile: franceză, italiană, germană, engleză, rusă. Pentru o funcționare optimă, credem că cu un număr minim de șase bibliografi am putea face față nevoilor de informare și muncii de editare a unor lucrări bibliografice de mare amploare.

3. BIBLIOTECA CENTRALĂ DE STAT
 În cadrul serviciului funcționează, în același program ca și al sălilor de lectură, un punct de informare, în imediata apropiere a sălii cataloagelor și a sălilor de lectură. Se primesc, trimestrial, cam 50—60 de cereri pentru bibliografii scrise și aproximativ 150 de cereri de informări orale. Toate cererile de informare se consemnează într-un registru special, avînd următoarea rubricăție:

de asemenea, informații cu privire la evenimintele de strictă actualitate, am putea spune chiar de preactualitate. Numărul mare de cereri denotă un fapt puțin îmbucurător totuși: instrumentele de informare nu sînt cunoscute în rîndul publicului larg, materialele de referință sînt destul de rar utilizate de către cititori și cercetători, mai ales în domeniul științelor sociale. Sistem de părere, avînd în vedere pregătirea obișnuită a bibliografilor, ca bibliotecile publice să se profileze pe informarea în domeniul umanisticii, urmînd ca pentru tehnică, medicină etc. să colaboreze cu instituțiile de specialitate din localitate.

3. CRAIOVA. De la înființarea serviciului, conducerea bibliotecii a hotărît ca, în sala cataloagelor, să facă de serviciu, în tură, cite un bibliograf, pentru a asigura îndrumarea cititorilor la principalele instrumente de informare ale bibliotecii și pentru a acoperi eventualele cereri de informare. A fost o măsură deosebit de binevenită, atît pentru cititori, care sînt îndrumați în condiții calitativ ameliorate, cît și pentru bibliografi, care au astfel posibilitatea să cunoască direct sfera și natura cererilor de informare ale cititorilor. În medie, bibliografului de serviciu i se prezintă cam 8—10 cereri de informare pe zi. Multe dintre aceste cereri, care prezintă teme de o mai largă circulație, stau la baza întocmirii unor bibliografii de mai mare amploare, care servesc și altor cititori decît celor pentru care au fost alcătuite. Iată cîteva titluri de bibliografii la cerere, întocmite în serviciu, și pentru care s-au elaborat liste bibliografice

Nr. crt. (Nr. de înregistrare a cererii)	Cota (Nr. sub care este consemnat răs-punsul la cerere)	Categoriile de informare			Beneficiar		Semnătura bibliografului	Data	Observații și descrierea lucrării
		Cercetare bibliografică	Informație orală	Informație prin corespondență	Instituție	Persoană			

În decursul activității serviciului, s-au făcut diferite studii comparative — pe instituții sau categorii sociale de cititori — pentru a determina profilul intereselor de informare. Am ajuns astfel la concluzia că predominante sînt cererile de informare din domeniul științelor economice, politice, filozofice, din literatură și artă. Sînt solicitate,

mai amănunțite: Comparație între clasicismul și romantismul francez; Transformarea științei în forță nemijlocită de producție; Istoricul fostului liceu „Elena Cuza” din Craiova; Modernizarea predării științelor naturii. De asemenea, din necesitatea informării cititorilor în domeniul literaturii străine, s-a născut ideea și s-a trecut apoi la alcătuirea

unci întinse bibliografiile selectivă *Literatura secolului XX. Teatru. Proză*, care cuprinde până în momentul de față date despre viața și opera a 81 de scriitori străini; lucrarea urmează să fie completată cu o a doua parte, privind poezia modernă străină. Tot la capitolul bibliografii de mare amploare trebuie înregistrate începuturile constituirii bibliografiei locale: s-au alcătuit 102 fișe pentru lucrarea *Oameni de seamă născuți în Oltenia* și s-a alcătuit sumarul *Revistei oltenice* apărută în anii 1888—1890 și 1892, sub conducerea lui Traian Demetrescu. De asemenea, a fost alcătuită o bibliografie amănunțită Elena Farago (poeta a fost ani de zile directoarea bibliotecii publice din Craiova), este în curs de elaborare o bibliografie a operei poetului local Vulcovici, colaborator la revista *Ramuri*, crou al războiului din 1916—1918 și s-a început întocmirea sumarului altei reviste craiovene, intitulată *Arhivele Olteniei*. Tot în curs de organizare se află și bibliografia Craiovei, la care au fost fișate cam 2000 de articole din periodice.

Tempul afectat întocmirii bibliografiilor la cerere, față de cel rezervat întocmirii bibliografiilor prevăzute în plan, diferă de la o perioadă de timp a anului la alta, în funcție de anul universitar (majoritatea cititorilor de la sala de lectură este formată, în prezent, din studenți); în perioada examenelor, cererile de informații se înmulțesc vertiginos. În general, munca de întocmire a bibliografiilor din plan predomină asupra muncii de informare curentă.

3. PITEȘTI. Și la noi, o dată cu re-centa completare a serviciului, s-a organizat permanența unui bibliograf, capabil să acopere nevoile de informare și îndrumare la cataloage. Se primesc, în medie, cam 5 cereri de informare pe zi, în afara micilor lămuriri pe care le necesită găsirea unei cărți în catalog. Din partea instituțiilor primim cam o cerere pe lună pentru o informare mai amplă.

Este o realitate constatată — căreia, din lipsă de fonduri specifice, nu îi putem aduce deocamdată corective — faptul că cele mai multe cadre tehnice calificate din județ (ingineri, cercetători etc.) nu vin la biblioteca noastră pentru a cere informații sau cărți de specialitate. Cabinetele tehnice ale diferitelor uzine sînt mult mai bine aprovizionate cu ultimele noutăți pe profil, astfel că nici în momentul de față și nici chiar în viitor nu poate fi vorba de a intra în competiție cu ele pentru satisfacerea unor deziderate de strictă specialitate. Așa după cum socotim noi, doar o colaborare strînsă cu aceste cabinete tehnice, în privința furnizării, de către ele, a unor bibliografii de specialitate și pentru editarea în comun a unor cataloage colective, ar fi singura soluție pentru acope-

rirea lacunelor bibliotecii publice în aprovizionarea cu carte tehnică și pentru îmbogățirea ei cu informații din domenii de strictă specialitate.

Pondera cea mai mare de timp în munca noastră o are elaborarea bibliografiilor înscrise în planul serviciului; se simte încă nevoia ca aceste bibliografii, împreună cu instrumentele de muncă ale serviciului, să formeze treptat un fond latent de informare, care să faciliteze și să facă mai rapidă munca de informare la cerere. Cererile de informare — verbală sau scrisă — se înscriu într-un registru de evidență. Iată cîteva asemenea cereri prezentate: materiale referitoare la opera și personalitatea lui I. A. Candrea, I. Chendi, T. Vianu, P. Ispirescu; Topîrceanu — satira și umorul; despre I. Minulescu; despre nou și vechi în medicină etc.

3. PLOIEȘTI. Considerînd că primul și cel mai important instrument de informare îl constituie cataloagele generale — alfabetic și sistematic —, în Biblioteca municipală Ploiești s-a început de curînd o acțiune de largă amploare pentru revizuirea și completarea lor, în care au fost antrenați și bibliografi Serviciului de informare și din cauza căreia permanența din sala cataloagelor a fost suspendată. Într-un viitor foarte apropiat însă, serviciul de informare va fi amplasat în imediata apropiere a sălii cataloagelor și va pune la dispoziția publicului o variată bibliotecă de referință, iar un bibliograf din serviciu va fi prezent în sala cataloagelor tot timpul orelor de funcționare a secțiilor pentru public. În Serviciul de informare există o evidență strictă a cererilor de informare, ca și a răspunsurilor date acestora. Din cercetarea registrelor reiese că, în medie, se prezintă bibliografiilor cam 5 cereri de informare pe zi din partea cititorilor și aproximativ o cerere pe săptămîină din partea unor instituții din oraș. Satisfacerea cererilor de informare ocupă zilnic cam 4 ore din munca unui bibliograf.

4. BIBLIOTECA CENTRALĂ DE STAT. În lumina rezultatelor obținute prin studierea frecvenței cererilor din diferite domenii de cunoștințe, s-au alcătuit *ghiduri de documentare pe specialități*, sub formă de fișe, în care au fost oglindite toate lucrările de referință — surse primare și secundare — care ar fi putut interesa pe bibliograf și pe cercetător. Fiecare ghid își are materialul organizat după o tematică proprie, stabilită în mod convențional pentru fiecare domeniu, în funcție de materialul cerut și de publicațiile existente. Ideal ar fi ca toate publicațiile specificate în aceste ghiduri să se găsească în punctul de informare sau în biblioteca uzuală a serviciului; deo-

camdată, acest lucru nefiind posibil, ne mulțumim ca aceste ghiduri să reflecte prin descrieri toate materialele de referință depistate în domeniul respectiv și să fie completate la zi cu noile achiziții. Aceste ghiduri reflectă publicațiile existente în primul rând în biblioteca noastră, dar și publicații aflate în alte biblioteci din București.

În cadrul serviciului se ține o evidență exactă a tuturor bibliografiilor elaborate ca urmare a cererilor de informare. După alcătuire, bibliografiile sînt multiplicare în 4—5 exemplare; acestea se depun în casete anume confecționate, după ce li s-a dat o cotă (un număr în cifre arabe, acordat în ordinea elaborării). Fiecărei bibliografii i se atribuie una sau mai multe vedete-subiect, fixate după criteriul de la particular la general; de exemplu, dacă am alcătuit o bibliografie despre Cezar Bolliac, stabilim vedetă-subiect principală la Bolliac, Cezar, iar pe cele secundare la literatură română și istoria României. Se face o fișă principală cu descrierea bibliografiei, pe care se trece vedetă-subiect și cota, fișă care se intercalează, în ordinea alfabetică a vedetă-subiect principale, într-un fișier al bibliografiilor. Pentru exemplul citat, la vedetele-subiect secundare se fac două fișe de sumar, intitulată una *Literatură română și alta Istoria României*, pe care se trec, în ordinea crescîndă a cotelor, titlurile și cotele tuturor bibliografiilor din aceste domenii. În acest fel, am obținut o evidență clară și precisă a tuturor bibliografiilor elaborate, înlăturînd orice posibilitate de reinvestigare a vreunui subiect deja tratat. În momentul în care ni se prezintă o cerere de informare dintr-un domeniu cercetat, oferim cititorului una din copiile bibliografiei depozitate în casete.

În cadrul serviciului au mai fost elaborate: un fișier analitic al periodicelor străine, cuprinzînd fișele decupate din buletinele Centrului de documentare științifică al Academiei (cu regret trebuie să semnalăm, că, în actuala formă de tipărire a fișelor — pe ambele părți ale foii —, elaborarea acestui fișier este mult îngreunată); un fișier al recenziilor, alcătuit după semnalările din *Bibliografia R.S.R. Articole din periodice și seriale*, în care fișele sînt orînduite în ordinea alfabetică a titlurilor cărților recenzate, iar numele autorilor este semnalat într-un index alfabetic anexă, care trimite la titlul lucrării (am decis ca acest fișier să fie orînduit în acest mod deoarece mulți cititori nu rețin numele autorului, formulîndu-și cererile sub titlul publicației).

Serviciul de informare al B.C.S. editează, de asemenea, publicația anuală *Repertoriul*

bibliografiilor nepublicate într-un tiraj de 300 de exemplare. Acest *Repertoriu...* are în intenție să facă cunoscută activitatea bibliografică din întreaga țară, ce nu și-a găsit încă o formă tipărită și, prin aceasta, să contribuie la încurajarea schimbului de informații între diferite instituții și la instituirea unei coordonări a cercetărilor. Deocamdată, B.C.S. nu primește decît fișele de semnalare ale acestor lucrări; nu s-a încercat pînă acum o centralizare a tuturor bibliografiilor, impedimente de ordin material și tehnic (lipsa spațiului pentru depozitarea lor, imposibilitatea — temporară — a multiplicării lor) opunîndu-se la aceasta. Desigur, o asemenea centralizare, în cadrul B.C.S., ar facilita schimbul de bibliografii, sistemul devenind astfel mai eficace și mai rapid. În stadiul actual de organizare, cei interesați în obținerea unei bibliografii specificate în *Repertoriu...* se pot adresa direct instituției care a elaborat-o.

4. CRAIOVA. Alcătuirea instrumentelor specifice informării a început o dată cu înființarea propriu-zisă a serviciului. Astăzi, există în cadrul serviciului:

— Un fișier al materialelor bibliografice aflate în bibliotecă, organizat după o tematică pe 12 grupe. Pentru depistarea materialelor, se consultă frecvent *Bibliografia R.S.R.* ambele serii; mult mai puțin sînt uzitate buletinele bibliografice editate de Centrul de documentare științifică, cuprinzînd evidența articolelor din presa străină, pentru că biblioteca posedă încă destul de puține abonamente la aceste periodice.

— Un fișier de critică literară — organizat pe genuri și literaturi naționale — cuprinzînd descrierea analitică a articolelor apărute în presa românească (despuierea se face în cadrul serviciului, direct din presă) și un fișier al cărților de critică literară. Este în continuă completare un fișier al recenziilor de cărți beletristice apărute în presa românească (pentru care, de asemenea, despuierea se face direct din presă de către bibliografi). Aceste fișiere sînt foarte des consultate de către cititori și bibliografi.

— Indici alfabeticii pentru operele clasicelelor marxism-leninismului și pentru titlurile din opera unor mari scriitori, aflate în bibliotecă: M. Eminescu, T. Arghezi, H. de Balzac, A. P. Cehov etc.

4. PITESTI. De-a lungul timpului s-au conturat următoarele instrumente de muncă, specifice serviciului nostru:

— Ghidul de informare, un fișier aranjat în ordinea clasificării zecimale, care cuprinde fișele tuturor materialelor de referință (tratate, manuale, bibliografii, dicționare, materiale metodice) aflate în bibliotecă, precum și fișele analitice ale unor articole apărute în presa de specialitate. În biblioteca uzuală a serviciului am asamblat, în volume legate, cotate și paginate, tot materialul bibliografic și metodic elaborat sau primit în bibliotecă, de la bibliografiile de mare amploare, alcătuite la unele comemorări sau aniversări, până la listele bibliografice succinte, alcătuite ca urmare a simplelor cereri verbale. Fiecare din aceste materiale, adunate în volum, în ordinea intrării în serviciu, este reflectat, la rubrica adecvată, în ghidul de informare, sub cota și pagina volumului. În acest fel, chiar și o simplă foaie de hîrtie cu 5—10 inserări bibliografice se poate regăsi în timpul cel mai scurt și se poate refolosi la nevoie.

— Fișierul de cronici și recenzii literare, cuprinzînd material apărut în presă între anii 1950 și 1962. Fișierul nu s-a mai continuat, considerîndu-se că prin *Bibliografia R.S.R. Articole din publicații periodice și seriale* se pot regăsi destul de ușor recenziile solicitate.

— Fișierul de istorie și critică literară română și străină, în alcătuirea căruia utilizăm pe scară largă aceeași bibliografie națională, ambele serii.

— Un prim început de bibliografie locală, cu o tematică specifică, cuprinzînd fișe de cărți și descrieri analitice din periodice; din lipsă de personal și de îndrumări adecvate, nu ne-am putut concentra atenția, pînă acum, asupra acestei lucrări. Bibliografia locală are o anexă, cuprinzînd fișele tuturor cărților editate pe teritoriul fostei regiuni și, acum, al actualului județ Argeș.

— Diferite fișiere tematice, rezultate prin despuierarea periodicelor centrale și locale, dezvoltînd subiecte actuale des solicitate de cititori; temele au mai ales caracter social-politic. Iată cîteva din subiectele cercetate: Folosirea energiei nucleare în scopuri pașnice; Problema dezarmării; Cuvîntările conducătorilor de partid și de stat; Vizitele unor personalități străine în România; Politica externă a R.S.R. etc.

— Ghidul de informare în bibliologie, rezultat din orînduirea fișelor signalitice editate de Cabinetul bibliologic al B.C.S. Sintem însă de părere că informarea în bibliologie ar deveni mult mai eficientă dacă, alături de fișele de semnalar, care oricum se găsesc multiplicat în *Buletinul de informare*

în bibliologie, s-ar extinde adnotările din buletin, iar *Revista de referate* ar fi mult amplificată.

4. PLOIEȘTI. În Serviciul de informare s-au constituit următoarele instrumente de muncă:

— Un catalog al lucrărilor de referință, care, după terminarea complexe acțiuni de revizuire a cataloagelor generale, va trebui restructurat, în vederea mării eficacității lui.

— Un dosar cu bibliografiile alcătuite pentru satisfacerea cererilor de informare, inserate în ordinea elaborării lor. Va trebui ca aceste bibliografii să fie orînduite în baza unei tematici oarecare.

— Un fișier de referințe din domeniul literaturii române și al literaturii universale, cuprinzînd fișe rezultate din descrierea analitică a volumelor de critică literară și din despuierea articolelor din presa de specialitate, de la 1960 încoace, continuînd volumul editat de Academia R.P.R. sub redacția lui T. Vianu, *Bibliografia literaturii române, 1944—1960*. Despuierea se face direct din periodice. Pînă în prezent, nu s-a constituit un fișier aparte de recenzii, cronicile literare fiind incluse în rubrica rezervată fiecărui scriitor: în viitor, am putea alcătui un indice alfabetic al titlurilor de cărți recenzate, anexă la fișierul de istorie și critică literară.

— Un catalog constituit pe baza fișelor inserate în buletinele editate de Centrul de documentare științifică al Academiei. Neajunsul acestui catalog constă în faptul că instituția editoare a avut, de-a lungul timpului, fluctuații în sistemul de clasificare a fișelor, fluctuații care se resfrîng negativ asupra eficacității catalogului. De altfel, în ultimul timp, C.D.S. editează fișele pe ambele părți ale foii, în așa fel încît acestea nu mai pot fi constituite în catalog, dar nici volumele ca atare nu rezistă, din cauza fragilității legăturii, unei răsfoiri mai îndelungate. Credem că C.D.S. ar trebui să stabilească o unitate de vederi între diferitele sale redacții în organizarea materialului inserat în buletin, făcînd astfel posibilă o conturare a cataloagelor după criterii constante.

— În cadrul preocupărilor de întocmire a bibliografiei locale, s-a început întocmirea unui catalog al publicațiilor periodice prahovene de la începuturi pînă în prezent. S-au depistat și s-au fișat pînă acum toate revistele și ziarurile apărute pînă în 1948, urmînd ca materialul adunat să fie revăzut și sistematizat după descriptori. Această lu-

crare va fi contribuția prahoveană la elaborarea istoriei apariției periodicelor pe teritoriul patriei și, în același timp, o componentă a bibliografiei locale.

Tot ca o contribuție la elaborarea aceleiași bibliografii locale, am strins un număr însemnat de fișe pentru catalogul personalităților prahovene; planul de organizare a acestei lucrări nu s-a conturat încă cu foarte mare exactitate, lipsindu-ne îndrumările necesare pentru stabilirea criteriilor de selecționare a materialului.

— În cadrul serviciului de informare se organizează, de asemenea, catalogul de informare în bibliologie, constituit din fișele signalactice editate de B.C.S.

5. BIBLIOTECA CENTRALĂ DE STAT. Mai mult decât orice este de dorit, în etapa actuală de organizare a emiterii de informații, o centralizare a rezultatelor cercetărilor bibliografice, o coordonare a acțiunilor de informare. Din faza de observație și studiu în care ne găsim încă astăzi, este absolut necesar să se treacă la acțiuni concrete, pentru traducerea în fapt și aplicarea acestor principii. Sîntem prea tineri în acest domeniu și avem prea mult de recuperat — în timp și muncă — pentru a ne putea permite luxul ignorării eforturilor generale și elaborării, în paralel, a unor lucrări bibliografice de stringentă necesitate.

Am dori, de asemenea, să se găsească o modalitate de multiplicare sau tipărire a cercetărilor bibliografice de o mai mare amploare, elaborate în diferite biblioteci din țară.

În viitor, în serviciul nostru se preconizează trecerea la un sistem mecanizat de regăsire a informațiilor — introducerea fișei perforate, mai ales pentru catalogul articolelor din periodice străine.

5. CRAIOVA. Am dori, în primul rînd, o specializare pe domenii de cunoștințe a bibliografilor din serviciu, pentru a se putea obține un coeficient mai ridicat în randamentul și eficacitatea informațiilor bibliografice. A devenit stringentă nevoia întocmirii unui studiu asupra cererilor de informații, pe specialități, profesii, grupe sociale etc., în vederea întocmirii unui plan științific de elaborare a informării active, tocmai pentru a prevedea și a preîntîmpina anumite deziderate. Prin-o cooperare între cele patru mari biblioteci din oraș, am putea publica un catalog colectiv al cărților din fondul tradițional, aflat în Craiova. Împreună cu Biblioteca Universității, s-ar putea edita un catalog colectiv de creștere a colecțiilor, incluzînd și cartea străină achiziționată, și s-ar putea stabili un plan de coordonare a cercetărilor bibliografice.

5. PITEȘTI. Am dori să se instituie un curs de perfecționare în bibliografie și informare, cu editarea de materiale de îndrumare adecvate, atît teoretice cit și practice (de exemplu, este absolut firesc și necesar ca noile servicii de informare să aibă la îndemînă un repertoriu tip al materialelor de referință, autohtone și străine). Dorim să se iniție schimburi de experiență cu servicii similare din biblioteci mari cu tradiții în munca de informare. Am vrca ca problema constituirii depozitului legal local să fie reglementată pe bază de lege, pe plan general, toate tipografiile locale să fie obligate a trimite, chiar și contra cost, un exemplar din fiecare publicație ieșită de sub rotativa proprie.

În cadrul unui plan de coordonare a cercetărilor bibliografice, ar fi necesară și actuală o specializare, pe domenii distincte, conform profilului, între diferitele instituții emițătoare; în cadrul unui asemenea plan coordonat, de exemplu, bibliotecile publice s-ar putea profila pe elaborarea de bibliografii cu caracter social-politic și umanistic, cabinetele tehnice pe alcătuirea de bibliografii cu caracter tehnic, institutele de cercetări pe emiterea de informații cu caracter științific etc., prevăzîndu-se obligativitatea, din partea tuturor instituțiilor, a schimbului de liste bibliografice.

Pe viitor, Biblioteca municipală Pitești trebuie să și extindă planul de publicații. În primul rînd este absolut necesar să se reia multiplicarea catalogului de creștere a colecțiilor, într-o formă nouă. Colectivul serviciului de informare propune ca acest catalog să ia forma unui catalog colectiv de reflecție a noutăților intrate în toate bibliotecile județului (o evidență strictă s-ar putea ține după fișele de precomandă). În dreptul fiecărui titlu s-ar trece sigla bibliotecii în care poate fi găsită publicația, iar publicațiile care au fost achiziționate de bibliotecile comunale ar putea fi marcate printr-un asterisc (pentru a indica intrarea în toate bibliotecile comunale), sau două asteriscuri (pentru a indica intrarea numai în anumite biblioteci comunale). Acest catalog, înzestrat și cu un index alfabetic al numelor de autori și al titlurilor de lucrări, ar prezenta, pentru rețeaua de biblioteci din județ, multiple avantaje: ar constitui o evidență a achizițiilor pe teritoriul județului și, prin aceasta, ar permite o coordonare a lor, ar înlesni împrumutul interbibliotecar și schimbul de dublete, ar ajuta la constituirea corectă a cataloagelor alfabetic și sistematic sau ar putea ține loc chiar de catalog în bibliotecile mici, avînd și funcția de catalog tip

pentru cele comunale, ar deveni, alături de bibliografia națională, principala sursă de informare, ar înlesni urmărirea și constituirea bibliografiei locale. Propunem ca acest catalog să apară trimestrial sau bianual.

Tot în cadrul Serviciului de informare s-ar putea edita un catalog al fondurilor tradiționale existente pe teritoriul județului și un catalog colectiv al cărților și periodicelor străine aflate în același perimetru.

În cazul editării acestor cataloage, Biblioteca municipală s-ar forma ca un centru de emanație a informațiilor, având și rolul de a „dispeceriza” materialele bibliografice, iar colaborarea între toate bibliotecile din cuprinsul județului ar deveni o necesitate și o condiție a bunei reușite generale.

5. PLOIEȘTI. Bibliotecile din țară văd astăzi în Direcția bibliotecilor din Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, direcție de curînd reînființată, organul de stat care să conducă și să coordoneze întreaga activitate a acestui sector de muncă. De aceea, credem că în atenția imediată a Direcției bibliotecilor trebuie să intre, în primul rînd, editarea principalelor lucrări de tehnică de bibliotecă: mininul de tehnică de bibliotecă, un manual de catalogare, tabele de clasificare zecimală etc., avînd caracter de normative, materiale a căror lipsă se simte deosebit de stringent în biblioteci și fără de care munca de informare ar fi suferită.

De asemenea, este absolut necesar să se publice un material cu privire la întocmirea bibliografiei locale, pentru ca aceasta să fie organizată pe baze uniforme, putîndu-se contopi, odată, într-o singură *Românică*.

Din nou ridicăm problema necesității editării anuarului cărții, care, în mod inexplicabil, s-a oprit în anul 1954. Prea multe avantaje pledează pentru reapariția lui pentru a nu fi cu insistență cerut.

Am dori — și este logic și economic să cerem aceasta — ca bibliografiile închinete aniversării unor evenimente sau personalități, aniversări care se cunosc cu mult timp înainte, să fie repartizate spre efectuare de către un for coordonator instituției celei mai specializate în domeniul respectiv, instituție care să aibă obligația de a o multiplica și difuza din timp tuturor celor interesați. Am realiza, în acest fel, o economie considerabilă de forțe, o garanție a competenței în elaborare și un prim pas în centralizarea și coordonarea cercetărilor bibliografice pe întreaga țară.

Credem că sîntem în asentimentul tuturor bibliotecilor cînd propunem ca lucrările de referință editate în străinătate, care sînt achiziționate prin comerțul de carte din țara noastră, să fie repartizate de forurile în

drept cu precădere bibliotecilor, unde se transformă în bunuri de folosință generală.

În aceeași ordine de idei, sperăm că prin înființarea Editurii enciclopedice române se vor crea condiții mult mai propice decît pînă acum pentru apariția de materiale de referință autohtone. Ar trebui alcătuit un plan de perspectivă, care să vizeze atît editarea unor bibliografii fundamentale, cît și apariția unor bibliografii speciale, pe diverse probleme, biobibliografii, dicționare bibliologice, lucrări monografice cu privire la diverse biblioteci românești de tradiție, un catalog al incunabulelor existente în România și — de ce nu — reeditarea, cu modificările și completările de rigoare, a *Bibliografiei cărții vechi românești*, ca și continuarea acesteia, din 1830 pînă în 1952. Problema existenței fondului de informare prezentînd aspecte multiple, ar fi necesară, considerăm noi, o investigație mai largă din partea Direcției bibliotecilor, cu concursul specialiștilor din diferite domenii de cercetare, pentru a se stabili în mod precis urgențele în editare.

Ca un deziderat local de primă importanță, am dori să posedăm cît mai curînd mijloace minime de multiplicare, fără de care nu se poate duce o activitate bibliografică la un nivel acceptabil. Dacă fiecare centru mai însemnat de emanație a informațiilor ar avea acces, în mod legal și bine stabilit, la un mijloc local de multiplicare, atunci și instituirea unui schimb interbibliotecar de bibliografii ar fi cu mult mai ușoară.

Ar fi oportună o lărgire a cercului de colaboratori ai bibliografiei locale, prin atragerea unor specialiști din oraș — istorici, literați —, care să garanteze, prin competența lor, înaltul nivel științific al lucrării. Va trebui, de asemenea, să se treacă la o studiere atentă și chibzuită a structurii bibliografiei locale, stabilindu-se un plan precis de dezvoltare a ei.

5. CLUJ. Existența, în majoritatea bibliotecilor municipale, a serviciilor de informare ridică o serie de probleme specifice activității acestora, probleme care sînt rezolvate în momentul de față de colectivele respective după posibilitățile fiecăruia de documentare. Desigur, acest lucru duce la o mare varietate de activități, paralelisme nenumărate și uneori orientări greșite în formularea obiectivelor care revin serviciului.

Materialele de specialitate existente dau îndrumări generale privitoare la munca bibliografică, dar nu rezolvă multe probleme legate de activitatea bibliotecilor cu profil enciclopedic, care au în raza preocupărilor lor un public de diverse vîrste și specialități.

Volumul *Introducere în documentarea științifică* de A. Avramescu și V. Cândea este, desigur, un ajutor important în activitatea bibliografilor, dar numărul insuficient de volume existente în prezent impune o receditare. Majoritatea articolelor apărute în *Studii și cercetări de documentare și bibliologie*, în *Buletinul de informare în bibliologie* și *Revista de referate în bibliologie* cuprind materiale care se referă în mai mică măsură la problemele specifice ridicate de activitatea bibliografică din bibliotecile publice și prezintă (pentru materialele apărute în presa străină) neajunsul de a nu căpăta și traduceri respective, cel puțin a celor mai solicitate articole.

Revista bibliotecilor, prin materialele referitoare la bibliografia locală, apărute în anii mai îndepărtați, și prin articolele Ilenei Băncilă despre *Metodele de întocmire a bibliografiilor*, apărute în anul 1967, a adus unele informații prețioase, dar nu a putut și nici nu va putea elucida toate întrebările, care deocamdată nu găesc, măcar în parte, răspuns într-un material metodic oficial, de mult promis de Biblioteca Centrală de Stat.

Se impune apariția unui nou regulament de funcționare a bibliotecilor, care să spună precis în ce direcții să ne orientăm activitatea în viitor. Ne întrebăm, de asemenea, de ce pînă acum nu s-a organizat un curs pentru lucrătorii serviciilor de informare sau măcar să se fi inițiat o chemare, de către un for superior, a șefilor de servicii la un instructaj sau consfătuire, chiar și sumare, legate de această activitate.

Coordonarea activității bibliografice ar putea aduce importante servicii muncii de informare, concretizându-se în următorul mod de acțiune: la sfîrșitul fiecărui an, serviciile bibliografice din întreaga țară să trimită forului coordonator bibliografiile scrise, de o mai largă întindere, acordate solicitanților. Dintre acestea, cele mai importante să fie multiplicare și puse la dispoziția tuturor bibliotecilor, pentru a putea fi folosite de acestea, bineînțeles prin completarea cu noutăți, în caz că se solicită, pe plan local, aceeași temă.

Concluzii

Biblioteca a fost, în toate timpurile, un centru de răspîndire a cunoștințelor. În evoluția sa dialectică, biblioteconomia a parcurs însă cîteva etape distincte, etape în care accentul a căzut, rînd pe rînd, pe diferite componente ale ei. Din antichitate și pînă

spre sfîrșitul secolului al XIX-lea, bibliotecarul a fost considerat, în primul rînd, un erudit — și calitatea aceasta i-a conferit o poziție socială mult mai înaltă decît ocupația sa propriu-zisă. Crearea primelor biblioteci publice a impus apoi o schimbare de orientare — de la erudiție la serviciu public. Astăzi însă, organizarea tradițională s-a dovedit insuficientă față de necesitățile din domeniul informației și bibliotecarul a trebuit să opteze: fie să se considere un simplu păstrător al valorilor materiale ale cunoașterii omenești, lăsînd documentarea să-și facă loc în afara bibliotecii (și astfel s-au născut centrele independente de documentare), fie să redevină un erudit, care să transforme biblioteca într-un centru de emanație a informațiilor. Căci astăzi informarea nu mai este o problemă ținînd doar de organizarea bibliotecilor; ci una de foarte mare importanță socială, funcție a progresului social, economic și cultural al omenirii. Astăzi, tocmai informarea este cea care conferă bibliotecii calitatea de instituție modernă și o transformă, dintr-un depozit de publicații, într-un for de cercetare.

Față de bibliotecarul atotștiutor din antichitate și evul mediu, bibliotecarul actual are de făcut față, în ceea ce privește informația, unor cerințe sporite: a crescut mult cerul celor care solicită informații; a crescut și s-a complicat în mod deosebit literatura de referință, ajungîndu-se la un grad de specializare foarte avansat. Ca urmare, numai o informare care se bazează pe instrumente de muncă perfecționate și care îmbracă forma unei organizări instituționale poate rezolva această sarcină.

Cităm din Jesse A. Sherra ^{*)}, decanul Școlii de biblioteconomie, Western Reserve University, Cleveland (Ohio): „Amplourea crescîndă și specializarea informării înregistrate au pus capăt, o dată pentru totdeauna, existenței poliistoricului. Nu mai este posibil ca o singură minte să cuprindă totalitatea cunoașterii omenești, așa cum au făcut, la vremea lor, Aristotel, Leonardo și Goethe. Coordonarea, cerută de această fragmentare progresivă și de specializare, se bazează pe un sistem de comunicare care va trebui să aducă laolaltă pe indivizii care stăpînesc o cunoaștere specializată într-unul din diferitele domenii de cercetare..., astfel încît capacitățile personale ale fiecăruia să poată fi folosite în rezolvarea unei probleme specifice sociale“. Și mai departe: «Obiectul biblioteconomiei, la orice nivel intelectual ar fi efectuată aceasta, este de a da maximum de randament utilizării sociale a însemnărilor grafice, fie că exemplul luat este un pre-

^{*)} *Bibliotecele și organizarea informării*. London, Crosby Lockwood and Son, 1965.

școlar absorbit de prima sa carte cu poze, fie că este vorba de cel mai renumit erudit, captivat de o cercetare ezoterică. De aceea, dacă biblioteconomia trebuie să servească societatea, în scopul unei extinderi cât mai depline a potențialelor ei, ca trebuie să fie mult mai mult decât un ansamblu de reguli folosite pentru a găsi o anumită carte pe un anumit raft... Bibliotecarul este „reducătorul de timp” suprem, iar disciplina sa este cea mai interdisciplinară dintre toate disciplinele...”

Creșterea intereselor cititorilor pentru acest preambul teoretic, care a avut doar rolul de a întări ideea organizării imediate a informării ca o componentă centrală, indispensabilă și modernă a serviciilor oferite de bibliotecă timpului nostru, vom încerca să desprindem unele concluzii generale din răspunsurile la ancheta noastră.

— În organizarea serviciilor de informare din bibliotecile publice se observă o oarecare derută în privința fixării coordonatelor de dezvoltare viitoare a muncii. Și aceasta pentru că, pînă acum, nu există indicații precise în ceea ce privește: funcționarea serviciului; profilul și natura instrumentelor de informare (aceasta se remarcă cu pregnanță în răspunsurile la prezenta anchetă, prin diversitatea modurilor de a concepe organizarea lor); alcătuirea bibliografiei locale; specializarea lucrătorilor din serviciu; aria geografică de deservire. Nu s-au creat încă legături trainice cu publicul cititor, pentru ca acesta să aibă în obișnuiță frecventarea bibliotecii și ca centru informațional. De aceea, apariția unor materiale oficiale, de directivă, cu privire la organizarea serviciului de informare este un deziderat pe cât de întemeiat, pe atât de urgent.

— În strînsă corelație cu organizarea, făcînd parte intrinsecă din ea, trebuie să relevăm un alt factor hotărîtor în etapa actuală: necesitatea precizării aspectelor tehnice ale prelucrării, păstrării, reproducerii și difuzării informațiilor, prin prisma obținerii unei productivități, exactități și rapidități maxime a muncii. De aceasta se leagă problema elaborării unor tezaure de specialitate, crearea unui depozit central de informații, aplicarea unei clasificări unitare a izvoarelor de informație.

— Deși fondurile de referință au crescut considerabil în ultimii ani, totuși ele nu constituie încă o bază completă, multilaterală de informație. De aceea, credem că sugestiile formulate de bibliotecarii ploieșteni și clujeni în această privință merită a fi reținute de forurile în drept.

— Pe fundalul general al penuriei fondului de referință, sîntem încă departe de a cunoaște și valorifica chiar și potențialul informațional al materialelor existente: la 16 ani de la apariție, virtuțile bibliografice naționale sînt ori ignorate, ori în curs de a fi „descoperite”^{*)}; nu este de loc cunoscută și folosită bogăția informativă a bibliografiilor ascunse; *Repertoriul bibliografiilor nepublicate* nu constituie încă o bază pentru intensificarea schimbului de materiale bibliografice și nu toate bibliotecile mari, cu intensă activitate bibliografică, colaborează la el; enciclopediile, dicționarele, tratatele, presa nu s-au transformat încă în oxigenul absolut necesar pentru ca viața serviciului să pulseze adînc, intens, continuu.

— În stadiul actual de organizare a informării, o analiză a cererilor la nivelul fiecărei biblioteci este absolut hotărîtoare pentru dirijarea ulterioară a muncii și conturarea instrumentelor de muncă. Eficiența informării depinde în mod hotărîtor de sondarea realistă a cerințelor de informare. Dacă în alte sectoare de activitate cererea stimulează oferta, în ceea ce privește stadiul incipient în care ne aflăm în sectorul informațional, oferta trebuie să stimuleze cererea. Și aceasta se poate obține numai prin prospectarea necesităților și preîntîmpinarea cererilor.

— Cooperarea, pe plan național și local, între diferite biblioteci publice și între biblioteci publice și diferite instituții emițătoare de informații este, în momentul de față, cvasi inexistentă; or, un serviciu de informare care apelează doar la publicațiile proprii sale colecții și se limitează la propagarea materialelor de informare elaborate doar de propriu-i colectiv este condamnat astăzi, la o mărginire apropiată cu ineficacitatea. De aceea, instituirea și intensificarea schimbului de informații între diferite biblioteci și institute de documentare se impune ca singura soluție modernă pentru obținerea unor cercetări bibliografice de înalt nivel științific.

— Schimbul de informații și materiale bibliografice trebuie însă instituit sub semnul coordonării planurilor de cercetare. Preluînd ideea enunțată de Alice Bulat în cursul anchetei, subliniem încă o dată că sîntem prea grăbiți în recuperarea rămîinerii în urmă pe plan informațional pentru a mai putea tolera paralelismele care abundă și care fac ca cercetarea bibliografică să se învîrtească într-un cerc vicios, în căutarea propriei umbre. În cadrul acestei coordonări, se impune

*) Am întîlnit chiar un serviciu de informare care nici măcar nu-l cunoștea existența.

FUNCȚIILE METODICE ALE BIBLIOTECII MUNICIPALE DIN CENTRUL DE JUDEȚ

să se țină seama de profilul fiecărui centru informațional și de natura pregătirii cadrelor, pentru a se obține maximum de randament și garanție a nivelului științific. O împărțire a domeniilor de cunoștințe între bibliotecă și centre de documentare rămâne încă un punct nevalgic de examinat în cadrul unui plan de coordonare.

— Remarcilor expuse mai sus — care relevă tot atâtea lipsuri — li se poate găsi un factor comun, care constituie și principala sursă care le generează: nu se simte prezența unui centralizator activ, care să emită materiale de directivă și sub egida cărui să se instituie o cooperare eficientă și o coordonare realistă a eforturilor în informare.

În lumina celor expuse mai sus, formula succesului muncii de informare în etapa actuală constă, credem noi, în:

COOPERARE + COORDONARE + CENTRALIZARE

Numai pe aceste baze trainice, moderne, se poate clădi, pe plan național, edificiul solid, în continuă dezvoltare creatoare, a informației.

„Evadarea” documentării din bibliotecă a fost comparată de unii cu o monedă de aur care a zăcut, veacuri de-a rândul, pe pragul bibliotecilor, dar pe care, din păcate, bibliotecarii n-au știut să o ridice la timp. Iar Wilhelm Guerlich, fostul director al Institutului de economie mondială din Kiel, într-o conferință ținută în anul 1956, afirmă că „documentaristul este produsul nemulțumirii față de bibliotecar”, față de ineficiența și rămânerea în urmă a muncii sale.

Prin organizarea acestor servicii, să vedem că locul informației este alături de carte, că bătrînul bibliotecar amabil, cu surtuc lustruit și minceuțe, care nu știa decît să înregistreze împrumuturile de carte, a devenit de mult o figură de muzeu și că a lăsat locul, la timp, multilateralului cunoscător al culturii, omul care stăpînește și răspîndește cartea, dar și cunoștințele cuprinse în ea.

Bibliotecarul modern trebuie să găsească moneda de aur pierdută de bătrînul său urmaș și să o valorifice într-o lume nouă, avidă de cunoștințe.

Anchetă realizată de

A. CORVATESCU-TOFAN

În noua configurație a rețelei de biblioteci publice, crește substanțial rolul comitetelor de cultură și artă județene în conducerea, îndrumarea și controlul nemijlocit al bibliotecilor municipale, orașenești și comunale. Prezența, în corpul de inspectori, a unui specialist în problemele de biblioteconomie poate să asigure, în condițiile unei bune organizări a muncii, realizarea sarcinilor importante ce revin bibliotecilor în etapa actuală și în perspectivă. Succesul depinde în mare măsură și de modul în care comitetele de cultură și artă vor folosi experiența bibliotecilor celor mai mari, mai bine organizate și cu o activitate complexă (bibliotecile municipale sau orașenești) în acordarea ajutorului de specialitate celorlalte unități din județ.

Este necesar să fie clarificate o seamă de probleme în legătură cu îndrumarea și controlul, pe de o parte, și cu munca metodică, pe de altă parte. Fără a stabili granițe imuabile, distincția între aceste două activități se cere a fi precizată cu mai multă claritate decît pînă acum. În practică trebuie să se ajungă la o formulă organizatorică care să permită exercitarea competență a funcțiilor de îndrumare și control de către comitetele de cultură și artă și a funcțiilor metodice de către principala bibliotecă publică de stat din județul respectiv. Vechile regulamente ale bibliotecilor regionale și raionale au definit atribuțiile metodice ale acestor instituții, dar în condițiile existenței unor verigi intermediare au avut loc dese încalcări și suprapuneri. Serviciile metodice ale bibliotecilor regionale și raionale deveniseră de fapt anexe ale comitetelor de cultură și artă, metodiștii fiind folosiți de-

scori la toate compartimentele muncii culturale, în rezolvarea unor probleme administrative, în cercetarea reclamațiilor și a sesizărilor etc. Au fost și cazuri când o bibliotecă rațională era făcută responsabilă direct de situația unităților din raion, sub toate aspectele, iar comitetul de cultură și artă se considera absolvit de sarcina îndrumării și controlului bibliotecilor. La biblioteca rațională se concentrau toate dămile de seamă, informările, planurile de muncă, situațiile privind baza materială și a cadrelor etc. În mod normal, acestea ar fi trebuit să se afle la comitetul de cultură și artă, care avea competența și sarcina de a le studia, a le aproba și a lua măsurile cuvenite în funcție de situațiile date.

În momentul de față nu s-au precizat încă atribuțiile bibliotecilor municipale sau orașenești în legătură cu activitatea metodică. Biblioteca „N. Iorga” din Ploiești, de exemplu, este subordonată direct Comitetului municipal pentru cultură și artă, iar în ceea ce privește atribuțiile metodice, este solicitată, cum e și firesc, de către comitetul județean de cultură și artă. Reglementarea sarcinilor și atribuțiilor bibliotecii noastre ca centru metodic județean, este o chestiune cu implicații directe asupra dezvoltării rețelei bibliotecilor publice din județul nostru. Optind pentru o reglementare firească, întemeiată pe necesitățile actuale ale rețelei de biblioteci, vom totodată să expunem opiniile noastre în legătură cu funcțiile metodice pe care trebuie să le îndeplinească o bibliotecă din centrul reședință de județ care să fie subordonată direct comitetului județean pentru cultură și artă.

Biblioteconomia este știința organizării și administrării bibliotecilor, care cuprinde într-o sinteză teoretică toate activitățile și operațiile desfășurate în bibliotecă, de la achiziții și catalogare pînă la propaganda cărții și servirea cititorilor. Ramura aplicativă a biblioteconomiei, metodologia, înseamnă studierea, cercetarea căilor, a metodelor optime celor mai raționale pentru aplicarea cuceririlor științei bibliotecare în condițiile date. Alăturându-ne punctului de vedere al lui Atanase Lupu considerăm că munca metodică trebuie să asigure îndrumarea de specialitate, asistența profesională a bibliotecarilor în toate domeniile practicii și teoriei bibliotecare, prin studierea, experimentarea și generalizarea metodelor și procedurilor de muncă cele mai corespunzătoare, bazându-se pe generalizările științei bibliotecare contemporane; totodată, să furnizeze organelor care conduc și controlează activitatea bibliotecilor analizate, studii și propuneri referitoare

la organizarea rețelei acestor instituții, la activitatea lor¹⁾.

Confuzia între ceea ce înseamnă muncă de îndrumare și control și muncă metodică se manifestă în practică prin tendința de renunțare la serviciile unei biblioteci centrale județene, căreia să-i revină rolul de laborator în domeniul biblioteconomiei. Considerându-se că este suficient ca o bibliotecă încadrată cu un bibliotecar comunal școlarizat, care își face datoria, să fie numai controlată și îndrumată cu privire la sarcinile curente, s-a lansat ideea caracterului perimat al muncii metodice. Realitatea ne dovedește că există bibliotecari care posedă un minim de cunoștințe profesionale și au obținut unele realizări în activitatea lor, însă după un număr de ani, se constată că bagajul inițial de cunoștințe a devenit rutină, iar activitatea bibliotecii nu a evoluat nici cantitativ, nici calitativ. Se vedește astfel că nu este suficient ca o bibliotecă să fie numai îndrumată și controlată, ci este necesar să primească în permanență asistență de specialitate din partea unei instituții, care este în măsură să experimenteze și să pună în aplicare metode de muncă avansate. Problema acordării acestui sprijin este însă mult mai complexă, datorită unor realități pe care nu trebuie să le ignorăm.

Este știut că în bibliotecile comunale nu avem lucrători calificați și există o mare fluctuație de cadre. Simplul act al angajării unor proaspeți absolvenți de liceu, care au urmat în cel mai fericit caz un curs scurt de instruire sau o practică de câteva zile într-o bibliotecă, nu este suficientă pentru a-i considera calificați în munca de bibliotecă. Pînă la închegarea unui sistem organizat de calificare și perfecționare profesională a bibliotecarilor, evident că această sarcină trebuie rezolvată pe plan local.

Așa cum în învățămînt fiecare disciplină are o metodică proprie, care se aplică în funcție de o serie de factori, și în bibliotecă este necesară studierea și generalizarea modului optim de rezolvare a sarcinilor. Aceasta nu se poate face fără prezența unei instituții specializate, cu bibliotecari bine pregătiți, capabili să ofere nu numai experiența proprie, dar să și generalizeze tot ceea ce este nou și pozitiv în activitatea altor unități, să transmită și să acorde un sprijin efectiv și calificat bibliotecarilor din diferite categorii de biblioteci.

Ca în orice profesie, și în activitatea bibliotecară un lucrător trebuie să știe în primul rînd *ce are de făcut*, adică să posede o calificare de bază. Numai atît nu este suficient însă; el trebuie să cunoască și *cum să procedeze*. Dar acest *cum* este în

¹⁾ A. Lupu. *Activitatea metodică a bibliotecilor regionale și raionale*. Revista bibliotecilor, 19, nr. 1, Ian 1967, p. 1.

continuă transformare, în strinsă concordanță cu evoluția cerințelor de lectură ale populației și a științei organizării și administrării bibliotecilor. Biblioteconomia, ca orice practică socială, este în progres continuu. A introduce metode mai eficiente, mai raționale, a căror rezultat să se oglindască în satisfacerea mai calificată a cerințelor de lectură și de informare a populației, nu este numai o problemă de instrucție și de control, ci și una de studiu, de cercetare, de elaborare și generalizare a metodelor, a căilor pentru atingerea acestui scop.

Metodele noi, moderne nu se nasc din practica empirică a micilor biblioteci, dar nici activitatea acestora nu se poate desfășura la voia întâmplării, fără să se bazeze pe o concepție biblioteconomică și o metodologie corespunzătoare. În orice domeniu al culturii și educației, studiul, elaborarea și generalizarea presupun și experimentul. Nu este întâmplător că, în toate țările, centrele care îndeplinesc funcții de acest gen își desfășoară activitatea în cadrul marilor biblioteci (naționale, teritoriale) sau în cadrul unor instituții de coordonare, special create, unde lucrează specialiști în biblioteconomie, care se află în contact permanent cu marile biblioteci. *Este deci firesc ca biblioteca care dispune de fondurile de publicații cele mai importante și de forțele cele mai calificate de pe teritoriul județului să-și asume aceste sarcini.*

Fără a ne propune să elucidăm probleme complexe ale muncii metodice, care au mai fost tratate în paginile acestei reviste, ne vom referi numai la câteva aspecte pe care le considerăm importante în etapa actuală.

Este normal ca biblioteca municipală să reprezinte un exemplu pentru toate bibliotecile publice, sindicale și școlare din județ, care să poată reproduce, la scara lor și potrivit condițiilor concrete, formele și metodele de muncă ale bibliotecii respective. Biblioteca municipală „N. Iorga”, pe lângă funcțiile ei bine cunoscute, este și un laborator de experimentare a unor metode și procedee elaborate pe baza studierii realității din biblioteci și a cercetării publicațiilor de specialitate din țară și străinătate. Putem aminti, de pildă, stadiul avansat în care ne aflăm în elaborarea normativelor privind unele operații tehnice de bibliotecă³⁾. Experimentul se aplică atât în diferite servicii ale bibliotecii noastre, cât și în bibliotecile orașenești și în unele biblioteci comunale din județul Prahova.

Studierea realității din diferite biblioteci, în vederea elaborării unor materiale metodice utile pentru activitatea acestora, im-

pune o legătură constantă și directă cu unitățile din județ. Aceasta se realizează și prin controlul de specialitate care, prin scopul urmărit și tematica abordată, diferă de inspecția propriu-zisă³⁾. Nu concepem munca metodică limitată numai la controale fulger, la brigăzi etc., ci ca o activitate bine organizată, care are în vedere, mai ales studierea experienței și elaborarea unor metode menite să ducă la perfecționarea diferitelor operații și activități ale bibliotecilor. Deplasările pe teren ale lucrătorilor bibliotecii municipale trebuie să urmărească acordarea unui sprijin de specialitate concret (aceasta nu înseamnă însă că metodistul trebuie să suplinească munca lucrătorului din biblioteca respectivă), verificarea aplicării unor metode noi în curs de experimentare sau a eficienței indicațiilor metodice elaborate de biblioteca municipală. În atenția noastră ar trebui să stea studierea experienței înaintate a bibliotecilor din județ sau din alte județe cu privire la dezvoltarea rețelei, activitatea filialelor, sistemul de cataloage, deservirea diferitelor categorii de cititori etc., care să fie apoi generalizată.

În condițiile actualelor dimensiuni teritoriale și demografice ale comunelor, se impune o optică nouă cu privire la formele, durata și programul cursurilor și seminariilor. În județul Prahova s-au organizat diferite cursuri de inițiere cu bibliotecarii nou încadrați și cursuri de perfecționare. Evident că, în perioada imediat următoare, va fi necesar să se elaboreze indicații metodice și bibliotecarii să fie instruiți în legătură cu procedeele privind verificarea și unificarea fondurilor de publicații provenite de la bibliotecile care au funcționat pe actuala rază teritorială și organizarea activității în toate satele aparținătoare comunelor. Problema principală rămâne însă aceea a îmbunătățirii calificării de bază a bibliotecarilor comunali, în sensul măririi duratei cursurilor, a profilării programelor în funcție de diferențierea cursanților după vechime și pregătire anterioară.

Experiența ne-a demonstrat că seminariile cu bibliotecarii sînt mai eficiente atunci cînd dezbăt și clarifică în detaliu anumite probleme care prezintă interes deosebit în momentul respectiv și cînd sînt însoțite de aplicații practice care aduc ceva nou sau au în vedere rezolvarea unor deficiențe co-

³⁾ Vezi: Gh. Maxin și S. Petcu, *Introducerea normelor de lucru la unele operații tehnice în bibliotecile din regiunea Ploiești*. Revista bibliotecilor, 21, nr. 1, ian 1968, p. 23.

³⁾ Vezi: Aron Grünberg *Controlul activității bibliotecilor*. Revista bibliotecilor, 21, nr. 8, aug. 1963, p. 460—470.

muncă mai multor biblioteci. În județul Prahova s-au organizat seminarii și schimburi de experiență care au avut ca temă, între altele, cataloagele bibliotecilor orașenești, munca cu cititorii copii. Ca urmare a acestor acțiuni, activitatea în domeniile respective a cunoscut o îmbunătățire substanțială. Sintem de părere că în locul unor seminarii, care repetă an de an aceeași tematică, urmate de invariabilele manifestări de masă „model”, pot fi introduse lucrări cu adevărat practice, care să se desfășoare într-o bibliotecă în care metodele avansate au fost experimentate cu rezultate bune. Seminariile ar trebui să reflecte de fapt însăși noțiunea ca atare, și să se desfășoare sub formă de discuții și dezbateri creatoare, pe baza unor bibliografii și tematici cunoscute din timp de către toți participanții.

Asistența de specialitate se poate concretiza, de asemenea, în operațiile legate de completarea colecțiilor (achiziții), în organizarea cataloagelor și a fondului de publicații, în activitatea de informare și îndrumare a cititorilor, în amenajarea funcțională a spațiului bibliotecii etc. Atenția noastră va trebui să se îndrepte spre transformarea unui anumit număr de biblioteci în unități model, începând în primul rând cu cele 13 biblioteci orașenești, care să ofere posibilități mai rapide de experimentare a unor metode.

Consultațiile la cerere au devenit o practică specifică relațiilor dintre biblioteca municipală și bibliotecile sindicale sau școlare. De fapt, aceasta este singura modalitate de a sprijini aceste biblioteci, întrucât n-a fost și nici nu este reglementat un sistem organizat de instruire, de care să se ocupe biblioteca municipală.

Prin întreaga organizare, biblioteca contribuie la sublinierea funcției ei metodice, la care antrenează pe cei mai buni specialiști. Există totuși necesitatea ca un grup restrâns de specialiști, în frunte cu conducerea bibliotecii, să aibă o viziune de ansamblu asupra problemelor de biblioteconomie din județ. Organizarea cursurilor de perfecționare, editarea materialelor metodice, anchetele sociologice, studiile despre organizarea rețelei de biblioteci, nu se pot realiza pe felii, ci de către un colectiv încheșat și specializat funcționând în cadrul celei mai mari biblioteci publice din județ.

GL. MAXIN

directorul Bibliotecii
municipale Ploiești

Bibliotecar

și

sociolog

(IV)

În unul din materialele anterioare spuneam că valoarea acțiunilor sociologice a crescut vertiginos în ultimul timp cu deosebire printre diversele categorii de activiști culturali din țara noastră. Totodată, atrăgeam atenția asupra pericolului conștient și efectuării necorescrite a unor investigații concrete cu ajutorul metodelor și tehnicilor sociologice, întrucât asta înseamnă cheltuieli zadarnice de timp, energie și fonduri.

A sosit momentul să dovedim fapticele temeinicia acestor afirmații, respectând, în același timp, promisiunea făcută de a prezenta și comenta un chestionar greșit conceput și realizat.*)

Este de datoria noastră să informăm că chestionarul pe care îl vom reproduce mai jos nu este unicul de care dispunem. El face parte dintr-o colecție, ce-i drept nu prea voluminoasă deocamdată. Ne-am oprit la el din două considerente: 1) pentru că este, în mare măsură, un exemplu tipic de felul cum sînt concepute anchetele sociologice pe bază de chestionar de către nespecialiști; 2) pentru că este de dată foarte recentă — a fost dat spre completare în luna iulie a.c. — fapt care demonstrează, o dată în plus, necesitatea unor intervenții de genul celor la care ne-am angajat.**)

*) Chiar dacă respectivul chestionar nu se referă în special la munca cu cartea, carențele lui sînt valabile și chestionarelor care se referă la această problemă.

**) În cazul cînd autorul sau autorii chestionarului vor citi acest material, sperăm să aibă suficientă tărie să renunțe la el și să elaboreze altul. Ar fi atît în interesul muncii culturale cît și în interesul lor. Iar modalitatea sociologică de abordare a realității ar avea și ea foarte mult de cîștigat.

**Anchetă privind unele aspecte ale muncii culturale desfășurată de
sindicate**

I. Date cu privire la persoana anchetată:

- 1) Locul de muncă
- 2) Profesia
- 3) Vechimea în muncă în întreprindere
- 4) Vârsta Sexul
- 5) Starea civilă: căsătorit; necăsătorit; nr. copii
- 6) Studii profesionale de cultură generală
- 7) Cît durează drumul la serviciu
- 8) În câte schimburi lucrează
- 9) Are aparat de radio televizor
- picup magnetofon aparat
- foto telefon

II. La ce activitate politico-educativă participă:

- 1) Ce sarcini obștești are
- 2) La ce formă de învățămînt participă
- 3) La ce intervale
- 4) Dacă studiază bibliografia indicată ce a studiat în ultima lună
- 5) La ce ziar, reviste, este abonat
- 6) De ce toamă la acestea
- 7) Ce articole preferă să citească
- 8) Ce cărți a citit în ultimele luni
- 9) Din ce sursă: bibliotecă personală sindicală
- publică de la cunoscuți
- 10) Dacă participă la o formă de activitate artistică (dansuri, teatru, cor, brigadă, orchestră, solist) Unde?
- 11) Cît timp folosește pe săptămîină pentru această activitate
- 12) Dacă a participat la vreun concurs de pregătire artistică la ce
- 13) Dacă participă la vreun cerc (literar, fotoamatori, cineclub, artă plastică) unde Cît timp folosește pe săptămîină pentru această activitate
- 14) Dacă participă la activitatea sportivă la ce sport unde cît timp îi ia această activitate pe săptămîină
- 15) Citește gazeta de perete (de uzină) Ce articole a reținut din ultimul număr
- 16) Dacă a participat în 1967 la excursii la cîte cine le-a organizat
- 17) Dacă frecventează vreun club sau casă de cultură care ce manifestări
- 18) Dacă participă la o formă de învățămînt profesional care cît timp îi ia
- 19) Dacă participă la cursurile universității muncitorești (universității populare) la ciclu

III. Cum vede îmbunătățirea activității culturale?

- 1) La ce formă de activitate culturală preferă să participe?
- 2) conferințe, cicluri l-ar înt.

- 3) Cum vede îmbunătățirea ciclurilor de conferințe și a universității muncitorești
- 4) La ce intervale ar trebui ținute cursurile
- 5) Cum preferă, să asiste la conferințe în cadrul întreprinderii, club, casă de cultură, sau să le asculte la radio, televizor
- 6) La ce formă de activitate artistică preferă să participe
- 7) Ce propune pentru învierea și stimularea activității artistice
- 8) Unde crede că ar trebui să se desfășoare activitatea artistică în întreprindere, club, case de cultură?
- 9) Ce piedici vede în calea dezvoltării mișcării artistice de amatori?
- 10) Cum ar putea contribui munca culturală a sindicatelor la rezolvarea sarcinilor economice care stau în fața întreprinderii
- 11) Ce crede, sînt necesare bibliotecile proprii din întreprinderi sau bibliotecile publice de cartier?
- 12) Ce propune pentru îmbunătățirea presei sindicale
 „Munca”
 „Clubul”
 „Munca în sindicate”
- 13) La ce cercuri ar dori să participe (fotoamatori, literar, artă plastică, filatelie, cinecluburi etc.)
- 14) Cum s-ar putea organiza mai bine turismul și activitatea sportivă de masă din întreprindere
- 15) Ce acțiuni distractiv-recreative propune să organizeze sindicatul
 a) în zilele de lucru
 b) duminică
 c) în perioada concediului de odihnă
- 16) Preferă să participe la acțiuni distractive cu familia? (sof, soție, copii)
- 17) Cite spectacole de teatru a văzut în ultimele luni la cite
 cite filme în ultima lună
 serale și reuniuni a participat în ultimele trei luni
 dacă urmărește zilnic programul de radio de televizor
- 18) Dacă consideră necesară existența gazei de perete a stației de radioficare ce propune pentru îmbunătățirea conținutului lor
- 19) Ce propune pentru îmbunătățirea cursurilor profesionale
 pentru răspîndirea tehnicii
 pentru popularizarea experienței frunțașilor și inovatorilor
- 20) Ce alte observații are cu privire la munca culturală a sindicatelor

Tema abordată de chestionar este, după cum se vede, pe cit de clară, pe atît de generală și, deci, imprecisă.

Care sînt aspectele de care se interesează chestionatul? Din lectură constatăm că apar o serie de întrebări specifice altor teme deșit aceea a „inunicii culturale desfășurate de sindicate”. Pentru noi intenția autorilor este în unele cazuri mai mult sau mai puțin evidentă. Dar oare este ea evidentă și pentru întreaga masă a celor cărora li s-a cerut să completeze chestionarul? În mod sigur, nu! Este neîndoielnic (ne-a demonstrat practica cercetărilor efectuate pînă în prezent) că mulți dintre subiecți (chiar foarte mulți) s-au întreat atunci cînd au citit chestionarul: „Cine sînt cei care întreată?”, „De ce, în ce scop mi se cere să răspund?” Chestionarul pune numai întrebări, nu dă și explicații, nu are — așa cum ar fi trebuit — o pagină introductivă a cărei menire este să pregătească psihologic pe cel cărui i se adresează (să-i cîștige încrederea, să-l determine să fie sincer etc.). S-a judecat unilateral considerînd că cel chestionat nu are și el de pus întrebări, că nu va avea unele nedumeriri, capabile să-l determine la o poziție rezervată sau de-a dreptul negativă. Consecința acestui minus al chestionarului poate fi ușor prevăzută: un mare număr de non-răspunsuri și de răspunsuri nesincere. Or, este știut că valoarea rezultatelor unei anchete prin chestionar este în raport invers proporțional cu numărul nonrăspunsurilor și al răspunsurilor nesincere.

Anchetele prin chestionar pot fi realizate în câteva moduri: a) prin intermediul operatorilor pregătiți în acest scop (cel care întinzează chestionarul explică cine este inițiatorul cercetării și în ce scop o face, îl ajută pe subiect să înțeleagă corect întrebările, scrie el însuși răspunsurile etc.); b) prin poștă (se trimite și se primește chestionarul prin serviciul poștal); c) prin operatori neinstruiți anume (ei au menirea să împartă și să strângă chestionarele — procedeu folosit și în cazul chestionarului reprodus). În primul caz, dacă dispunem de operatori cu o bogată experiență, ne putem lipsi de pagina introductivă despre care vorbeam mai sus. Este suficientă o propoziție prin care atragem atenția, amintim operatorului să dea explicații. În celelalte cazuri (ca și atunci când experiența operatorilor este redusă), pagina de recomandare conținând două genuri de explicații: a) cine și în ce scop efectuează ancheta și b) cum se completează chestionarul, cum se răspunde la diverse tipuri de întrebări sau la fiecare întrebare în parte, este *absolut* necesară. Experiența noastră ca și aceea expusă în manuale sau lucrări de metodologie sociologică evidențiază cu tărie deosebiri fundamentale, de conținut, valorice între anchetele realizate cu chestionare lipsite de pagină explicativă și cele având o asemenea pagină.

Pe aceeași linie a explicitării chestionarului, deci pentru a ușura completarea lui de către cei cărora îl dăm, pe lângă pagina amintită, se fac precizări și la întrebările care se adresează numai unei anumite categorii de subiecți (de o anumită vîrstă, stare socială etc.) sau celor care au răspuns într-un anumit mod la întrebarea anterioară. Chestionarul reprodus păcătuiește și sub acest aspect. De exemplu: întrebarea nr. 5 „La ce ziar, reviste, este abonat?”. Pentru întrebarea nr. 6 se impune, precizarea — „Numai pentru cei ce au răspuns la întrebarea 5”. Lipsind această precizare, nu-i exclus ca un număr de subiecți care n-au răspuns la întrebarea 5 să răspundă totuși la întrebarea 6. La fel stau lucrurile cu toate întrebările perechi, existente din abundență în chestionar. Retinem deci ca o regulă obligatorie că, pentru a câștiga încrederea subiecților și a face cit mai inteligibil felul cum se completează, orice chestionar trebuie să coatină, pe lângă întrebări, și explicațiile necesare (în pagină separată sau pe parcurs, la fiecare întrebare).

Constatăm că chestionarul reprodus încălță una din cele mai elementare norme de conduită, politeța — fapt de-a dreptul scandalos. Este inadmisibil să ne adresăm unui om întrebunșind formule ca: „Citești gazeta de perete (de uzină)” sau „Dacă participă la...” sau „Are aparat de radio...” sau „La ce formă de învățămînt participă” etc.,

etc., etc. Asemenea formule le folosim cel mult într-o fișă de interviu dirijat purtat de operatori, reporteri radio-tele sau de presă care au o experiență apreciabilă. O fișă de interviu este ghid pentru un inițiat, în timp ce un chestionar îl citim subiectului sau îl dăm spre completare. De aceea vom folosi formule ca „Ați participat în 1967 la excursii?” (în loc de „Dacă a participat în 1967 la excursii”) sau „In cîte schimburi lucrați?” (în loc de „In cîte schimburi lucrează”). Forma în care ne adresăm celor chestionați nu ne poate fi indiferentă, intrucît și ea poate provoca un tip sau altul de reacții — favorabile sau nefavorabile, pozitive sau negative — în raport cu reușita acțiunii.

Structura logică a unui chestionar este, în mare măsură, o condiție pentru buna reușită a anchetei. Chestionarul reprodus a fost împărțit în trei capitole sau paragrafe, ambicionind deci o structură logică riguroasă. Intenția este laudabilă, realizarea însă nu.

Capitolul I cuprinde nu numai întrebări privitoare la date personale, deși el este intitulat astfel. Întrebările 1, 7, 8 și 9, în fond, nu țin de acest capitol. Prima întrebare ar fi trebuit dezvoltată (în funcție de intențiile, de scopurile cercetării) în felul următor:

„Întreprinderea _____ secția _____, atelierul (sectorul etc.) _____ brigada sau echipa (formația de lucru) din care faceți parte _____ postul de muncă (funcția) _____ Astfel amănunțit, întrebarea apărea sub forma de antet în partea stîngă a chestionarului (sub titlu), pentru ca în partea dreaptă sau la sfîrșitul chestionarului în aceeași formă, să avem rubricile cu privire la data completării și la persoana care a completat chestionarul (dacă acesta urmează să fie completat de un operator; în cazul nostru, al chestionarului reprodus, această rubrică nu-i necesară). Acest grup de întrebări apare astfel: „Completat de _____ în anul _____ luna _____ ziua _____ localitatea _____ Uneori este prinsă chiar și ora completării, iar bibliotecarul sociolog va adăuga: „Cartierul (sau satul) _____ strada _____ nr. _____ numărul fișei de cititor (dacă cercetarea se face printre cititori).”

Scopul acestor întrebări (rubrici) este triplu: 1) identificarea cit mai ușoară a subiectului chestionat (dacă cumva este nevoie să verificăm anumite date, informații etc.) și a operatorului care a efectuat ancheta; 2) a ști cu exactitate cînd a fost completat chestionarul; 3) a simplifica la maximum operațiile de prelucrare și clasificare a chestionarelor.

După cele două grupuri de rubrici, chestionarul reprodus ar fi trebuit să continue:

cu ceea ce am numit capitolul I, date personale. Aici însă, după cum am văzut, au fost introduse nejustificat unele întrebări, în timp ce altele strict necesare, în raport cu tema, lipsesc. Este vorba de: apartenența politică, mediul de proveniență (sat sau oraș) și starea sănătății.

Ordinea întrebărilor oricărui capitol ca și ordinea capitolelor trebuie să aibă o logică dacă n-a fost stabilită aleator întâmplător — prin tragere la sorți. Chestionarul începe, de regulă, cu sexul, urmează apoi vârsta, studiile, situația familială, mediul de proveniență, starea sănătății, profesia și, în fine, vechimea în muncă și în unitatea, colectivitatea socială din care subiectul face parte în momentul anchetei.

Nici acest capitol (grup de întrebări) nu-i obligatoriu să ocupe prima poziție în cadrul chestionarului. Din contră. Specialiștii recomandă ca el să apară la sfârșit, fiind precedat întotdeauna de explicații și asigurări, mai ales dacă cerem subiectului să ne spună numele și prenumele. Recomandările specialiștilor nu sînt arbitrare, ele își au izvorul în practica cercetărilor concrete, sînt generalizări ale acestora, și, ca atare, este bine să fie respectate dacă scopul sau unul din scopurile investigației întreprinse nu este acela de a verifica eficiența sau veridicitatea recomandărilor însăși.

Întrebările 7 și 9 din capitolul I au fost greșit introduse aici. Ele fac parte dintr-un alt capitol pe care l-am intitulat „Posibilități materiale”. În chestionarul reprodus, un asemenea capitol nu există. Dacă chestionarul ar fi fost corect conceput el nu se putea lipsi de un asemenea grup de întrebări cum sînt cele despre veniturile familiei subiectului; despre mijloacele materiale cultural-distractive din gospodăria căreia îi aparține. Așadar, în raport cu tema pe care vrea s-o servească, chestionarul reprodus este incomplet.

O altă observație care ține de problema structurii întrebărilor se referă la văduvirea capitolului II de un grup de întrebări, mutate — din motive înțelegibile — sub forma unei întrebări complexe, în capitolul III (Vezi întrebarea nr. 17: „Cîte spectacole de teatru...”). Este o greșeală prea evidentă și de aceea nu vom insista cu explicații asupra faptului că (și de ce) trebuie evitată.

Pe lângă faptul că din capitolul II lipsesc unele întrebări, structura celor existente ridică și ca multe semne de întrebare. Așa, de exemplu, întrebările 4, 5, 6, 7, 8 și 9 son-

dează diverse aspecte ale lecturii cu care se îndelctnicește subiectul. Era normal, logic ca în continuare să urmeze întrebarea dacă cel interogat citește (sau nu) gazeta de perete (de uzină). Această întrebare apare ceva mai jos, purtînd nr. 15, adică după întrebări și urmată de întrebări cu care nu are nici o legătură. De ce? Care-i rațiunea? Greu de spus!

Citirea chestionarului reprodus mai ridică o problemă, și anume: spațiul lăsat pentru răspunsuri. La foarte multe întrebări spațiul rezervat răspunsurilor este cu totul insuficient, oricît de concise ar fi formulate răspunsurile, ceea ce denotă că fie la concepere, fie la tipărire, această problemă a fost ignorată. Deși nu-i o regulă, totuși nu-i exclus ca această greșală să influențeze rezultatele cercetării chiar în conținutul lor, deoarece refuză posibilitatea unor subiecți de a-și expune opiniile, de a informa complet.

Rezumînd cele rezultate din analiza efectuată pînă acum chestionarului reprodus, reținem ca reguli generale obligatorii la întocmirea unui chestionar următoarele:

1) Necesitatea unei pagini introductive în care: a) să se explice cine și în ce scop face cercetarea, b) să se dea asigurări subiectului că opiniile sale nu vor fi folosite decît în scopuri științifice.

2) La fiecare întrebare sînt necesare și se vor da explicații despre cine și cum trebuie să răspundă. Acest lucru se poate face, în linii mari — pe grupe de întrebări, — în pagina introductivă.

3) Obligația elementară de a ne adresa celor chestionați întrebărilor cele mai respectuoase formule de politete uzitate.

4) Structura chestionarului în ansamblu și a fiecărui capitol și subcapitol în parte trebuie să aibă o logică, să fie cît mai bine gîndită.

5) În fine, despre spațiul rezervat răspunsurilor date de subiecți se spune că este mai bine să fie cu ceva mai mare decît ceea ce se socotește strict necesar.

Ne oprim deocamdată aici, urmînd să ducem mai departe analiza în numărul următor al revistei cînd în final vom prezenta și un chestionar corect conceput pe o temă familiară bibliotecarilor.

N. STRATONE
lector universitar
Em. DROB
cercetător științific

IMPORTANȚA GHIDURILOR DOCUMENTARE ÎN INFORMAREA ȘTIINȚIFICĂ

Publicații de o pondere informativă majoră și cu un conținut variat și complex, ghidurile documentare pot fi incluse în rândul instrumentelor de informare generală, situându-se, din punct de vedere al prezentării și al caracterului informațiilor, într-o categorie cu totul deosebită de publicații de informare.

Ca un ghid să devină util, el trebuie să fie recent, să apară fie sub formă de periodic, fie în ediții succesive, revizuite sau completate.

Caracterul ghidurilor documentare diferă după natura surselor desemnate (instituții, publicații, persoane), uneori contopindu-se, în cuprinsul aceluiași ghid, mai multe genuri de surse. În funcție de aceste componente, ghidurile documentare pot fi grupate în câteva categorii, mai largi sau mai restrânse: 1. ghiduri de instituții; 2. ghiduri de persoane; 3. ghiduri de publicații; 4. ghiduri complexe.

1. Ghiduri de instituții

Acastă categorie include mai multe tipuri de ghiduri, dintre care, cele mai semnificative sînt: a) *ghiduri ale centrelor de activitate științifică mondială, ale academiilor, ale institutelor de învățămînt superior* [de pildă: *Mienerva. Jahrbuch der gelehrten Welt*. Strassburg (Jg. 1—23), Berlin und Leipzig (Jg. 24—33), Berlin (Jg. 34), 1891]; b) *ghiduri ale centrelor de activitate științifică din mai multe țări* (de pildă: *Directory of selected research institutes in Eastern Europe*. New York and London, Columbia University Press, 1967); c) *ghiduri ale centrelor și serviciilor de documentare dintr-o țară* (de pildă: *Specialized science information services in the United States*. Washington, National Science Foundation, 1961); d) *ghiduri ale bibliotecilor, muzeelor, colecțiilor dintr-o singură țară* (de exemplu: *Directory of special libraries and informations centers*. First edition. Detroit, Gale Research Company, 1963); e) *ghiduri ale unei singure biblioteci sau centru de documentare* (de exemplu: *La Bibliothèque de l'Académie de la R.S.R.* Buc., 1955); f) *ghiduri ale unor întreprinderi industriale cu caracter productiv* (de exemplu: *Industrial Research Laboratories of the United States*. 12th edition. Washington. Browker Association, 1965).

2. Ghiduri de persoane

În afara semnalării unor personalități științifice în cuprinsul ghidurilor complexe, întâlnim și cazuri cînd unele ghiduri conțin, în majoritate ori în exclusivitate, numai astfel de semnalări (de pildă: *Directory of American Philosophers. II. 1864—1965*. Edited and published by Archie J. Bahm. Albu-

În condițiile creșterii rapide a volumului de informații, ale specializării și interdependenței diferitelor sfere de preocupări, cerințele imperioase ale cercetării științifice au determinat crearea de noi sisteme de informare, cu rolul de a furniza în mod continuu, cercetătorilor și specialiștilor, date asupra ultimelor realizări în domeniul studiat. Asistăm, astfel, la apariția diverselor tipuri de publicații de informare: *signalétique* (buletine, indexuri, liste bibliografice, repertorii etc.), *referative* (reviste de referate, reviste de abstracte), de *documentare generală* (caiete documentare, documentare curentă, documentare tehnică) și de *îndrumare* (ghiduri).

În acest articol, ne vom îndrepta atenția asupra *publicațiilor de îndrumare* (ghiduri), ele fiind surse de informare de primă însemnătate pentru beneficiar, în faza premergătoare cercetării științifice.

Din analiza diverselor categorii de ghiduri documentare, se poate desprinde mai ușor valoarea lor informativă în circuitul transiterii informațiilor.

Ghidurile documentare semnaleză, în genere, surse secundare (instituții, persoane, publicații secundare) și numai rareori indică și surse primare (cărți, periodice etc.). Ele oferă cercetătorilor posibilități de informare în diverse domenii și pe categorii de documente, asupra depozitelor de documente, condițiilor de acces, modului de procurare a documentelor, serviciilor oferite și asupra centrelor de documentare.

Aceste ghiduri sînt cunoscute sub denumirile de „directory” și „guide” (în limba engleză) și de „repertoire” (în limba franceză).

querque, New Mexico, A. J. Bahm, 1964). Această categorie de ghiduri este destinată, de obicei, persoanelor care s-au distins într-un domeniu de activitate, urmărind, în finalitate, să le illustreze volumul activității științifice pe o anumită perioadă.

3. Ghiduri de publicații

În această diviziune pot fi încadrate *ghidurile bibliografice* sau *de lucrări de referință*, care specifică diverse genuri de publicații de informare (cărți sau periodice, enciclopedii, dicționare, atlase, anuare, bibliografii, documente secundare etc.), analizându-le și apreciindu-le din punct de vedere al valorii informative. Ghidurile bibliografice cuprind, în genere, publicații din toate țările și din toate sferle de cunoaștere. Un astfel de ghid este: Barton, M. N. *Reference books*. Boston, Enoch Pratt, 1947.

Uneori, aceste ghiduri se pot referi numai la un anumit domeniu de cercetare: Bate-son, F. W. *A Guide to english literature*. Second edition. London, Longmans, 1967.

Atunci când publicațiile semnalate sînt elaborate sub auspiciile unor instituții, ghidurile bibliografice sînt însoțite de denumirea instituțiilor respective (de pildă: *Directory of graduate research. Faculties. Publications and doctoral theses in departments of divisions of chemistry, biochemistry and chemical engineering at United States Universities*. Washington, American Chemical Society, 1965).

Prezentarea ghidurilor bibliografice nu este strict bibliografică, ci se bazează, aproape mereu, pe considerente teoretice asupra temei abordate, după care urmează bibliografia, adeseori comentată. Prin modul de concepere a lor, ghidurile bibliografice devin adesea reale îndrumătoare științifice.

4. Ghiduri complexe

Pot fi considerate ghiduri documentare complexe acele ghiduri care conțin mai multe genuri de materiale, indiferent de proporția extinderii lor. Această categorie cuprinde 2 grupe principale: ghiduri care semnalează instituții și publicații (de pildă: *British sources of reference and information*. A guide to societies works of reference and information. London, British Council by Aslib, 1947; *Wegweiser durch die Information und Dokumentation der D.D.R.* Berlin, Zentralinstitut für Information und Dokumentation, 1966) și ghiduri care semnalează instituții și persoane (de pildă: *American Psychological Association, 1964*. Directory. Washington, Elizabeth S. Reed, 1964).

Nu se poate face o delimitare precisă între diversele categorii de ghiduri. S-au schițat totuși și câteva diviziuni, după caracterul preponderent al materialului conținut în ele. Tratatul de documentare amintesc, în rîndul ghidurilor documentare, și acele îndrumătoare practice în tehnica documentării, întocmite pentru cercetători, așa cum este, de pildă, *Îndrumări practice în documentare*. 1. București, Biblioteca Academiei R.S. România, Secția de documentare științifică, 1959.

Din cauza complexității lor, atât ca formă, cât și în privința conținutului și modului de orînduire a materialului, ghidurile documentare continuă să fie o problemă aflată încă în studii specialiștilor.

Existența în număr tot mai mare a ghidurilor documentare și împătirea lor pe domenii specifice au determinat apariția, în ultimii ani, a unor lucrări de sinteză, *bibliografiile de ghiduri*, care cumulează titlurile ghidurilor apărute anterior. O astfel de lucrare este: *Bibliography of Directories of sources of information*. Hague, F.I.D., 1960.

Prin intermediul ghidurilor documentare este facilitată o informare preliminară cit mai completă, în faza premergătoare muncii de cercetare, oferindu-se beneficiarului numeroase posibilități de informare.

Ca și celelalte publicații de informare directă sau indirectă, ghidurile au locul lor, bine definit, în cuprinsul cataloagelor generale. Ele apar, în instrumentele bibliotecilor noastre, la grupele sistematice 002 (058.7) și 058.7, iar atunci cînd sînt specificate domeniul ori tipul de instituții pe care le prezintă, ele figurează la grupele 02, 061 și 063.

La serviciile de informare și documentare ale bibliotecilor mari (Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România, Biblioteca Centrală de Stat și Biblioteca centrală universitară din București) și ale unor biblioteci specializate (Biblioteca Institutului de arte plastice „N. Grigorescu”, Biblioteca Institutului de arhitectură „Ion Mincu” și Biblioteca Academiei de studii economice), au fost întocmite evidențe speciale de surse de documentare pe domenii generale sau restrînse, care includ și diversele categorii de ghiduri. Problema evidențierii exhaustive a acestui gen de publicații revine Centrului de documentare științifică al Republicii Socialiste România, care a început, din anul 1967, în cadrul Serviciului de documentare științifică, să întocmească fișe-document cu o analiză detaliată a ghidurilor, ca apoi, cu ajutorul fișelor-uniterm și pe baza metodei de indexare coordonată, să se poată efectua o regăsire cit mai completă și operativă.

În țara noastră au existat preocupări sus-

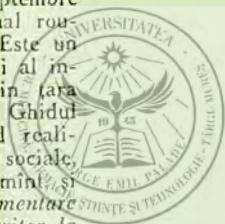
¹⁾ Avramescu, Aurel și Cîndea, Virgil, *Introducere în documentarea științifică*. București, Editura științifică, 1960, p. 122-123.

ținute de întocmire a unor ghiduri, fie pe instituții, fie pe domenii. Astfel, sub egida Bibliotecii Centrale de Stat, a apărut *Ghidul bibliotecilor din Republica Socialistă România*. [Redactat de Valeriu Moldoveanu, Mircea Tomescu și Th. Ludu. Cu un studiu introductiv de Mircea Tomescu]. București, Editura de stat didactică și pedagogică, 1959. 252 p. (Biblioteca Centrală de Stat). De asemenea, au fost editate de către Biblioteca Academiei atât ghiduri de orientare în interiorul colecțiilor proprii, cit și următoarele ghiduri pe domenii: *Ghid de documentare în științele naturii* (apărut în 1960), *Ghid de documentare în științele sociale*, p. I (apărut în 1960), *Ghid de documentare în științele medicale* (1959) și *Ghid de documentare în științele agricole* (1960). Biblioteca centrală universitară din București a elaborat ghidul bibliografic *Istoria României*, urmînd ca în curînd să apară și o altă lucrare de același gen: *Ghid în literatura română*. Asociația de studii sud-est europene a publicat, în 1966, *Les études sud-est européennes en Roumanie*. Guide de documentation avec une introduction par Virgil Căndea. Publié à l'occasion du I-er Congrès international d'études balkaniques et sud-est européennes (Sofia, 26 de août — 1-er septembre 1966). Bucarest, 1966. (Comité national roumain d'études du sud-est européen). Este un repertoriu al organismelor științifice și al instituțiilor de învățămînt superior din țara noastră, completat cu o bibliografie. Ghidul are o valoare deosebită, reprezentînd realitățile românești în domeniul științelor sociale, atît pe plan științific, cit și de învățămînt, și fiind primul ghid complet de documentare într-o ramură a științelor sociale referitor la Republica Socialistă România. Meritul acestui ghid constă și în aceea că acordă o atenție deosebită instituțiilor documentare (arhive, centre de documentare, muzee etc.), specificînd toate bibliotecile mari din țara noastră (academice, naționale, universitare și publice), precum și cele ale organismelor științifice, totalizîndu-se un număr de 146 de biblioteci.

Pe măsura organizării documentării și înfărmării în țara noastră pe nuclee specializate și a încurajării cercetării științifice în toate direcțiile, se vor deschide tot mai mult perspectivele editării în viitor a unor ghiduri complexe, pe domenii, avînd ca scop cumulara tuturor datelor referitoare la instituții și la formele lor de activitate pe tărîmul respectiv. Sperăm că, o dată cu înființarea Editurii enciclopedice române, vor spori și posibilitățile de apariție a unor astfel de lucrări. Adresîndu-se cercetătorilor de specialitate, ele vor avea menirea de a fi îndreptare de un real folos științific.

Anca OPRÎȘ

Cercetarea stadiului actual al bibliografiei literare denotă un fenomen deosebit de îmbucurător — interesul sporit pe care ea îl inspiră specialiștilor. Privită ca o manifestare necesară, reclamată de mersul înainte al culturii, bibliografia literară a început să nu mai fie o „cenușăreasă”, un simplu și neglijabil apendice. Cum s-a dovedit, astăzi nimeni nu poate întreprinde o acțiune serioasă de investigare a moștenirii literare a trecutului sau de interpretare a manifestărilor estetice contemporane fără sprijinul prețios al bibliografiei. Pe drept cuvînt, tot mai numeroși sînt cei care recunosc în ea o călăuză avizată a exegezei literare, însoțitorul ei de nădejde. Sau, dacă mai persistă în unele cazuri prejudecăți potrivit cărora nu lumina izvoarelor ar fi decisivă, ci capacitatea de a le comenta, trebuie să observăm că, fără o judicioasă evidență a surselor, comentariul n-are cum opera, rămîine suspendat în gol. Din păcate, s-a văzut destul de des în anii din urmă cit de nefaste pot fi urmările cînd înaintarea unor lucrări fundamentale, cum ar

fi *Tratatul de istorie a literaturii române*, de pildă, suferă fiindcă edificiul masiv, indispensabila scheletare documentară, îi lipsește pe alocuri. Pe scurt, studiul literar aplicat nu se mai poate lipsi de sugestiile fertile ale instrumentelor de lucru adecvate.

Accasta implică o înaltă specializare. În absența ei, nu pot fi concepute nici bibliografii savante și nici cele de recomandare. Noi, în momentul de față, resimțim lipsa amindurora. Nu întâmplător Tudor Vianu, în prefața la *Bibliografia literaturii române. 1948—1960* (Editura Academiei, 1965), pe care a inițiat-o și ale cărei faze de elaborare le-a supervizat până la un punct, semnală insuficiența mijloacelor bibliografice de orientare. Sintem într-un stadiu în care ne interesează în special cantitatea și varietatea acestora. Numai după ce vor fi acoperite altele cerințe existente în prezent, numai după ce va fi atins un indice acceptabil de inversificare tematică, se va contura, probabil, saltul de la acumulările obținute la calitatea visată. De aceea, Tudor Vianu nu greșea punind accentul pe bibliografiile orientative, mai accesibile masei bibliotecarilor și, prin urmare, mai des solicitate. Făcând recomandări, acestea dirijează lectura. De aceasta e acum nevoie, în primul rând. Cînd numeroase eforturi înalt calificate își însoțesc timpul pentru a depista izvoare și a le prospecta, cea mai urgentă sarcină este, credem, elaborarea instrumentelor bibliografice riguroși și, în același timp, nuanțat profilate. Tudor Vianu avea dreptate identificînd, ca un semn al progresului intelectual, momentul în care s-a izbit delimitarea lor. Bibliografia analitică este cea mai sigură cale spre bibliografia de sinteză. Prima o condiționează pe cea de-a doua. Cărturarul de mare prestigiu care a fost Tudor Vianu nu șovăise să noteze: „*Înainte de a privi larg peste un domeniu și de a cuprinde cu vederea întreaga linie a orizontului, îi este necesară cercetătorului investigarea amănuntului*”¹. Această precizare de metodologie aparține unui complex de deprinderi și e bine să nu fie ignorată. Fiindcă, abia după minuțioase glosări în stabilirea surselor și în adnotarea lor, materialul de fapte permite prelucrarea și introducerea lui într-un ansamblu. Lacunele de care ne lovim în prezent decurg din insuficiența coordonare a muncii în domeniul de care ne ocupăm, dar și din faptul că unii autori n-au avut consecvența și pregătirea indispensabile sarcinilor pe care și le-au asumat. Oricum, trecerea în revistă a rezultatelor obținute în perioada 1963—1968 îngăduie desprinderea unor concluzii pentru viitor.

Este vădit că bibliografia literară beneficiază la noi de tradiții valoroase și că avem datorită să le onorăm. Nume ca Nerva Hodoș,

Ion Bianu, Al. Sadi-Ionescu, Gh. Adamescu, Dan Simionescu, N. Cartoian, Barbu Theodorescu, George Baiculescu, N. Georgescu-Tistu, ca să nu ne întoarcem cu gîndul pînă la acel înaintaș, George Bengescu, ce dădea, în 1882—1887, ampla și temeinică bibliografie voltairiană în 3 volume, sînt suficiente repere ale drumului pe care l-am parcurs. Din perspectiva acestuia, se poate aprecia cît de mult au crescut în zilele noastre pretențiile față de etapa pur factologică a bibliografiei literare. Astăzi nu mai mulțumește pe nimeni cultivarea exclusivă a listelor de titluri, cumularea indicațiilor bibliografice. Consultarea unui conglomerat amorf de referințe nu răspunde adevăratei cunoașteri. Nu este însă mai puțin adevărat că bibliografia siglaletică (informativă) a permis, prin rigoarea științifică a alcătuirilor ei, prin înalta lor precizie în muncă, să dispunem de descrieri complete ale periodicelor și ale manifestărilor literare. În felul acesta, a fost posibilă și înlesnită cercetarea, căci un punct ferm de plecare a existat.

Cum s-ar mai descurca în prezent un specialist în noianul de fenomene complicate și adesea contradictorii cărora le dă naștere realitatea actuală, dacă n-am depășit stadiul factologic al bibliografiei literare? Evident greu, greu de tot. Așa s-a impus, ca o modalitate foarte utilă și tot mai intens răspîndită, bibliografia adnotată. Aceasta dă, prin succințele ei caracterizări, prețioase indicații asupra problemelor și mijlocește reliefaarea unor tendințe ale producției literare, făcînd sesizabile legăturile dintre curente, conexiunile intime și sensul unor adeziuni sau respingeri programatice. Specialistul e ajutat în acest fel să pătrundă în miezul unor procese mai repede și mai complet. Bibliografia adnotată răspunde deci nemijlocit și consubstanțial telurilor majore ale cercetării.

De bună seamă, aceasta nu implică o judecată de valoare ce afectează ierarhizarea celorlalte modalități bibliografice: catalogul, indicele bibliografic, ghidul bibliografic etc. Încadrarea tuturor la locul eveniment determină din capul locului aprecierea unor excepționale realizări de tipul *Bibliografiei analitice a periodicelor românești*², din care a și apărut primul volum, sub semnătura lui Ioan Lupu, Nestor Camariano și Ovidiu Papadima. În felul ei, e o lucrare fundamentală, cum am dori să avem cît mai multe. În așteptarea ivirii acestora, vom proceda la o rapidă trecere în revistă a cîtorva realizări bibliografice mai caracteristice, cu intenția de a întrezări liniile de dezvoltare sistematică ale bibliografiei literare, așa cum se concretizează ele în bibliografiile independente, în cele din monografii și din eseuri, în indicii și în cataloagele apărute în ultimii ani.

Dintre bibliografiile cu caracter monografic, semnalăm, ca o certă reușită, cea consacrată lui G. Coșbuc de Gavril Scridon și Ioan Domșa². Virtutea principală a lucrării este demersul ei împărțire. Ca și în cazul unui edificiu solid, la baza clasificării bogatului material au stat criteriile integral respectate și, ce e cu adevărat remarcabil, e viziunea corectă pînă la detaliu. Un indice alfabetic al operei, pe titluri de lucrări, și un indice de nume de persoane și localități întregesc judiciosul sumar.

Nu o dată autorii bibliografiei coșbuciene se dovedesc oameni de gust și competenți. Unele insuficiențe se ivesc în clipa în care purced la redactarea unor calificative despre comentatoriul lui Coșbuc în plan sintetic. Aici, discernământul lor se arată a fi vulnerabil. Nu atât prin percepție deficitară, cît prin dozaj. Fiindcă altminteri n-ar pune pe picior de egalitate critici literari mai puțin consacrați, printre care și unii scriitori obscuri, cu G. Călinescu. Dacă cei dinții nu reprezintă prea mult în materie de cultură estetică, G. Călinescu, în schimb, este o autoritate. Cu atât mai inexplicabil sună rezervele formulate de G. Scridon și I. Domșa la adresa lui. Nemulțumirea față de spusele lui Călinescu transpare din scurtul comentariu al autorilor clujeni: „Analize estetice deosebit de reușite care nu se răsfrîng (sub. ns.) însă asupra înfrîngii opere valoroase a poetului”. Cei doi bibliografi omit faptul deosebit de important că o istorie literară nici nu-și propune să epuizeze toate aspectele unei opere, și doar să-i semnaleze sunetul unic, originalitatea, așa cum ea se întrupează în cele mai durabile compartimente ale creației respective. În rest, nimic de reproșat. G. Scridon și I. Domșa ne propun o bună experiență, materializată în succesiunea celor 1724 de poziții ale cuprinzătoarei lor monografii bibliografice.

Cu numeroase fișe referative, atent întocmită și indiscutabil folositoare, bibliografia de recomandare concepută de Petrică Marin⁴ oferă, prin bogăția informațiilor, un prilej de meditație asupra destinului literar al lui I. L. Caragiale, culminație a realismului critic românesc. Mă întreb dacă la o eventuală reeditare n-ar trebui reconsiderate (în tot cazul mai puțin rigid decît acum) limitele de încadrare fixate (1948—1962) pentru acele materiale fundamentale care constituie repere esențiale în asimilarea operei scriitorului. Avem în vedere excelenta ediție Zarifopol-Cioculescu, apărută înainte de război, la Editura Fundațiilor, ca și alte câteva lucrări mai vechi.

Cu siguranță consultată adesea, bibliografia adnotată *Scriitori români contemporani*⁵, editată de Consiliul așezămintelor culturale în 1964, are de îndeplinit un rol instructiv.

Autorii ei, Mihai Gafița și Tiberiu Bănuțescu, au izbutit să dea o imagine interesantă și polivalentă a frontului nostru literar. Nu întotdeauna însă datele și aprecierile pe care le furnizează sînt și exacte. Despre Tudor Vianu, de exemplu, se spune că ar fi murit la 28 mai 1964, cînd în realitate data exactă este 21 mai 1964. Apoi, despre poetul Vianu este scris negru pe alb: „Ca poet T. Vianu aparține unei direcții inițial moderniste, pornite de la simbolismul *Uietii noi* a lui Ovid Densusăianu, dezvoltate sub influența ermetismului lui Ion Barbu...”. Se impun mai multe rectificări, eroarea fiind, în acest caz, plurală: 1) Ion Barbu evoluează spre ermetism către 1930, o dată cu *Joc secund*. Ca atare, Vianu nu putea, el care debutează în 1916, să stea sub semnul ermetismului lui Ion Barbu, deoarece își precedea modelul; 2) la data cînd Vianu cîștiga notorietatea poetică (imediat după războiul din 1916—1918), Barbu era încă necunoscut; 3) Vianu își așază începuturile sub semnul lirismului macedonskian și numai apoi sub cel al cenaclului de la *Uieța nouă*.

Tot la capitolul bibliografiilor de recomandare merită a fi amintită lucrarea *Eminescu în Banat*⁶, de Ion Iliescu, cu o secțiune de 328 de referințe axate pe replica bănățeană la farmecul poeziei eminesciene. Și tot aici se înscrie bibliografia selectivă adnotată a lui Gh. Bondoc, *Romanul românesc contemporan*⁷, ca și lucrarea Ioanei Crețeanu, *Poezia anilor noștri*, invederînd un efort de lectură și intenții de compartimentare tematică. Ambii autori, lucrători experimentați ai Bibliotecii Centrale de Stat, și-au îndreptat laudabil preocupările asupra actualității literare și proceselor ei în mișcare, cu dorința de a fixa o imagine în plan bibliografic a succeselor literaturii noi, socialiste.

Bibliografiile din monografii și din eseuri furnizează un important contingent de contribuții. După exemplul pozitiv dat de Dumitru Micu, care acum 11 ani dădea o bibliografie critică amănunțită asupra romanului de după Eliberare (vezi *Caiete critice*, 1, nr. 1. 1957), numeroși sînt editorii cu răspunderi universitare care au acordat atenție și acestui aspect. Nu poate fi trecută cu vederea apariția volumului I de *Opere* de V. Alecsandri, îngrijit de G. C. Nicolescu⁸. Pe drumul minuției bibliografice, probate de Perpessicius în monumentală ediție a *Operele* lui Eminescu, G. C. Nicolescu acordă fiecărei poezii, prin trimiteri și referințe, o microistorie, inserînd-o în succesiunea liricii lui Alecsandri. Remarcabil mi se pare modul în care a abordat Adrian Marino sarcina monografierii vieții și operei lui Al. Macedonski⁹. Paginile volumului sînt atât de abundent nutrite cu indicații bibliografice, citări de izvoare, cît și descrieri ale documentelor de

arhivă, încît poate nu e greșit să susținem că monografia sa e o enormă bibliografie sui-generis, bogat adnotată. O impresie excelentă face și Al. Piru, care, în monografia consacrată lui Ibrăileanu¹⁰, are o bibliografie a operei lui Ibrăileanu și a interpretărilor ei de 28 de pagini de tipar, însumînd peste 250 de indicații. În schimb, Agatha Bacovia, deși realizează o infimă bibliografie în ediția din 1967 de *Scrieri alese*¹¹ ale lui G. Bacovia (vezi p. 249—273), omite complet trimerile la păreri ce au fost emise de-a lungul anilor despre autorul *Lacustrei*. Savin Bratu a redactat monografia *Mihail Sadoveanu*¹², ambiționînd „o bibliografie a operei”. Dar este oare posibilă o biografie de acest fel fără nici o bibliografie? Autorul, temător că se vor găsi amatori să-l imite, preferă să ridice scheletul de îndată ce a ajuns la termenul final. Așa, probabil, nimeni nu va mai cuteza să înalțe clădirea mai mîndră!

Dintre criticii și istoricii literari care vădesc preocupări bibliografice, mai amintim: pe Ovidiu Papadima, cu cea mai recentă monografie a sa, *Cezar Boliac*¹³, numărînd aproape 140 de note de subsol și trimiteri cu caracter bibliografic; pe Emil Manu, alcătuitoarea bibliografiei ce însoțește cercetarea lui Ion Biberi pe marginea vieții și operei lui Tudor Vianu¹⁴ și, în sfîrșit, pe Dumitru Micu, de care am mai amintit.

În categoria bibliografiilor de recomandare putem aminti și cîteva datorate unei inițiative valoroase. Este vorba de o scriere de lucrări compacte, elaborate sub egida Bibliotecii centrale universitare din București.

În prefața la ediția întâi a *Romantismului românesc* (1965), Mircea Tomescu, directorul B.C.U., stăruia asupra proiectului unei bibliografii „pe teme majore” a literaturii române. În adevăr, de atunci au apărut două ediții din *Romantismul românesc* (a doua în 1967), *Symbolismul în literatura română* (1967) și se află sub tipar *Modernismul în literatura română*. La capitolul „bibliografii ale unor mari figuri ale învățămîntului universitar” se înscrie cercetarea consacrată lui Tudor Vianu. Sub auspiciile aceleiași instituții, au fost întocmite și bibliografiile *Dramaturgia occidentală contemporană*, și *Romanul occidental contemporan*. Sînt în proiect *Ghidul bibliografic în literatura română*, repertoriile citorva mari reviste de cultură și, în încheierea ciclului început acum cîva timp, *Clasicismul, românesc*. Rezultă, dacă ar fi să ne mărginim la ce s-a și îndeplinit, un bilanț negreșit pozitiv. Evident, nu pot să analizez aceste lucrări la elaborarea căroră am participat. Le-am semnalat însă doar în măsura în care am convingerea că ele diversifică și particularizează peisajul actual al bibliografiei literare și îi indică, totodată, disponibilitățile.

Nu e îndoială că, la scara eforturilor de prestigiu, *Bibliografia literaturii române, 1948—1960*, redactată de un colectiv de la Biblioteca Academiei Republicii Socialiste Romînia, ocupă o treaptă promițătoare. E de prisos să constatăm cită nevoie avem de atari instrumente. Tudor Vianu arăta în prefața lucrării că în astfel de bibliografii vede „nu numai un adjuvant indispensabil al cercetării istorice dar și o oglindă credincioasă a progresului nostru, din imaginile căreia se poate nădăjdui că se vor hrăni venerația pentru înaintași și însuflețirea în munca de cultură a generației actuale”.

Alegera datelor în granițele cărora se înscriu manifestările perioadei 1948—1960 ridică un semn de întrebare pe care nu-l pot trece cu vederea: de ce din 1948 și de ce pînă în 1960? N-ar fi trebuit să se înceapă „cu începutul”, adică de la Eliberare? Prefațatorul se justifică observînd că întoarcerea spre trecut n-ar fi permis o încheiere a lucrării în timp util și că era de maximă urgență să vedem ce s-a înfăptuit din momentul revoluției culturale. Admit, este un punct de vedere, însă unul corijabil, perfectibil, deoarece mi se pare că deplin concludente nu pot fi decît indicațiile ce surprind toate implicațiile producției editoriale, așa cum s-a desfășurat ca într-un cadru istoric unitar și cum a și îngăduit, dincolo de contraste inerente, să fie grupate roadele orientării scriitorilor. Nedumerirea aici notată nu afectează judecarea lucrării pe care o privesc numai prin prisma răspunsului dat cerințelor metodologice actuale.

Sub acest raport, dacă lista de autori e completă, iar datele biografice stricte „la zi”, n-ar fi de prisos ca ele să nu se rezume la anul nașterii și, unde e cazul, la anul morții. *Bibliografia literaturii poloneze*, apărută tot în 1965, oferă, pe cît posibil, o informație mai complexă despre fiecare autor, în sensul că precizează etapele formării scriitorilor, operele lor principale, premiile și distincțiile acordate lor. Nu se pot invoca rațiuni de ordin grafic (economisirea spațiului etc.), fiindcă de cele mai multe ori tot ce pretindem ar fi încăput într-o carte de vizită, iar editorul a lăsat albe multe jumătăți de pagină...

Era de dorit ca înșiruirea alfabetică, precisă, să fi mers pereche cu cea a includerii tuturor referințelor. Dar dacă a fost cu puțință ca poetul Geo Dumitrescu să fuzioneze cu alți Dumitrești (George Dumitrescu, de pildă), nu mai e de mirare că zeci de mențiuni critice sînt omise.

N-aș vrea să se înțeleagă de aici că refuz *Bibliografia literaturii române, 1948—1960* recunoașterea meritelor ei. Ele sînt numeroase. Avem un tablou viu al creațiilor dintr-o fază culturală de tranziție și mijloace să pricepem ce îi datorăm ca influență și

tendințe. Nu se poate face abstracție de aparatul critic, datorită căruia sînt înregistrați și scriitorii minorităților naționale, traduceri în limbi străine, iconografia ș.a.m.d. Aplicarea normelor tehnice e fără greșală, abrevierile însă nu (revista *Studii* este abreviată *Sd.*, revista *Steaua*, *St.*, deși nomenclatorul curent prevede pentru *Studii St.*, iar pentru *Steaua S.* Dincolo de acestea, nimic nu scade din valoarea reală a muncii ce s-a depus, încît putem spune că apariția volumului *Bibliografia literaturii române* e un adevărat eveniment bibliografic care se cere urmat în ce are bun și depășit prin învățămintele pe care le-a prilejuit realizatorilor.

Dintre bibliografiile de informare ce-și ating scopul, menționez seria îngrijită de Dorothea Sasu-Țimerman și editată, cu multă acurateță, sub auspiciile Comisiei Naționale UNESCO. Urmărind pătrunderea unor celebrități literare în conștiința publică românească, plachete ca cele despre Balzac, H. Ch. Andersen, Ch. Dickens, M. Twain și Goethe (aflată sub tipar) mărturisesc receptarea valorilor universale de către cultura noastră. În ultimele broșuri (Twain, Goethe), autoarea a prevăzut și un capitol cuprinzînd traduceri din operele lor apărute în perioadă, cît și o evidență a referințelor asupra operei scriitorilor găzduite în reviste. Deosebit de utile sînt bibliografiile date la icală de colective de specialiști din Iași și Cluj, cum sînt indicii revistelor *Adevărul literar și artistic*, *România literară* (1855), *Viola Românească* (vol. 3) și, respectiv, *Transilvania și Familia*.

Prin calitățile lor, toate aceste instrumente bibliografice ne pun în față problema: ce determină ca instrumentul bibliografic să fie adecvat scopului său? Cred că răspunsul potrivit este: supunerea la obiect. O bibliografie nu se elaborează oricum, idem un catalog. O bibliografie nu are cum inova, dar se poate distinge prin buna organizare a materialului, prin judicioasa evidențiere a problematicii bibliografiate. Un indice de revistă, ca să fie complet, se cere a cîștiga materia, să fie exhaustiv. O adnotare, ca să mulțumească, trebuie să spună mult cu puține cuvinte și, mai ales, cu cele mai limpezi. Nu avem ce face cu adnotările confuze și nici cu cele evazive. Precizia, exactitatea și, nu mai puțin, fidelitatea față de sursă valorează tot atît cît și forța de sintetizare, discernămintul și selectivitatea.

Pentru a ridica bibliografia literară la înălțimea necesităților prezente, cooperarea tuturor factorilor interesați pare să furnizeze cel mai bun răspuns. Cooperare și coordonare — iată cea mai bună politică ce se

poate duce spre a obține acele contribuții delimitate și bine centrate pe obiectivele dinainte desemnate pe care le așteptăm cu toții.

În realizarea unui climat propice progresului bibliografic literare, un cuvînt cu greutate are de spus Consiliul Național al Cercetării Științifice. Cu sprijinul său, este pe deplin posibil să dispunem, în timp, de un corpus bogat de bibliografii — cu condiția să le dorim — pregătindu-ne să le avem. Am impresia că depășirea actualului stadiu, incipient și de realizări preliminare, poate fi realizată cu o singură condiție: improvizația și acțiunea strict individuală să facă loc colaborării dirijate, desfășurării durabile a competenței. E timpul ca bibliografia literară să-și afirme conștiința de sine.

Henri ZALIS

BIBLIOGRAFIE

- 1) Vianu, Tudor. *Metode de cercetare în istoria literară*. În: *Studii de literatură română*. Buc., Editura didactică și pedagogică, 1965, p. 18.
- 2) Vol. 1. 1790—1850. Partea I. Buc., Editura Academiei R.S. România, 1966. XIX + 407 p.
- 3) George Coșbu. Buc., Editura Academiei R. S. România, 1965, 288 p.
- 4) Ion Luca Caragiale. Bibliografie de recomandare. (Cu o prezentare a vieții și operei scriitorului de Zoe Dumitrescu-Buşulenga). Buc., 1964, 226 p. (Consiliul așezămintelor culturale).
- 5) Prozatori. Poezi. Dramaturgi. Bibliografie de recomandare pentru bibliotecă. Buc., 1964. 380 p.
- 6) Cu o bibliografie de F. Moldovan. Timișoara, 1964. 168 p. + 28 f. pl. (Biblioteca centrală a regiunii Timișoara).
- 7) Buc., 1964. 144 p. (Consiliul așezămintelor culturale).
- 8) Alexandri, Vasile. *Opere*, Vol. 1. Poezii. Buc., Editura Academiei R.S. România, 1965. 632 p.
- 9) *Viața lui Al. Macedonski*. Buc., E.P.L., 1966. 624 p.; *Opera lui Al. Macedonski*. Buc., E.P.L., 1967. 758 p.
- 10) G. Ibrăileanu. (Viața și opera). Buc., E.P.L., 1967. 434 p. + 16 f. pl.
- 11) Cu un studiu introductiv de Ov. S. Crobărniceanu. 272 p.
- 12) Buc., E.P.L., 1963. 659 p.
- 13) Buc., Editura Academiei R. S. România 400 p.
- 14) Tudor Vianu. Buc., E.P.L., 1966. 272 p. + 11 f. pl.

Bunurile spirituale n-au cunoscut hotare în trecutul istoric al românilor

de unde românii transilvăneni aduceau mărfuri, iar moldovenii și muntenii le răspundeau cu produse de-ale lor, paza era slabă și în interesul ambelor părți. Au circulat nestingheriți, intens și totuși cu precauție, cum vom vedea, manuscrise, scrisori, cărți tipărite, dascăli de școală, copişti și cărturari, dintr-o parte și alta a Carpaților, ca și acum, dar cu mijloacele de transport ale vremii de atunci: pe potecile și văile munților, văzuți și nevăzuți, pe jos, cu cai, cu căruțe, cu lăzile și desagii plini, având conștiința că merg în aceeași țară, țara lor.

Cele mai vechi legături spirituale care au unit pe români pe întinsul lor teritoriu au fost schimburile de documente grafice: scrisori și cărți manuscrise. După acestea, începând cu secolul al XVI-lea, s-au alăturat cărțile tipărite. Din secolul al XIX-lea, este cunoscută și venirea masivă de peste munți a cărturarilor și a dascălilor ardeleni, întemeietori de școli și discipline didactice.

Scrisorile. Dintre scrisorile și documentele vechi schimbate între munteni, moldoveni și transilvăneni, care ne-au rămas pînă azi, amintim actele scrise din Brașov¹, publicate de Ion Bogdan, cele din Sibiu și Bistrița², publicate de Nicolae Iorga și scrisorile trimise din Bistrița³, publicate de acad. Alexandru Rosetti. În anul 1495, un preot român era plătit de municipalitatea din Sibiu pentru scrierea unei scrisori românești. Botierul muntean Dragomir Udriște scria brașovenilor punind în fruntea scrisorii cuvintele „bunilor i cestitem”, în loc de slavonismul „dobrem i cestitem”⁴. După aceste semnalări din secolul al XV-lea, urmează cunoscuta scrisoare a lui Neacșu din Cimpulungul Muscelului, adresată brașovenilor în martie 1521. Indiferent de limba în care scriau (română sau slavă), autorii acestor scrisori cereau, unii de la alții, produse de economie casnică, tratau învoielii comerciale de vite (mai ales oi) și pășuni, discutau probleme referitoare la viața religioasă, stabileau legături de rudenie sau comunica cu chiar știri politice, cum este cazul numitului Neacșu, care anunță pe brașoveni că turcii au trecut Dunărea și că pericolul cotozirii poate ajunge pînă la ei. Viața românilor de pretutindeni se desfășura cam la fel, sub amenințarea cotozirii dușmane și nenorocirea îi unca și-i făcea solidari la luptă și rezistență.

Manuscrisele. Manuscrisele, vechi (din secolele XVI-XVIII) scrise de copişti moldoveni și munteni în Transilvania sînt mult mai numeroase și mai importante din punctul de vedere al legăturilor reciproce. Tema lor este *literară*, atunci cînd sînt copiate texte din cărțile populare: *Alexandria*, *Rojdani-*

Unitatea națională a românilor a fost geografică, economică și spirituală, de la formarea lor ca popor, zămislit din contopirea dacilor cu romanii. Dacă unirea politică s-a realizat abia în 1918, celelalte au coexistat cu veacuri înainte, ele n-au recunoscut fruntariile convenționale și au întărit conștiința națională, mereu crescîndă.

Produsele intelectuale, ale minții și ale simțirii, au avut un rol precumpănitor în consolidarea conștiinței românilor privind originea lor comună și dezvoltarea lor unitară, de o parte și de alta a coamei Carpaților.

Fruntariile de pe crestele Carpaților, care despărteau convențional pe transilvăneni de munteni și de moldoveni, erau păzite în trecut de *plăieși*, *străjeri* și *călărași*. Spre hotarul Răsăritului, de unde veneau tătarii cotozitori veghea era strașnică, dar spre vest,

cul, *Gromovnicul, Războiul Troadei*, povești din 1001 de nopți (*Halima*), din *Bertoldo* etc., etc.; este istorică, în situația când copiii ardeleni scriau cronicile muntene și moldovene ajunse pe teritoriul Transilvaniei: este religioasă, când copiii moldoveni și munteni, ajunși în Transilvania, copia texte de rugăciuni, fragmente din cărțile de cult (liturgice) sau de lectură în biserică (cazani, epistolele apostolilor).

Studiul atent al vechilor manuscrise de cărți populare dovedește că acestea, în cea mai mare parte, s-au tradus din slavonește în românește, în Transilvania: *Alexandria* (Hateg, 1620), textele apocripale apocaliptice din *Codex Sturdzanus* (Măhaci, 1583—1619), *Sindipa* (Brașov, 1703), *Esopia* (Brașov, 1703) ș.a. Din Transilvania, aceste vechi traduceri de texte literare populare au pătruns în Muntenia și în Moldova, unde a fost continuată copierea lor până pe la începutul secolului al XIX-lea. Sint și cazuri inverse — pentru a întări demonstrația — când texte beletristice populare scrise în Muntenia și în Moldova au trecut Carpații în lumea cititorilor transilvăneni: *Viata lui Varlaam și Ioanaș* (Fierăști-Ilfov, 1649), *Halima* (Hurez, 1783, dar este o traducere independentă care provine din Șchiș Brașovului, anul 1732, cf. ms. Academiei nr. 2636) ș.a.

Circulația cărților populare s-a realizat pe suprafețe mari geografice în țările românești prin tipărirea lor, pe care o datorăm transilvănenilor. Cu înclinațiile lor spre gustul limbii literare, editori din Sibiu și Brașov (uneori chiar țărani, cum este, de pildă, Simion Pantea din satul Sălcișoara-de-Sus, pe Ariș), au ales manuscrisele cele mai bune și au imprimat, încă din secolul al XVIII-lea, când tiparul în țările românești era consacrat exclusiv cărților bisericești, următoarele opere literare cu caracter popular, adresate maselor: *Esopia* (Sibiu, 1795), *Alexandria* (Sibiu, 1794), *Sindipa* filozoful (Sibiu, 1802), *Bertoldo* (Sibiu, 1799).

Istoria Transilvaniei scrisă de cronicarii transilvăneni în ungurește, nemțește și românește a interesat pe cronicarii români din Moldova și Țara Românească: aceștia împletesc istoria țărilor lor cu istoria Transilvaniei și a Ungariei. Insuși primul cronicar de limbă română, Grigore Ureche, a intercalat în cronică sa despre Moldova și despre viața domnilor un lung pasaj cu următorul titlu: «*Pentru Țara Ungurească de Jos și Ardealul de Sus vom să arătăm, fiindu-ne vecine și de aproape; și cum au avut și ei crăie mare ca și leșii*». Cronicarul enumără marile ținuturi ale Transilvaniei: Maramureșul, Țara Oltului, Țara Birsei, Țara Hațegului (sic!), Țara Oașului. Știe că Ardealul

este locuit de unguri, sași («*peste seamă mulți*») și «*români, peste tot locul, de mai multu-i țara lăfită de români decît de unguri*», iar în «*Ungaria cea Mare... (Panonia), acolo numai unguri trăiesc*». Maramureșul a dat primul domn, pe Dragoș vodă, Moldovei. Limba tuturor românilor este aceeași, descendentă din limba latină, dar amestecată în «*cursul anilor*» cu «*graiul vecinilor de prinprețuri*»⁵.

Alți cronicari moldoveni, Miron Costin și Nicolae Costin, au introdus în cronicile lor referitoare la istoria Moldovei pasaje întregi traduse din cronicile transilvănenilor. Astfel, Miron Costin a tradus și a prelucrat într-un capitol întreg, intitulat «*Istorie de Crăie Ungurească*»⁶, un fragment dintr-o cronică latină scrisă de un cronicar sas din Medias, anume Laurentius Toppeltin, tipărită la Lyon, în Franța, în anul 1667. Luptele dintre cele două partide de conducere din Transilvania, al lui Gheorghe Martinuzzi, filo-imperial, și al lui Ioan Sigismund, filo-turc, angajarea armatelor române, a lui Mircea Ciobanul și Ilie Rareș,uciderea lui Martinuzzi (17 decembrie 1551), care se închină turcilor trădînd pe Habsburgi, toate sînt povestite de Nicolae Costin, cu un lux de amănunte luate din cronicile lui Nicolae Istvánfi și Wolfgang Bethlen, cronicarii transilvăneni⁷. De altă parte, cititorii români din Transilvania și cronicilor moldovene și muntenie au copiat aceste lucrări adăugînd știri despre luptele lui Iancu de Hunedoara împotriva cotorpitorilor turci. Unul din aceste manuscrise a ajuns, prin biblioteca lui Dimitrie Cantemir, pînă în Rusia, găsindu-se azi într-o bibliotecă din Leningrad⁸.

Manuscrisele religioase scrise pe teritoriul Transilvaniei de copiii veniți acolo din Moldova și din Muntenia sînt numeroase. Mulți dintre aceștia — Vasile Sturze, Pavel Rusu, Păscuț Toader, Ionașco Rusul, Popa Pătru ș.a. — «*cărturari români din popor, diacii, cari nu se plecară nicidecum curentului grecisător... preferară mai bucuroși a-și părăsi Patria și a trece la frații lor din Transilvania și Ungaria, unde serviră cauza românismului și a culturii naționale cu zel și devotament, ca în patria mamă*»⁹. Cercetările mai vechi ale lui Gh. Ciuhandu (Arad) și cele recente ale lui Atanasie Popa au descoperit numeroase manuscrise românești din secolul al XVIII-lea și chiar mai vechi, care stau la baza unor tipăriri ulterioare¹⁰. Ele provin din regiunea de nord a Transilvaniei (Bihor) și au fost recopiate, unele dintre copii ajungînd pînă peste munți.

Tipăriturile. În domeniul cărților tipărite, aportul muntenilor și al moldovenilor la

progresul culturii naționale românești din Transilvania este și mai pregnant. Prima tipografie cu caractere chirilice din Transilvania, cea de la Sibiu (unde au fost tipărite: *Catehismul*, 1544; *Tetraevanghelul slav* 1546; *Tetraevanghelul slavo-român*, 1548) este creația lui Filip Moldoveanu; cărțile tipărite la Brașov, între 1557 și 1588, sînt opera lui Coresi, venit din Țirgoviste. Cărțile lui Coresi au pus bazele limbii literare românești, dînd o formă unitară exprimării îngrijite și scrise pentru românii de pretutindeni. Cărțile lui Coresi au circulat pe tot teritoriul românesc și în toate timpurile. La mănăstirea Bistrița (Oltenia) le-a descoperit Odobescu, în biblioteca lui Petru Schiopul din Iași, transportată în exilul său în Tirol, le-a descoperit N. Iorga, în biblioteca unui frate al voievodului Vasile Lupu (deci în secolul al XVII-lea) le-a aflat bibliofiful Const. Karadja. Pînă azi avem încă surpriza descoperirii de noi exemplare din cărțile coresiene, în toate colțurile României.

În secolul al XVII-lea, împrumuturile de cărțurari dintre românii de dincolo și cei de dincoace de Carpați au continuat cu mai multă intensitate. Ghenadie, mitropolitul de la Alba Iulia, comandă pentru Transilvania *Pravila* tipărită la Govora (1640). În 1641, tot el întemeiază la Alba Iulia o tipografie de limbă română, cu ajutorul lui popa Do-

bre, care «*au venit din Țara Românească de au făcut tipare aici, în Ardeal*».

În secolul al XVIII-lea, circulația pe întinsul teritoriu românesc a cărților românești tipărite a atins punctul culminant, prin înființarea tipografiilor episcopale de la Rîmnicu-Vilcea, Buzău, Rădăuți, prin stimularea tipografiilor mai vechi ale mitropoliilor din București și din Iași, ca și prin înființarea celei din Blaj. Adunînd din statistici diferite cifre privind circulația cărților tipărite pînă la 1830, ajungem la următorul tablou aproximativ (pentru că, desigur, mai există și alte exemplare necunoscute). În Transilvania au circulat următoarele exemplare din tipăriturile provenite de la: Rîmnic-255 (în Banat, deosebit, 543, de exemplare); București 239 (în Banat, deosebit, 11 exemplare); Blaj-276 (în Banat, deosebit, 19); Iași-73; Sibiu-15; Țirgoviste-8 (în Banat, deosebit, 2); Buzău-41; Rădăuți-12¹¹).

Cărțile tipărite la noi luau drumul spre Transilvania așa de frecvent, încît conducerea politică străină a Transilvaniei a luat în diferite rînduri măsuri severe și a publicat rescripe prohibitive (în 1725, 1746, 1771, 1772, 1782¹²).

Tipografii „rîmnicești” au trecut în Transilvania și au ajutat la progresul artei tipografice de acolo; prin cărțile lor, ei au ajutat să se mențină vie conștiința națională

în Banat, în Oltenia, în Transilvania, pe tot timpul stăpînirii străine. Prefețele lui Chesariu, episcopul Rîmnicului scrise și tipărite începînd cu anul 1776¹³, sînt adevărate manifeste istorice și schițe pentru dezvoltarea unor studii mai întinse despre originea latină a poporului și a limbii române. Ele au deschis orizonturi noi spre cercetarea istorică română din secolul al XVIII-lea și au evidențiat unitatea etnică și sufletească a tuturor românilor, în ciuda despărțirii lor prin hotare convenționale.

Învățămîntul. Dacă materialele de cultură analizate mai sus au subliniat o contribuție mai mare trimisă de noi în Transilvania, începînd cu secolul al XIX-lea, aportul mai substanțial este cel al Transilvaniei. Acesta a fost realizat pe linia învățămîntului, prin profesorii ardeleni veniți în Moldova și în Muntenia și chiar prin cei rămași în Ardeal, care au dat pîlde de mai mare patriotism, de mai mare curaj, de mai mare spirit de sacrificiu, deoarece unii dintre ei au suferit și arestări, suspendări din activitate sau alte pedepse mai grave.

Transilvania a avut o tradiție mai îndelungată a organizării învățămîntului și de aceea profesorii ardeleni au venit la noi ca să așeze pe baze sistematice școlile românești și programele lor, pe specialități. Mai cunoscuți sînt puțini: Gherman Vida, Gh. Lazăr, Ion Maiorescu, V. Bob-Fabian, August Trebnișu Laurian, I. Papiu-Ilarian ș.a., dar se știe că de numeroși (se numără cu zecile) au fost acei dascăli transilvăneni care au pus bazele învățămîntului limbii grecești, latine și germane în școala românească¹⁴.

Ultime acțiuni patriotice. Pînă la Unirea din 1918, transportul cărților dintr-o parte și alta a Carpaților, transport care nu a cunoscut hotare, a fost făcut de doi colportori de cărți, transilvănenii Emilian Micu și Badea Cîrțan¹⁵. Pe calea legală a poștei și a vamei austro-ungare (Micu) sau în saci cu cărți purtați pe spinare pe cărările munților, ocolind drumurile obișnuite ale grănicerilor (Cîrțan), cei doi patrioți țărani ardeleni au îmbogățit bibliotecile transilvănene și pe cele de la noi cu lucrări istorice, patriotice, beletristice și științifice, care au ținut mereu treaz interesul cunoașterii reciproce dintre transilvăneni, pe de o parte, munteni și moldoveni, pe de altă parte. Cunoașterea obiectivă, rațională a dus apoi la manifestări poetice, patriotice și naționale, care au consolidat aspirațiile spre Unirea politică. Aspectul acesta din urmă este oglindit în instructiva operă a lui Lucian Blaga, *Hronicul și cîntecul vîrstelor* (1965).

Circulația bunurilor culturale între românii de pe întreg teritoriul României se alătură și altor mărturii, potrivit cărora, Unirea din 1918 s-a realizat prin acțiuni succesive de veacuri, care au angajat multe generații ale poporului român.

prof. dr. docent Dan SIMONESCU

BIBLIOGRAFIE

1) Bogdan, Ion. *Documente și regeste privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și Ungaria în secolul XV și XVI*. București, 1902.

2) Iorga, N. *Documente românești din arhivele Bistriței*. 2 vol. București, 1899—1900 : Iorga, N. *Socotelile Bistriței (Ardeal). Acte relative la istoria cultului catolic în Principate...* pînă la 1500. București, 1901. (Studii și documente... vol. 1 și 2) ; Iorga, N. *Socotelile Sibiului*. București, 1899.

3) Rosetti, Al. *Lettres roumaines de la fin du XVI-e et du début du XVII-e siècle tirées des archives de Bistritz (Transylvanie)*. București, 1926.

4) Cazacu, Boris. *Pagini de limbă și literatură română veche*. București, 1964. p. 7.

5) *Letopisețul Țării Moldovei întocmit după Grigore Ureche vornicul.*, [Ed. Const. Giurescu]. București, 1916, p. 111 și 7.

6) Costin, Miron. *Opere*. [Ed. P. P. Panaitescu]. București, 1958. p. 277—314.

7) Costin Nicolae. *Letopisețul Țării Moldovei de la zidirea lumii pînă la 1601*. [Ed. Ioan St. Petre]. București, 1942, p. 393—410.

8) *Istoria Țării Românești. 1290—1690. Letopisețul cantacuznesc*. Ed. critică de C. Graecescu și Dan Simonescu. București, 1960, p. LI—LV. Grupa de manuscrise notate cu sigla O.

9) Măngra, Vasilie. *Cercetări literare-istorice*. București, 1896, p. 27 (din capitolul „Rolul diaconilor din Moldova în cultura românilor din Transilvania în secolul al XVII-lea”).

10) Cercetările prof. Atanasie Popa, numai parțial publicate, au dovedit existența unei Cazanii românești din vremea lui Alex. Lăpușneanu, copiată apoi în Transilvania în 1634, 1639 și 1680 (trei manuscrise). Vezi: Popa, A. *A existat o Cazană moldovenească în sec. XVI?* In: *Studii și cercetări de lingvistică*, Cluj, nr. 1—2, 1965.

11) Totalizare făcută după Dimitrie Coravu. *Aspecte ale activității de tipărire și răspindire a cărților bisericești românești în Transilvania. Muntenia și Moldova în secolul al XVIII-lea*. In: *Biserica ortodoxă română*, 85, nr. 11—12, nov—dec 1967, p. 1218—1228.

12) *Ibidem*, p. 1221—1222.

13) Basarab, Mircea. *Prefețele Minelelor de la Rîmnic (1776—1780), Problema originii latine a poporului și a limbii române*. In: *Mitropolia Olteniei*, 19, nr. 9—10, sep—oct 1967, p. 763—768.

14) Păcurariu, Mircea. *Profesorii transilvăneni la școlile teologice din Țara Românească și Moldova în secolul al XIX-lea*. In: *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, 44, nr. 1—2, ian—feb 1968, p. 29—49.

15) Curticăpeanu V. *Badea Cirfan — răspinditor de cărți și cultură românească*. In: *Călușa bibliotecarului*, 17, nr. 11, nov 1964, p. 374—678 și nr. 12, dec 1964, p. 742—745.

Contribuții bibliografice la permanența ideii de unitate națională (I)

Bibliografia de față, prima de acest fel, însumează unele dintre cele mai reprezentative scrieri referitoare la lupta pentru unitatea națională a poporului român. Întocmirea unei bibliografii complete, axată pe această temă, ar necesita un spațiu vast, pe care nu-l avem însă la dispoziție.

Prezenta bibliografie se referă în primul rînd la operele literare, dar și la cele istorice, la documentele de epocă etc. În secțiunea *Texte literare, istorice și politice*, materialul a fost orînduit cronologic, după data primei apariții a scrierii respective, ceea ce facilitează celui ce-l consultă urmărirea acestei năzuințe — de o importanță excepțională pentru poporul român — în decursul timpului. În cazul unor scriitori, cum ar fi de pildă Alecsandri, Kogălniceanu ș.a., deși materialele au fost selectate din diferite perioade, le-am grupat, tot cronologic, însă după cea dintîi scriere tipărită. Pentru a economisi spațiul, poezii Văcărești sînt citați împreună. În finalul fiecărei fișe se află trimiterea la ediția critică sau ediția cea mai bună în care a fost tipărită scrierea respectivă. În secțiunea *Antologii și materiale de referință*, publicațiile au fost inserate în ordinea alfabetică a numelui autorilor sau a titlurilor. În secțiunea *Cvintări, articole etc. referitoare la evoluția ideii de unitate națională*, materialul este orînduit în ordinea cronologică a evenimentului despre care tratează lucrarea.

In ajutorul bibliotecarilor

care pregătesc texte

pentru manifestări de popularizare

Texte literare, istorice și politice

Bibliografia succintă — pe care o publicăm la începutul acestei contribuții bibliografice referitoare la unirea românilor — se adresează în primul rând bibliotecilor mici, care nu posedă ediții critice, colecții de ziare mai vechi etc. De aceea, nu am indicat ediții critice, cum ar fi de exemplu monumentală ediție Eminescu, întocmită de acad. Perpessiciu, citind în schimb antologia lucașăru-lui poeziei românești apărută în „Biblioteca școlară”, care reproduce textele ediției acad. Perpessiciu. Intenția noastră de a face cit mai utilă această bibliografie ne-a determinat ca, uneori, să nu indicăm doar autorul și titlul unor masive lucrări care nu se referă decât într-o oarecare măsură la Unire, ci să trimitem și la anumite capitole (vezi cronicarii, Samuil Micu, A. Vlahuță etc.).

Parcimonია spațiului ne-a împiedicat, în cazul unor poeți ca: Dăscălescu, Baronzi, Tăutu, Aricescu ș.a., să repetăm, în dreptul primei apariții a poeziei, antologiile unde au fost republicate operele respective. Cititorul are însă posibilitatea să găsească aceste scrieri la locul unde sînt citate antologiile. Aceleași considerente ne-au determinat să nu cităm și numărul enorm de studii, articole etc. apărute cu prilejul unor aniversări, mai ales la împlinirea unui veac de la înfăptuirea actului de la 24 Ianuarie 1859. Cei interesați pot consulta presa acelor zile. Pentru aceleași motive lipsesc și trimiteri la diferite schițe, nuvele etc., care nu abordează în primul rînd lupta pentru Unire.

În unele cazuri, cercetătorul acestei lucrări va trebui să parcurgă ambele părți ale bibliografiei pentru a găsi toate titlurile indicate. Mai exact: din opera lui Eliade Rădulescu, de exemplu, s-au indicat următoarele scrieri: *O noapte pe ruinele Tirgoviștei*, *Mihaida* și *Gramatică românească*. Toate au fost publicate în „Biblioteca școlară”, pe care o indicăm și noi în prima parte a bibliografiei. Ultima scriere nu a apărut însă în ediția de *Opere* (1967), pe care o cităm în partea a doua a lucrării noastre, deoarece ediția critică se află abia la vol. I. Anumite articole etc., apărute în presa vremii și care nu au fost incluse în diferite culegeri, cercetătorul va trebui să le studieze la Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România.

Ne exprimăm convingerea că cititorul va suplini eventualele lacune ale acestei bibliografii prin cercetări proprii, că va adăuga materialele apărute în presă după tipărirea prezentei bibliografii și că strădania noastră îi va fi de un real ajutor.

URECHE, GRIGORE. *Predoslovie*. — Pentru limba noastră moldovenească. In: URECHE GRIGORE. *Letopisțul Țării Moldovei*. Text stabilit de P.P. Panaitescu. Prefață și note de Gh. Pop. [Buc.] Editura tineretului, [1967], p. 35—37. (Lyceum, 7).

COSTIN, MIRON. *Predoslovie*. — Capul al șaselea. — De neamul moldovenilor, din ce țară au ieșit strămoșii lor. In: COSTIN, MIRON. *Opere*. Ediție critică îngrijită de P.P. Panaitescu. Vol. 1—2. Buc., Editura pentru literatură, 1965. 2 vol. Vol. 1, p. 4. 26—33; vol. II, p. 7—53. (Scriitori români).

CANTACUZINO, CONSTANTIN, STOLNICUL. *Istoria Țării Românești*. In: *Cronicari munteni*. Antologie de Virgiliu Ene. Text stabilit de Mihail Gregorian. Prefață de Al. Piru, Buc., Editura tineretului, [1968], p. 185—221. (Lyceum, 24).

CANTEMIR, DIMITRIE. *Hronica vechimei a româno-moldo-vlahilor*. [Fragmente]. In: CANTEMIR, DIMITRIE. *Descrierea Moldovei*. Studiu introductiv, antologie și note finale de Constantin Măciucă. [Buc.] Editura tineretului [1967], p. 279—305. (Lyceum, 10).

VĂCĂRESCU, IENĂCHITA. [Urmașilor mei]. — VĂCĂRESCU, IANCU. *Cîntec românesc*. — *La Mîlcov*. In: POETII VĂCĂREȘTI. *Scrieri alese*. Ediție îngrijită de Elena Piru. Cu o introducere de Al. Piru. Buc., Editura pentru literatură, 1961, p. 5, 108, 241. (Scriitori români).

MICU, SAMUIL. *Scurtă cunoștință a istoriei românilor*. In: Școala ardeleană. Antologie. Ediție îngrijită, note și prefață de Emil Boldan. Buc., Editura tineretului, 1959, p. 49—62. (Biblioteca școlară, 5).

MAIOR, PETRU. *Istoria pentru începutul românilor în Dacia*. In: Școala ardeleană. Antologie. Ediție îngrijită, note și prefață de Emil Boldan. Buc., Editura tineretului, 1959, p. 147—209. (Biblioteca școlară, 5).

SINCAI, GHEORGHE. *Hronica românilor și a mai multor neamuri*. In: Școala ardeleană. Antologie. Ediție îngrijită, note și prefață de Emil Boldan. Buc., Editura tineretului, 1959, p. 72—140. (Biblioteca școlară, 5).

ELIADE RĂDULESCU, ION. *O noapte pe ruinele Tirgoviștei*. — *Mihaida*. — *Gramatică românească*. In: ELIADE RĂDULESCU, ION. *Pagini alese*. Prefață și note de Constantin Măciucă. Texte stabilite de Vladimir Drimba. Buc., Editura tineretului 1965, p. 54, 63, 165. (Biblioteca școlară, 115).

ASACHI, GHEORGHE. *La patrie*. In: ASACHI, GHEORGHE. *Scrieri alese*. Ediție îngrijită și prefață de N. A. Ursu. [Buc.] Editura tineretului, [1961], p. 31. (Biblioteca școlară, 2).

KOGĂLNICEANU, MIHAIL. *Introducție. — Cuvânt pentru deschiderea cursului de istorie națională. — [Discurs la alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca Domnitor al Principatelor Unite]. — Profezie de credință. — Îmbunătățirea soartei țăranilor.* In: KOGĂLNICEANU, MIHAIL. *Texte social-politice alese.* [Volum alcătuit de Dan Berindei (coordonator), Leonid Boicu, Nicolae Clachir...]. Buc. Editura politică, 1967. 424 p. cu facs. + 1 f. pl.

ALECSANDRI, VASILE. *Deșteptarea României. — Moldova în 1857. — Hora Unirii. — 15 mai 1848. — Hora Ardealului. — Hora lui Cuza-Vodă.* In: ALECSANDRI, VASILE. *Poezii alese.* Prefață și note de N. A. Ursu. Text stabilit de G. C. Nicolescu și Geta Rădulescu-Dulgheru. [Buc.], Editura tineretului, [1965], p. 72, 96, 103, 266, 267, 271. (Biblioteca școlară, 100).

BĂLCESCU, NICOLAE. *Românii supt Mihai-Viteazul Viteazul* Ediție îngrijită de Andrei Rusu. Prefață și note finale de Paul Cornea, Vol. 1-2. Cartea III. Servagiul. Cartea IV. Unitatea națională. [Buc.], Editura tineretului, [1967], 2 vol. Vol. 1. 159 p.; vol. 2. 247 p. (Lyceum, 1-2).

NEGRI, COSTACHE. *Pentru Bălcescu.* In: NEGRI, COSTACHE. *Scriseri.* Text ales, stabilit, note și studiu introductiv de Emil Boldan. Vol. 1-2. Buc., Editura pentru literatură, 1966, vol. 1, p. 40. (Scritori români).

BOLLIAC, CEZAR. *Acvila străbună. — Răsuna la Hora Unirii de V. Alecsandri. — Prinț strein. — [Monstruoasa coalițiune]. — [Votul universal].* In: BOLLIAC, CEZAR. *Pagini alese.* Ediție îngrijită de Andrei Rusu. Prefață și note finale de Viorica Huber. Buc., Editura tineretului, 1961, p. 98, 100, 233, 237, 243. (Biblioteca școlară, 6).

RUSSO, ALECU. *Cintarea României.* In: GEORGE SANDA și G. G. Ursu. [Buc.], Editura tineretului, [1962], p. 114-143. (Biblioteca școlară, 29).

ALEXANDRESCU, GRIGORE. *Unirea Principatelor. — Mării sale domnului Alexandru Ioan I. Anul 1859. Pentru ziua intrării sale în București.* In: ALEXANDRESCU, GRIGORE. *Versuri și proză.* Text stabilit și note de I. Fischer. Studiu introductiv și note finale de Florin Mihăilescu. [Buc.], Editura tineretului, [1967], p. 111, 119. (Lyceum, 3).

BOLINTINEANU, DIMITRIE. *La Constantin Negri. — La Unire.* In: BOLINTINEANU, DIMITRIE. *Legende istorice.* Ediție îngrijită, prefață și note de Victor Crăciun. [Buc.], Editura tineretului 1967. p. 214, 216. (Biblioteca școlară, 2).

FILMON, NICOLAE. *Întrarea lui Cuza în București.* In: *Nenorocirile unui slujnic sau gentilomii de mahala.* Cap. VI. *Tortura cu nuiele și cărmăzi.* In: FILMON, NICOLAE. *Ciocoii vechi și noi.* Ediție îngrijită, prefață și note de Domicia Stoicescu. [Buc.], Editura tineretului, [1965], vol. 2, p. 215-218. (Biblioteca școlară, 109-110).

HASDEU, BOGDAN PETRICEICU, *Ion Vodă cel Cumplit.* In: HASDEU, BOGDAN PETRICEICU. *Scriseri literare.* Ediție îngrijită în redacție de Andrei Rusu. Prefață de George Munteanu. Vol. 1-2. [Buc.], E.S.P.L.A., 1960, vol. 2, p. 255-346. (Biblioteca pentru toți).

GHICA, ION. *Introducere la Scrisori către Vastie Alecsandri. — Convorbiri economice.* In: GHICA, ION. *Din timpul zaverii.* Scriseri alese. Antologie întocmită în redacție de Virgiliu Enc. Texte stabilite de Ion Roman. Prefață și note

de Constantin Măciucă. [Buc.], Editura tineretului, [1963], p. 33, 203. (Biblioteca școlară, 51).

EMINESCU, MIHAI. *Ce-ți doresc eu fie, dulce Românie. — Scrisoarea III.* In: EMINESCU, MIHAI. *Poezii.* Texte stabilite de Perpessicus. Prefață și note de Teodor Virgolic. [Buc.], Editura tineretului, [1957], p. 23-24, 91-104. (Biblioteca școlară, 104).

CREANGĂ, ION. *Moș Ion Roată și Untrea.* In: CREANGĂ, ION. *Amintri din copilărie. — Povestii și povestiri.* Ediția a II-a. Antologia a fost întocmită în redacție de către Virgiliu Enc. Texte de G.T. Kirileanu. Prefață de Zoe Dumitrescu-Bușulenga. [Buc.], Editura tineretului, [1964], p. 152-157. (Biblioteca școlară, 30).

COȘBUC, GEORGE. *Decebată cătră popor.* In: COȘBUC, GEORGE. *Balade și idile.* Ediția a II-a. Antologie, prefață și note de I.D. Bălan. [Buc.], Editura tineretului, [1964], p. 158-159. (Biblioteca școlară, 36).

VLAHUȚĂ, ALEXANDRU. *România pitorească.* Cap. *Țara. — Poporul.* In: VLAHUȚĂ, ALEXANDRU. *România pitorească.* Prefață și note de Antoaneta Macovei. Buc., Editura tineretului, [1967], p. 196-200. (Biblioteca școlară, 12).

IORGA, NICOLAE. *Pagini alese.* Antologie și studiu introductiv de M. Berza. Vol. 1-2. Buc. Editura pentru literatură, 1965, 2 vol. Vol. 1. 306 p.; vol. II. 464 p. — *Istoria lui Ștefan cel Mare.* [Buc.], Editura pentru literatură, 1966. 300 p.

IOSIF, ȘTEFAN OCTAVIAN. *Cimpul libertății.* In: IOSIF, ȘTEFAN OCTAVIAN. *Versuri originale și tălmăciri.* Ediție îngrijită și prefațată de Ion Roman. Buc., Editura pentru literatură, 1965. 372 p. (Biblioteca pentru toți).

CARAGIALE, ION LUCA. *Peste 50 de ani.* In: CARAGIALE, ION LUCA. *Opere.* Ediție critică de Al. Rosetti, Șerban Cioculescu și Liviu Călin. Cu o introducere de Silvan Ionescu. Vol. III. *Nuvele, povestiri amintiri, versuri, parodii, varia.* Buc., Editura pentru literatură, 1962, p. 412-415.

DELAVRANCEA, BARBU ȘTEFĂNESCU. *Apus de soare.* Prefață de Tiberiu Avramescu. [Buc.], Editura tineretului [1965], p. 21-105. (Biblioteca școlară, 93).

SADOVEANU, MIHAIL. *Cuza-Vodă.* In: SADOVEANU, MIHAIL. *Județ al sârmanilor.* Povestii alese. Antologie întocmită în redacție de Virgiliu Enc. Prefață de G. C. Nicolescu. [Buc.], Editura tineretului, [1962], p. 147-154. (Biblioteca școlară, 37).

PETRESCU, CAMIL. *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război.* [Roman]. Cu o prefață de Al. Săndulescu. [Buc.], Editura pentru literatură, 1962. 362 p. — *Un om între oameni.* [Roman]. Prefață de Al. Rosetti și Liviu Călin. [Vol.] 1-5. [Buc.], Editura pentru literatură, 1962. 5 vol.

GOGA, OCTAVIAN. *Fără țară. — De profundis. — Poveste veche. — Ceahlăul. — Afară trece moartea. — Vorbesc tăcerii. — Hora morții.* In: GOGA, OCTAVIAN. *Opere.* Ediție îngrijită, prefață, note, bibliografie și indici de Ion Dodu Bălan. Vol. 1-2. Buc., Editura pentru literatură, 1967, vol. 2, p. 9, 75, 78, 82, 83, 84, 87.

PETRESCU CEZAR. *Intunecare.* [Roman]. Prefață de Mihal Gafița. Vol. 1-2. [Buc.], Editura pentru literatură, 1965. 2 vol. Vol. 1. XXXIX + 416 p.; vol. 2, 424 p.

REBREANU, LIVIU. *Pădurea spinzurașilor.* (Roman). Prefață de Silviu Iosifescu. [Buc.], Editura pentru literatură, 1966. XVI + 437 p.

BLAGA, LUCIAN. *Hronicul și cîntecul virștelor.* Ediție îngrijită și cuvînt înainte de George Ivașcu. Buc., Editura tineretului, (1965). 258 p.

ARGHEZI, TUDOR. *Balada Unirii.* In: *Gazeta literară*, nr. 3, 20 Ian 1966, p.1. și In: ARGHEZI, TUDOR. *Versuri.* Vol. II. Buc., Editura pentru literatură, 1966. 543 p.

Antologii și materiale de referință

Cîntare României. Antologie alcătuită în redacția de valorificare a moștenirii literare a Editurii pentru literatură, în colaborare cu G.C. Nicolescu. [Buc.], Editura pentru literatură, 1966. 424 p. Volumul cuprinde și scrieri despre Unire: CORESI, *Tilcul evanghelilor.* GRIGORE URECHE, *Din Letopiseșul Țării Moldovei.* VARLAAM, *Din Cazanle.* — *Din Răspunsul împotriva Catehismului calvinesc.* SIMION ȘTEFAN, *Din Noul Testament.* MIRON COSTIN, *Din Istorie în versuri polone despre Moldova și Țara Românească.* — *Din De neamul moldovenilor...* STOLNICUL CONSTANTIN CANTACUZINO, *Din Istoria Țării Rumâneștii.* DIMITRIE CANTEMIR, *Din Hronicul vechimei a roman-moldo-vlahilor.* IENACHIȚA VĂCĂREȘCU, [Urmașilor mei...]. SAMUIL MICU, *Din Scurtă cunoștință a istoriei românilor.* PETRU MAIOR, *Din Istoria pentru începutul românilor în Dacia.* GH. ȘINCAL, *Din Hronica românilor și a mai multor neamuri.* CONST. STAMATI, *Dorul de patrie.* GH. ASACHI, *La patrie.* IANCU VĂCĂREȘCU, *Cîntec românesc.* — *La Micof.* C. NEGRUZZI, *Eu sint român...* ION ELIADE RADULESCU, *Din Mihaida.* — *Cărtarea dimineții.* — *O noapte pe ruinele Tîrgoviștei.* GRIGORE ALEXANDRESCU, *Unirea Principatelor.* COSTACHE NEGRI, *Pentru Bălcescu.* — *Toast.* CEZAR BOLLIAC, *Acușta străbună.* — *La Românie.* ANDREI MUREȘANU, *Un răsuneț.* — *15 mai 1848.* — *Anul nou 1855.* C. A. ROSETTI, *Către frații noștri din Moldova.* ION GHICA, *Din Introducțiune la Scrișorii către V. Alecsandri.* — *Din Convorbiri economice.* — *Din Schițe politice.* MIHAIL KOGĂLNICEANU, *Din Introducția [La Dacia literară].* — *Din Cuvînt introductiv la istoria națională.* — *Din Prefață [la Cronicele României...].* VASILE ALECSANDRI, *15 mai 1848.* — *Deșteptarea României.* — *Hora Ardealului.* — *Hora Unirii.* NICOLAE BĂLCESCU, *Din României supt Mihai-voievod Viteazul.* — [Către emigrația moldo-română din Paris]. — *Mersul revoluției în istoria românilor.* — *Din [Mișcarea românilor din Ardeal la 1848].* AVRAM IANCU, *Libertate, egalitate, frățietate.* ALECU RUSSO, *Cîntarea României.* NICOLAE FILIMON, *Din Nenorocirile unui slujnicar sau gentilonii de mahala.* DIMITRIE BOLINTINEANU, *Căldoria domnilorului Principatelor Unite la Constantinopol.* GEORGE SION, *Marșul Unirii.* GH. ȚĂUTU, *Imn.* C. D. ARICESCU, *Unirea.* G. BARONZI, *Țărișoara.* G. CRETEANU, *Odă la Patrie.* N. NICOLEANU, *La Patrie.* AL. ȘIHLEANU, *La Patrie.* N. GANE, *Din timpurile Unirei.* B. P. HASDEU, *Din Severin.* — *Din Ion Vodă cel Cumplit.* IOSIF VULCAN, *Un rîu ce se pornește.* IOAN SLAVICI, *Serbarea de la Putna.* MIHAI, EMENESCU, *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie.* — *Din Scrisoarea III — Să facem un congres.* — *Mîndria de a fi român.* ALEXANDRU VLAHUTA, *Din Româniea pitorească.* (Țara Poporului). A. D. XENOPOL, *Din Amintiri de căldorie.* (Mehadia). *Din Istoria românilor din Dacia Traniad.* (Ideea Unirei). DULIU ZAMFIRESCU, *Din Indreptări.* BARBU DELAVRANCEA, *Din Apus de soare.* — *Din Luceafărul.* — *Din Discurs la intrunirea publică din Turnu-*

Severin. ANDREI, BIRSEANU, *Scagelour nostru.* GEORGE COȘBUC, *Gratul neamului.* NICOLAE IORGA, *24 Ianuar 1917.* — *Din Istoria lui Ștefan cel Mare.* — *Din Unirea Principatelor.* *Semnificația zilei de 24 Ianuarie.* ST. O. IOSIF, *Cîmpul libertății.* — *Scrisoare lui Goga.* OCTAVIAN GOGA, *De la noi.* — *Din Ideea națională.* MIHAIL SADOVEANU, *Domnul poporului.* — *Unirea de la 1859.* I. AGIRBICEANU, *Darul lui Moș Miron.* — *Singurătate.* VASILE FĂRVAN, *Din Memoriale.* LIVIU REBREANU, *Din Crășorul.* — *Lauda țaranului român.* LUCIAN BLAGA, *Din Hronicul și cîntecul virștelor.* TUDOR ARGHEZI, *Balada Unirii.*

Gîndirea social-politică despre Unire (1859). Culegere apărută sub îngrijirea acad. Petre Constantinescu-Iași și a lui Dan Berindei. Buc., Editura politică, 1966. 360 p.

Mărturisiri despre Unire. Ediție îngrijită de Virgiliu Ene. [Buc.], Editura tineretului, 1959. 511 p. + 7 f. pl.

Patrie și libertate. *Din poezia anilor 1840—1880.* Ediție îngrijită și prefațată de Constantin Măclucă. Vol. 1—2. [Buc.], E.S.P.L.A., 1958. 2 vol. Vol. 1. 358 p.; vol. 2. 316 p. Cuprinde și poezii referitoare la Unire, aparținînd scriitorilor: I. CATINA, *Marșul libertății.* AL. ȘIHLEANU, *La patrie.* D. DĂSCĂLESCU, *Refrnul muzei mele.* — *Muza mea.* — *Solonii noștri.* — *Strigoii.* A. MUREȘANU, *Un răsuneț.* — *15 mai 1848.* — *O privire de pe Carpați.* — *O dimineată pe Surul.* C. NEGRI, *Pentru Bălcescu.* C. D. ARICESCU, *Unirea.* GH. ȚĂUTU, *Zina presei.* — *Țara mea.* — *Tabacii.* — *Milcovul.* G. CRETEANU, *Odă la patrie.* — *La români.* — *Mormintele martirilor.* G. BARONZI, *La Românie.* — *Țărișoara.* G. SION, *La Unire.* — *Plugușorul.*

URSU, HORIA, *Istoria românilor în creația literară.* Vol. 1. [Buc.], Editura de stat pentru imprimare și publicații, 1957. 168 p. cu ilustr. — *Momente din istoria României în creația literară.* Buc., Editura didactică și pedagogică, 1963. 256 p. cu ilustr.

Cuvîntări, articole etc. referitoare la evoluția ideii de unitate națională

BODEA, CORNELIA, *Ideea de unitate și continuitate în conștiința poporului român.* In: *Analele Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R.*, nr. 2—3, 1968, p. 135—151.

NETEA, VASILE și CURTICĂPEANU, VASILE, *Contribuția societăților culturale-patriotice românești la realizarea unității naționale.* In: *Analele Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R.*, nr. 2—3, 1968, p. 154—174.

CEAUȘESCU, NICOLAE, *Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu [la] Adunarea populară din Capitală cu prilejul împlinirii a 120 de ani de la Revoluția din 1848.* In: *Știința*, 37, nr. 7749, 30 iun 1968, p. 1 și 3.

BODEA, CORNELIA, *Lupta românilor pentru unitatea națională. 1834—1849.* Buc., Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1967. XVI + 391 p. cu ilustr., portr. și facs. Textul a apărut și în lb. franceză și germană.

CIACHIR, N. *100 de ani de la Unirea Principatelor.* Buc., Editura militară, 1958. 164 p. cu ilustr.

Documente privind Unirea Principatelor. Redactor responsabil: acad. A. Oțetea. Vol. I—III. Buc., Editura Academiei R.P.R., 1959—1963. 3 vol. (Academia R.P.R.). Vol. I. Intocmit de Dan Berindei (responsabilul volumului), Eleonora Alexiu, Trifu Selea... 781 p.; vol. II. Cu-

legerea documentelor, studiul introductiv rezumatele și notele de Dan Berindei. 551 p.; vol. III. Culegerea documentelor, studiul introductiv, rezumatele, notele și indicele de Cornelia C. Bodea. 701 p.

GEORGESCU-BUZAU, GH. 24 Ianuarie 1859, unirea Țării Românești cu Moldova. Buc., 1959. 92 p. + ilustr. (Colecția Societății pentru răspândirea științei și culturii, 302).

GIURESCU, CONSTANTIN C. Viața și opera lui Cuza Vodă. Buc., Editura științifică, 1966. 479 p. + 19 f. pl.

MIHALACHE, MARIN. Cuza Vodă. [Buc.], Editura tineretului, [1967], 255 p. + 8 f. pl. (Oameni de seamă).

NETEA, VASILE. Românii din Transilvania și actul Unirii Principatelor. In: Viața românească, 1956, nr. 1, p. 24-30.

VIANU, TUDOR. Literatura Principatelor. [Buc.], 1960. 11 p. (Academia R.P.R. Institutul de istorie. Studii privind Uniunea Principatelor. Extras).

VINTU, I. și FLORESCU, G. G. Unirea Principatelor în lumina actelor fundamentale și constituționale. Buc., Editura științifică, 1965. 328 p.

★

CEAȘESCU, NICOLAE O jumătate de secol de la marea epopee națională a Mărășeștilor. Cuvîntare rostită la adunarea populară consacrată aniversării bătăliilor de la Mărăști Mărășești și Oltuz - 12 august 1967. Buc., Editura politică, 1967. 16 p.

CUPȘA, ION. Mărăști, Mărășești, Oltuz. Buc., Editura militară, 1967. 110 p. + 1 f. pl. Armata română în campaniile din anii 1916-1917. [Buc.], Editura militară, 1961. 343 p. + 12 f. pl. + 2 f. h.

★

VALENTIN, RADU. Mărășești, 1917. Buc., Editura tineretului, 1968. 176 p. cu ilustr.

★

CONSTANTINESCU, MIRON. Date noi cu privire la Unirea Transilvaniei cu România. In: Viața românească, 1966, nr. 12.

BIBLIOGRAFIE

în ajutorul celor
care studiază
evoluția Idell de unitate națională

Texte literare, istorice și politice

URECHE, GRIGORE. Letopiseșelul Țării Moldovei. In: Letopiseșile Țării Moldovei, publicate inițial și dată de M. Kogălniceanu. Vol. I-III. Iași, [La Cantora foalei sătești și Institutul Albinei românești], 1845-1852. Vezi vol. I, cap. Predosloviea descălcării a Țării Moldovei dinceputul ei, carea este însemnătii de Ureche vornicul din letopiseșelul cel latinescu izvodit. — Pentru limba noastră moldovenească. — Pentru Țara Ungurească de Jos și Ardealul de Sus vom să arătăm, fiindu-ne vecini de aproape și cum au avut și ei crâie mare ca și leșit.

— Letopiseșelul Țării Moldovei. Ediție îngrijită, studiu introductiv, indice și glosar de P. P. Panătescu. Ediție a II-a revăzută. [Buc.], E.S.P.L.A., [1959]. 264 p. + 8 f. pl. (Clasicii români).

VARLAAM. Carte românească de învățătură. Iași, 1643. B.A.R., Carte românească veche. Vezi: Cuvînt împreună cătră toată semenția românească. I, II, r. — Răspunsul împotriva Catehismului calvinesc. [Succava (?), Bălgărad (?), 1645]. B.A.R., Carte românească veche.

— Carte românească de învățătură. — Răspunsul împotriva Catehismului calvinesc. In: Pagini de limbă și literatură română veche. Texte alese, prefață și note de Boris Cazacu. [Buc.], Editura tineretului, [1964], p. 61-70.

— ȘTEFAN, SIMION. Noul Testament. [Bălgărad, 1648]. B.A.R., Carte românească veche. Vezi: Predoslovie către cititori, f. V. v.

— Noul Testament. In: Pagini de limbă și literatură română veche. Texte alese, prefață și note de Boris Cazacu. [Buc.], Editura tineretului, [1964], p. 72.

COSTIN, MIRON. Cartea pentru Descălcatul dintii a Țării Moldovii și a neamului moldovenesc. — Letopiseșelul Țării Moldovii de la Aron-Vodă de unde este prăsit de Urechi Vornicul (1594-1662). In: Letopiseșile Țării Moldovei... Vol. I. Iași, [La Cantora foalei sătești și Institutul Albinei românești], 1845-1852. Vezi cap. Predoslovie, adevă cubintare dintă de descălcatul Țării cel dintă și a neamului moldovenesc. Către cititori. — Capul al șasealea. — De numerile neamului acestor țări și de port și de limba graului, de unde au luat, așijderea și de tunsura, carei să află și acum la prostime de sub munte, lăcutorii ce sîntu și de lege creștinească, de unde au luat.

— Opere. Ediție critică îngrijită de P.P. Panătescu. Vol. 1-2. Buc., Editura pentru literatură, 1965, vol. 1, p. 9-13, 43-50.

CANTACUZINO, CONSTANTIN, STOLNICUL. Istoria Țării Rumânești intru care să cuprindă numele ei cel duntă și cine au fost locuitorii ei atunci. Ediție de pe manuscris necunoscut, îngrijită și comentată de N. Cartoian și Dan Simonescu. Craiova, [s.a.], XXXVIII + 132 p. + 5 f. pl. (Clasici români comentați sub îngrijirea d-lui N. Cartoian). Vezi cap. Vlahii de unde să zic valahi sau alt nume iar mai tot așa, căruia scriitoriu cum i-au plăcut puindu-le numele și mai ales de unde se tragei.

Istoria Țării Rumânești... Cap. Vlahii... In: Cronicari munteni. Vol. 1-2. Ediție îngrijită de Mihail Gregorian. Studiu introductiv de Eugen Slănescu. Buc., Editura pentru literatură, 1961, p. 185-221. (Scriitori români).

CANTEMIR, DIMITRIE. Hronicul vechimei a romana-moldo-vlahilor... Vol. 1-2. Iași, 1835-1836. 2 vol. Vol. I. LXXI + X + 365 p. + 1 f. pl.; vol. 2. X + 402 + CVII p. Vezi: Pridoslovie. Cătră cititori. — Cartea a doua. Cap. XII. Arată-să, precu scurt, precum niamul moldovenilor, muntenilor, ardelenilor (carii cu toții cu un nume de obște români să chiamă) să fie din rodul său hiriși romani și precum Dachia au fost descălcată de Traian împărat cu cetățeni și slujitori romani. — Cartea a tria. Care arată mărturiile scriitorilor căruia cum i sa părut și cum au scris pentru neamul românilor în Dachia lăcutorii. Așijderea să dovedesc unii scriitori carii de nume vlahii din părere, iară nu după adevăr au scris, și mai virtos basna unui Misail și a unui Simion să dezvălește. Așijderea din potrivă să dovedesc, precum români chest de astăzi în Dachia sînt tot acela romanii pre carii Ulpie Traian i-au adus atunce. — Cartea a cincea. Capul IV. Dovedește-să precum numele Dachiilor, bulgarii să-l fie schimbat, și precum moldovanul și romanul, în limba lor tot un nume au. Capul V. Arată-

să precum numele valahii, după aceste timpări, multă vreme, cu moldovenii, tuturor românurilor, de obște au fost.

— *Hronicul vechimei a romano-moldo-vaahilor.* [Fragmeni]. In: CANTEMIR, DIMITRIE. *Descrierea Moldovei.* Studiu introductiv, antologie și note finale de Constantin Măciucă. [Buc.], Editura tineretului. [1967], p. 297—305. (Lyceum, 10).

VACARESCU, IENĂCHIȚĂ. *Observații sau băgări de seamă asupra regulilor și orindueilor gramaticii rumânești, adunate și alcătuite acum în tard... Râmneec. 1787. p. 94. 166.* — [Urmașilor mel...]. Mss. B.A.R.

VĂCĂRESCU, IANCU. *Cintec româneec.* (a. 1821). — *Marșul româneec* [Făcu la reinfiintarea miliiiei naționale, în anul 1829]. — *La Milcoj — 1830.* In: *Colecție din poeziile d-lui Marșului Logofăt I. Văcărescu.* (Prefață de I. Voinescu II). Buc., 1848. XI + 553 + VI p.

VĂCĂREȘTI, POETII. *Scrieri alese.* Ediție îngrijită de Elena Piru. Cu o introducere de Al. Piru. Buc., Editura pentru literatură, 1961, p. 5, 108, 109, 241. (Scriitori români).

MICU, SAMUIL. *Scurtă cunoștință a istoriei românilor.* Originalul (1792) B.A.R. fondul Oradea, filiala Cluj, p. 136—139, 162—163, 167—176. *Vezi Partea a III-a. Să numără stăpînitorii Ardealului și a Țării Românești și a Moldovii.* — *Partea a IV-a. Se arată cum că românii din Dachia de neam sint de la Roma.* — *Scurtă cunoștință a istoriei românilor.* [Introducere și îngrijirea ediției de Corneli Cîmpeanu]. Buc., Editura științifică, 1963. XLIX+238 p.

MAIOR, PETRU. *Istoria pentru începutul românilor în Dachia.* Intocmită de Petru Maior de Dicio-Sînmărtin. La Buda, 1812. B.A.R., Cartea românească veche, f. I-II v.

— *Istoria pentru începutul românilor în Dachia.* In: *Școala ardeleană. Antologie.* Ediție îngrijită, note și prefață de Emil Boldan. Buc., Editura tineretului, 1959 p. 174—209. (Biblioteca școlară, 5).

SINCAI, GHEORGHE. *Hronica românilor și a mai multor neamuri încit au fost iale așa de amestecate cu românii, cit lucrurile, întâmplările și fapțile unora fără de ale altora nu se pot scrie pe înțâles.* Din mai multe mii de autori, în cursul de 34 de ani culeasă, și alcătuită de Gheorghe Sîncai din Șinca. [Cu precuvîntarea pre cuvioșel sale D. Ghermano Vida, arhimandrit, cu a cărui chieiturală și osteneală s-au tipărit]. Tomul I. Iași, în tipografia S. Mitropoliei, 1843. Vol. 1, 1 f. + 504 p. (Vezi anul 105, 274.) Mss. Biblioteca centrală universitară, Cluj.

— *Hronica românilor.* In: *Opere.* I. Ediție îngrijită și studiu asupra limbii de Florea Fugaru. Prefață și note de Manole Neagoe. [Buc.], Editura pentru literatură, 1967. 604 p. cu ilustr.

ELIADE RĂDULESCU, ION. *Gramatică românească.* [Sibiu], 1828. XXXIV + 168 p. —

Mihailă. In: *Curier de ambe sexe.* V, ed. a II-a, 1862—1864, p. 57. — *O noapte pe ruinele Tirgoviștei.* In: *Culegere din scrierile lui... de proze sci de poezie.* Buc., 1836. 144 p. + 2 f. pl. — *Opere.* Ediție îngrijită de Vladimir Drimba. Cu un studiu introductiv de Al. Piru. [Vol.] 1. *Poezii.* Buc., Editura pentru literatură, 1967, p. 47, 111 (Scriitori români).

ASACHI, GHEORGHE. *La patrie.* In: *Poesii.* Iași, 1836. 174 p. + 1 f.

— *Scrieri alese.* Ediție îngrijită și prefață de N. A. Ursu. [Buc.], Editura tineretului, [1961]. p. 31—32. (Biblioteca școlară, 2).

NEGRUZZI, CONSTANTIN. *Scrisoare către G. Barițiu* [23 martie 1839]. *Vezi:* LOVINESCU, E. *Scriori inedite ale lui C. Negrucci.* In: *Convorbiri literare.* 1913, p. 72—73. — *Eu sint român... (cintec).* In: *România literară,* nr. 14. 16 apr 1855.

BARITIU, GEORGE. *Pămîntul Moldo-româneec.* In: *Foaie pentru minte, inimă și literatură,* nr. 25, 16 iun 1840. — *Ce limbă este limba românilor?* In: *Foaie pentru minte, inimă și literatură,* nr. 35. 30 aug. 1843. — *Naționalitatea.* In: *Foaie pentru minte, inimă și literatură,* nr. 51, 18 dec 1844. — *Părți alese din istoria Transilvaniei.* Vol. II. Sibiu, 1890, p. 377.

— *Articole literare.* [Buc.], E.S.P.L.A., 1939. 172 p.

KOGALNICEANU, MIHAIL. *Introducere.* In: *Dața literară,* 30 ghenarie 1840. — *Introducere.* In: *Arhiva românească,* [apr] 1840. — *Cuvint pentru deschiderea cursului de istorie națională în Academia Mihăileană.* In: *Propășirea,* nr. 37, 24 sep și nr. 38, 1 oct 1844. — *Unirea Principatelor.* In: *Steaua Dunării,* nr. 1, 1 oct 1855. — *Discurs la alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domnitor al Principatelor Unite.* A fost rostit în ziua de 5 ian 1859. S-a tipărit pe foi volante, apoi în: *Spliment la nr. 28 al Monitorului oficial al Moldovei.* Iași, 28 ian 1859. — *Profesie de credință.* [1860]. A circulat mai întâi în foi volante. A fost publicat în colecția de documente editate de Th. Codrescu, *Uricariul.* Iași, 1886, vol. VIII, p. 225—228. — *Discurs asupra proiectului de Constituție a Principatelor Unite.* A fost rostit în cadrul Comisiei Centrale din Focșani, în ședința din 9/21 oct 1859. A fost publicat apoi în broșură, la Iași, în 1861. — *Imbunătățirea soartei țărănilor.* In: *Protocoloalele ședințelor Adunării Legislative.* Supliment la *Monitorul...*, nr. 100—103 din 1862.

— *Texte social-politice alese.* [Volum alcătuit de Dan Berindei (coordonator), Leonid Boicu, Nicolae Ciachr...]. Buc., Editura politică, 1967. 424 p. cu facs.

DONICU, ALEXANDRU. *Racul, broasca și știuca.* In: *Fabule.* Iași, 1842. — *Vaporul și calul.* In: *Steaua Dunării,* nr. 38. 1856. — *La biciumul.* In: *Buciumul,* nr. 6, 1857.

— *Fabule.* Ediție îngrijită de Valeriu Ciobanu. Cu o prefață de Emil Boldan. [Buc.], E.S.P.L.A., 1958, p. 60. (Biblioteca pentru toți).

(Continuare în numărul viitor)

Virgiliu ENE

și

Hecana TEODORESCU

În cadrul programului de achiziționare a celor mai reprezentative tipărituri apărute pe teritoriul Argeșului, Biblioteca municipală Pitești a depistat și cumpărat o serie de publicații de o certă valoare. Dintre acestea, amintim: — Primi șapte ani de apariție a publicației săptămânale sătești *Gazeta Țăranilor*. *Organ al Asociației pentru cultura Țăranilor* (1892—1930), apărută în comuna Mușești—Argeș sub conducerea învățătorului C. Dobrescu—Argeș, deputat al Țăranimii, și apoi, după moartea acestuia, a lui Al. Valescu. Publicația a avut un program extrem de interesant, făcându-se ecoul aspirațiilor și revendicărilor Țăranimii. Spicium din articolul de fond apărut în nr. 1.1892 scopurile Asociației pentru cultura Țăranilor; — de revăzut și luțt „mersul cultural din sate”; — aflarea „pricinilor tristei stări de lucruri” din punct de vedere material al Țăranilor; — afirmarea demnității Țăranilor ca cetățeni ai țării; — întărirea patriotismului la Țărani, a ideii de românism. Motivele constituirii societății sînt arătate clar în același articol: „amortirea și lipsa de mișcare culturală”, socială, economică și națională în sinul societății rurale; — „lipsa de metodă, d'o cale științifică în studierea planelor acestui populațiuni din partea celor bine-voitori d'a servi interesele sătenilor”; — „Mai presus de toate acestea, trebuia numai decît un organ al populației rurale, înființat și trăind în sat, la fața locului, ca sub impresiunea faptelor să fie scris”. „In revistă, Societatea va studia și va dovedi cauzele relelor, va propaga scîlnța morala, cunoștințele utile”. În nr. 2/1892, în articolul redaccional intitulat „Ce voim? Ce dorim?” se scrie: „Ne trebuie cărți scrise pentru popor: ne trebuie bibliotecă populară, ne trebuie cabine de lectură pretutindeni, trebuie conferințe utile ținute oriunde e un centru mai mare de populație... „Ne trebuie o presă în care să lucrăm. În care să tipărim noi înșine tot ceea ce genul și îndmle mari au scris pentru educația populară”. Publicația a avut o largă răspîndire în rîndul populației rurale din întreaga țară. În preajma răscocaelor din 1907, revista a publicat o serie de articole in-

cediulare, drept pentru care reacția a fost devastată de autorități, materialele confiscate, directorul arestat, iar publicația suspendată.

— O copie manuscrisă (sau chiar manuscrisul?) după memoriile lui Al. Valescu, directorul *Gazetei Țăranilor*, în care acesta relatează persecuțiile la care a fost supus în timpul represunilor ce au urmat înăbușirii răscocaelor din 1907.

— O bună parte din biblioteca personală a lui C. Dobrescu—Argeș și Al. Valescu, multe dintre exemplarele purtînd semnătura autografă sau adnotările proprietarilor.

— Revista de folclor *Izvoarașul* apărută în Gorj.

— O serie de tipărituri ieșite de sub teascurile din Rimnicu-Vilcea: *Cuvintele sfîntului părintelui nostru Teodor Studitul*, tipărită în timpul lui Mihail Constantin Șuțu Voevod, de Climent Teromonahul, în 1784; o *Cazanie*, tipărită tot în vremea lui Mihail Constantin Șuțu Voevod, de mitropolitul Ugrovlahiei, Kir Filaret, în 1792; o *Evangelie*, tipărită în timpul lui Alexandru Constantin Moruzi, de Kiru Kir Nectarie episcopul Râmnicului în 1794; un *Octoih*, tipărit tot de Nectarie, în 1811.

Biblioteca municipală Pitești se folosește de acest prilej pentru a face cunoscută achiziționarea prin cumpărare sau schimb de publicații — toate tipăriturile apărute de-a lungul timpului pe teritoriul Argeșului, intenționînd prin aceasta să-sî întregescă fondul tradițional, ca o contribuție la cunoașterea și valorificarea trecutului cultural al Argeșului.

Anul acesta se împlinesc 440 de ani de existență documentară a primei tipărituri din Sibiu — totodată cea mai veche tipografie de pe teritoriul Ardealului.

Deși cea mai veche tipăritură cunoscută scoasă în tipăritură sibiană, *Gramatica latină*, datează din anul 1592, o vînie-tă a *Evangeliei slavone* din anul 1579, conținînd înscris anul 1528, atestă existența tipografiei încă de la această dată.

Tipăritura de la Sibiu a fost leagănul unei serii întregi de tipărituri printre care: o lucrare medicală, apărută în 1530. *Catehismul românesc* (1544) al lui Filip Moldoveanu (Philippus Maler)*. prima

*) Despre activitatea de tipograf a lui Filip Moldoveanu, vezi: Huttmann, Arnold și Binder, Pavel. *Filip Moldoveanu, primul tipograf român*. În: Revista bibliotecilor, 21, nr. 8, aug. 1968, p. 473—475.

scriere românească tipărită, care din păcate s-a pierdut. *Tetraevangeliarul slavon* (1546) *Evangeliarul slavo-român* (1551—52)...

A 440-a aniversare a primei tipărituri din Sibiu, oraș de veche tradiție culturală, a prilejuit punerea bazelor unei noi tipografii, precum și o interesantă sesune de comunicări și numeroase festivalități locale.

Biblioteca municipală Botoșani folosește, cu frumoase rezultate, sistemul împrumutului interbibliotecar, în scopul sprijinirii învățămîntului universitar fără frecvență.

Cel 60 de studenți, cititori ai bibliotecii, au putut studia în acest an un număr însemnat de volume, majoritatea cursuri și manuale, obținute sub formă de împrumut de la Bibliotecile centrale universitare din București și Iași. Trebuie menționat faptul că numai 11 cereri au rămas nesoluționate.

Popularizarea acestei forme de activitate s-a făcut atît prin adrese către instituțiile și întreprinderile din oraș și din județ cît și prin stația de radiodifuzie și prin intermediul ziarului local „Clopotul”.

Biblioteca municipală Botoșani ține să mulțumească pe această cale B.C.U. — Iași și B.C.U. — București, pentru sprijinul acordat cu promptitudine și amabilitate în această acțiune.

Colombița BLUMENFELD

Continuînd seria cercetărilor bibliografice tematice, dintre care multe sînt axate pe probleme de strictă actualitate, Biblioteca centrală universitară din București a elaborat, de această dată în colaborare cu Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., culegerea de referențe pe tema *Probleme actuale ale democrației*.

Lucrarea este rezultatul organizării unui număr de 100 referate elaborate ca urmare a parcurgerii unui însemnat număr de cărți (apărute între 1960—1968) și periodice (dintre anul 1964—1967).

Cele 38 colecții de periodice investigate includ titluri cunoscute apărute într-un mare număr de țări din diverse zone ale globului. Au fost selecționate contribuțiile reprezentative, care aduc puncte de vedere noi, lărgind sfera de informare a specialiștilor.

Volumul se încheie cu o bibliografie a lucrărilor pe această temă, existente în fondurile B.C.U. București, dar neincluse în culegerea de față.

I. S.

CONTRIBUȚIA LUI DIMITRIE GUSTI (1880 — 1955) LA TEORIA ȘI PRACTICA BIBLIOTECONOMICĂ DIN ROMÂNIA

Primele idei ale lui Dimitrie Gusti în domeniul biblioteconomiei le găsim astăzi formulate în două lucrări, *Necesitatea reorganizării Bibliotecii centrale de pe lângă Universitatea din Iași și Intemeierea bibliotecii și seminariilor de pe lângă Universitatea din Iași*, apărute cu mai bine de o jumătate de secol în urmă, în 1913 și, respectiv, în 1914¹⁾, ambele la Iași.

În argumentarea sa cu privire la necesitatea reorganizării Bibliotecii centrale de pe lângă Universitatea din Iași²⁾, Gusti pornește de la o severă analiză a situației de fapt în care se afla biblioteca în 1913, situație caracterizată ca fiind o stare de completă dezorganizare, în cadrul căreia biblioteca nu poate funcționa în mod normal. El pune această situație pe seama lipsei de mijloace și o consideră un fapt atât de primejdios unei culturi serioase și studiilor universitare, încât nu e de mirare că organele administrative ale Universității din Iași au luat cazul în discuție „în diferite rânduri”, determinând și demersuri repetate pe lângă miniștrii de atunci ai instrucției publice.

¹⁾ Vezi și studiul introductiv al lui Ovidiu Bădina la volumul Gusti, Dimitrie, *Opere*, Vol. 1. Buc., Editura Academiei, 1968. 562 p.

²⁾ Gusti, Dimitrie, *Necesitatea reorganizării Bibliotecii centrale de pe lângă Universitatea din Iași*, Iași, 1913. 15 p.

Gusti abordează problema reorganizării Bibliotecii Universității ieșene cu competența pe care i-o dădea experiența frecventării asidue și a observării atente a marilor biblioteci științifice din Berlin și Leipzig și, în special, a bibliotecii specializate a seminarului condus de Karl Bücher. De aceea, observațiile critice pe care le face cu privire la spațiul, personalul și bugetul de care dispunea biblioteca ieșeană conțin în același timp și directive pentru organizarea ei viitoare. Câtă vreme întreaga bibliotecă este concentrată într-o singură sală, care servește concomitent ca magazie de cărți, sală de lectură și loc de administrație — arăta Gusti în memoriul său — sala aceasta nu poate fi „în realitate nimic din toate acestea”. El atrage atenția că „marea bogăție arhitectonică și picturală a sălii obosește și distrează” atenția cititorilor și că lumina nu este suficientă pentru o sală de bibliotecă uzuală. În continuarea argumentărilor sale, tânărul profesor atrage alarmat atenția factorilor de răspundere că lipsa de local constituie „un mare pericol cultural, căci sînt cărți și colecții de reviste vechi, care nu se pot astăzi procura și care sînt expuse distrugerii, fiind supuse ori umezelii ori căldurii prea mari”.

Pledînd pentru mărirea corespunzătoare a bugetului bibliotecii universitare, el compară, pe baza datelor oferite de *Minerva Jahrbuch der gelehrten Welt*, din 1910—1911, sumele de care dispune biblioteca din Iași cu sumele acordate pentru cumpărare de cărți, pe de o parte, și pentru personal, pe de altă parte, bibliotecilor universitare din Jena, Göttingen, Rostock, Bordeaux, Atena, Belgrad, Cernăuți ș.a., subliniind, fără ezitare, „diferența frapant de mare dintre bugetul atît de mic al Bibliotecii Centrale din Iași și celelalte bugete”.

Partea cea mai constructivă și în același timp extrem de inovatoare a memoriului o constituie cea referitoare la funcționarea unei biblioteci universitare. Scurta expunere pe care o face cu această ocazie Dimitrie Gusti constituie unul din primele documente românești de biblioteconomie modernă. El concepe funcționarea unei biblioteci ca „un întreg sistem de măsuri luate pentru mijlocirea întrebunțării cărților din bibliotecă” și enunță de la început că „cea mai însemnată măsură” ce urmează a fi luată în acest scop „este desigur crearea unui catalog general de autorii cărților aflătoare într-un anumit timp în bibliotecă, precum și materiile științifice, pe care le reprezintă acești autori”. Situatindu-se, încă din 1911, pe linia unor teze biblioteconomice încă și azi actuale, Gusti dezvoltă ideea sa modernă despre necesitatea imperioasă a unor cataloage pe autori și pe materii, arătînd că „Menirea unui catalog general, de autori și pe materii, este mare, deoarece el trebuie să indice, să orienteze, să sfătuiască, să ajute la economia

timpului în cercetarea literaturii unei probleme științifice". Cu competența unui adevărat specialist, el dezvăluie și critică faptul că Biblioteca centrală din Iași, în loc să dispună de un catalog general de autori și pe materii, adică de un instrument modern de regăsire a documentelor depozitate în ea, are mai multe cataloage: „vreo 15!” — exclamă Gusti plin de amărăciune — „fiecă avînd o altă clasificare a materiilor, clasificări făcute pe ani, la hasard, cum au intrat cărțile în bibliotecă, și după limbi!”. El examinează amănunțit cele 15 cataloage și demonstrează inutilitatea lor, dezvăluind faptul că deosebirea clasificărilor din diferitele cataloage le „ingreuiază” însăși consultarea și „răpește timpul cu prisosință”. Apoi, adîncind analiza acestor cataloage, el descoperă că diferitele clasificări „sînt foarte adeseori arbitrare ori false”. Și nu se mulțumește să se rezume doar la o afirmație declarativă, ci o și exemplifică, cu o adevărată avalanșă de cazuri, care mai de care mai izbitoare și deci mai convingătoare. Oricine înțelege — scrie Gusti — ce greu îi vine profesorului și studentului, în acest caz, de a fi „la curent cu știința”.

Pe aceeași pagină a memoriului său, Gusti preconiza o serie de măsuri care caracterizează și califică încă și azi drept foarte moderne bibliotecile științifice cele mai renumite. Astfel de măsuri sînt: întemeierea de biblioteci uzuale, plasate într-o sală comună de lectură, unde cărțile mai solicitate (cum sînt tratatele elementare, dicționarele, enciclopediile, colecțiile de reviste vechi) stau la îndemîna oricărui cititor și de care cititorul se poate servi singur, oricînd are nevoie; punerea la dispoziția oricărui cititor, într-o sală specială de citire, a numerelor mai noi ale revistelor științifice, pe care iarăși cititorul le poate consulta singur, după voie; sistemul împrumutului cărților acasă, fără mari dificultăți, iar în multe părți, la cerere, chiar sistemul trimiterii acasă a cărților.

Iată formulate — acum o jumătate de veac! — unele din principalele dezeriderate contemporane ale organizării științifice a muncii moderne de cercetare, izvorite, la Dimitrie Gusti, din principii, atît de mult argumentat azi, „că drumul pe care-l face o carte din bibliotecă pentru a ajunge în mîinile cititorului trebuie să fie cit mai scurt posibil”.

„Dezideratele Colegiului Universitar privitoare la Biblioteca Centrală din Iași”, dezeriderate care decurg din expunerea premergătoare făcută de Gusti, oglîndesc și ele concepția înaltă pe care tînărul profesor universitar o avea despre menirea unei biblioteci științifice, ca instituție de cercetare pentru profesori, ca instrument de instrucție și de educație științifică pentru studenți, „știut fiind că pentru cultura universitară o bibliotecă are tot atît de mare importanță

ca și sala de curs”, ca instrument de cultură pentru „publicul mare cult”, format din juristi, profesori, ofițeri ș.a.

Pentru îndeplinirea unei asemenea înalte meniri, se considera necesară trecerea bibliotecii sub administrația directă a senatului universitar; era nevoie să fie clădit un local propriu, cu magazine pentru cărți, cu săli de lectură pentru biblioteca uzuală și cu alte săli pentru lectura revistelor, cu săli speciale pentru bibliotecile parțiale ale seminarilor, precum și cu săli pentru administrație. Gusti cerea, cu fermitate, ca personalul bibliotecii să fie titrat și inamovibil, precizînd că funcțiunea de director al bibliotecii, precum și cea de custode, „va fi incompatibilă cu orice altă funcțiune” și că „retribuția directorului bibliotecii va fi similară celeia de profesor universitar”, iar retribuția custozilor „va fi similară celeia de profesor de liceu”.

Măsurile acestea nu erau concepute ca niște acte disperate, ci ca un tot sistematic, urmînd a fi realizate „toate la un loc”, deoarece „așa zisele îmbunătățiri, adică realizarea numai a unora dintre aceste dezeriderate și nu a tuturor — subliniază Gusti — vor fi simple paleative, fără mare însemnătate pentru schimbarea radicală a stării de

Tezele lui Gusti despre organizarea științifică a bibliotecii se întregesc cu celea despre funcția documentării și informării științifice în organizarea științifică a cercetării și constituie, împreună, unul din aspectele cele mai interesante și productive din concepția lui cu privire la organizarea modernă a cercetării științifice, domeniu în care — ca și în altele — el a fost inovator și în multe privințe precursor.

În 1914, Gusti reia și dezvoltă propunerile sale pe care le făcuse la 20 noiembrie 1912, cu privire la reorganizarea Bibliotecii centrale a Universității din Iași. El folosește în acest scop împrejurarea dării de seamă pe care o prezintă în numele „comisiunii bibliotecii”, comisie prezidată de Al. Philippide, pe atunci decan al Facultății de litere. Lucrarea consacrată de Gusti, în 1914, problemei bibliotecilor universitare poartă de astă dată titlul programatic *Intemeierea bibliotecii și seminarilor de pe lîngă Universitatea din Iași*, iar în subtitlul lucrării el subliniază că prezintă „un sistem de propuneri”. Nu ne mai aflăm, prin urmare, doar în fața unei critici a stărilor de fapt, comparate cu nivelul bibliotecilor universitare de peste hotare și cu tendința de dezvoltare a acestora. Măsurile și propunerile nu mai apar doar incidental ca argumente în cursul criticii. De astă dată ele sînt enunțate, cu fermitate, ca principii.

3) Vezi: Mironescu, N. *Un precursor al documentării în România — Dimitrie Gusti*. In: *Studii și cercetări de documentare și bibliologie*, 7 (seria nouă), nr. 4, dec 1965, p. 426-430.

Reținem faptul că, încă acum mai bine de o jumătate de veac, Gusti formula în acest domeniu în constituire directive foarte actuale azi, ca aceea a concentrării, a profilării, a specializării bibliotecilor⁴⁾. „Principiul general care va domina întreaga operă de întemeiere a Bibliotecii Universității din Iași — scria el — va consista în „unirea a tuturor bibliotecilor speciale (ale seminarilor și laboratorilor) cu biblioteca generală universitară”. (Sublinierea aparține lui Gusti). În susținerea acestui principiu, autorul propunerii încă actuale și azi aducea considerente moderne, din care reținem argumentul că principiul enunțat „se impune în primul rând din motive economice”, centralizarea preconizată dând posibilitatea „ca la o universitate mică, cum este Universitatea din Iași, diferite opere să se afle, de mai multe ori și în același timp, în bibliotecile seminarilor și ale laboratorilor, ca și în biblioteca universității”. Dar, abandonând faza reorganizării bibliotecii din Iași și abordând ideea întemeierii bibliotecii, Gusti avea în vedere mai mult decît o măsură de bună și chibzuită gospodărire a fondului de cărți și a sumelor alocate pentru achiziții. De aceea, el a subliniat că principiul dominant pe care-l enunțase avea și o importanță funcție metodologică și anume, aceea de a stabili și sub formă bibliotecară unitatea multiplelor științe, care se află înfăptuită în instituția universității — *universitas litterarum*.

Aplicarea principiului biblioteconomic enunțat urma să aibă ca rezultat întemeierea unei biblioteci universitare unice, în al cărei fond să se afle lucrările științifice de interes general, iar la „subdiviziunile” ei, adică la bibliotecile seminarilor și ale laboratoarelor, să se găsească „monografiile și lucrările științifice de interes special”.

Cu onestitatea științifică și intelectuală care-l va caracteriza în tot cursul vieții, Gusti nu omite să declare că peste hotare principiul unei asemenea centralizări a fost de mult depășit, în favoarea unei autonomizări a bibliotecilor speciale. Pentru o etapă de început, ca aceea a organizărilor din 1912—1914 de la Iași, principiul putea fi eficient. Rezerva formulată este exemplificată de autor cu situația cunoscută lui atît din literatură, cît și din experiența personală.

Realist, autorul propunerilor biblioteconomice din 1914, ținînd seama de condițiile specifice Iașilor, și mai ales unei etape de întemeiere, rămîne adeptul convins al concepției potrivit căreia era necesară o *biblioteca unică centrală*, cu subdiviziuni, iar pen-

tru înfăptuirea, la nivelul cerințelor moderne, a unui asemenea deziderat inovator pretindea cadre bibliotecare cu pregătire superioară, specializate.

Faptul că el pleda, în 1914, pentru încadrarea bibliotecilor cu bibliotecari care „să stăpînească o specialitate” reprezintă unul din meritele sale de seamă în acest domeniu, deoarece el anticipa, în felul acesta, militînd pentru o tendință care abia azi se afirmă cu autoritate în domeniul biblioteconomiei moderne. În motivarea unei asemenea propunerii, el subliniază că o bibliotecă trebuie să fie „întotdeauna la curent cu progresul științific”, deziderat care nu va putea fi îndeplinit decît numai dacă bibliotecarii stăpînesc cîte o specialitate, dacă au „o cunoștință vie de mersul științei respective” și sînt „în stare a-l urmări activ”. Avea convingerea fermă, pe care nu ezita s-o exprime, că „numai astfel (...) biblioteca va dobîndi o viață caracteristică, în care să se ogîndească cît mai limpede propășirea continuă a științei”, deoarece numai asemenea bibliotecari specializați în diferitele domenii ale științei vor fi în stare „a da sfaturi și îndrumări bibliografice publicului cititor”.

Autorul propunerilor anunța, în felul acesta, tendința ce se generalizează azi în activitatea modernă de informare științifică, încredințată unor cadre specializate cu dublă pregătire superioară, și anume: pe de o parte, într-unul din domeniile anumite ale științei, iar pe de altă parte, în disciplina nouă a informaticii. Ca să se asigure o asemenea încadrare a posturilor de bibliotecari, cu specialiști temeinic selecționați, cu oameni de valoare, se cerea ca atît directorul, cît și bibliotecarii specialiști, „să fie titrați și inamovibili”; propunerile stabileau, de asemenea, că „ei nu vor putea ocupa alte funcțiuni”.

La acest moment al expunerii, documentul la care ne referim cuprinde o declarație de o însemnătate deosebită pentru evoluția culturală și științifică din țara noastră, și anume: crearea profesiei de bibliotecar. „Comisiunea bibliotecii — se spune în lucrarea lui Gusti — urmărește prin aceste dispoziții (titlu universitar, inamovibilitate, interzicerea cumulului — n.n.) crearea unei noi cariere, a profesiei de bibliotecar”.

„Comisiunea” prezidată de Al. Philippide, și în care Gusti avea o asemenea contribuție activă, n-a întîrziat să ia unele măsuri prin care intențiile inovatoare cuprinse în importanta declarație amintită, cu privire la crearea profesiei de bibliotecar cu pregătire superioară, specialist în unul din domeniile științei, să fie neîntîrziat înfăptuite. De aceea, «Comisiunea bibliotecii a și hotărît pentru acest scop trimiterea în străinătate a directorului și a trei bibliotecari, pentru a le da ocazie a cunoaște de aproape mecanismul celor mai bine organizate biblio-

⁴⁾ Gusti, Dimitrie. *Întemeierea bibliotecii și seminarilor de pe lângă Universitatea din Iași*. Un sistem de propuneri, cu numeroase documente și planuri în anexe, Iași, 1914, 41 p. În continuare, citatele referitoare la organizarea Bibliotecii Universității din Iași vor fi date din această lucrare, fără să se mai facă trimiteri.

teci germane. Directorul va vizita Lipsca, și anume: expoziția internațională de cărți și arte grafice, „Deutsche Bücherei” și biblioteca universității; unul din bibliotecari va studia biblioteca universității și biblioteca regală din Berlin, altul biblioteca universității din Tübingen și un al treilea biblioteca universității din Göttingen». Delegații ieșeni aveau obligația ca la întoarcere să înainteze fiecare „cite un raport comisiei bibliotecii, despre cele văzute și învățate”; rapoartele urmau să fie apoi publicate „într-o broșură specială”.

Propunerile cu privire la localul bibliotecii, respectiv la construirea unui nou local pentru biblioteca proiectată, se situează și ele la nivelul modern al principiilor preconizate pentru organizarea bibliotecii; noua construcție urma să cuprindă: A. biblioteca centrală a Universității și B. un loc special pentru seminarii, deoarece în felul acesta „unirii interne dintre biblioteca universității și bibliotecile speciale (...) îi va corespunde și o unire externă, în spațiu, privitoare la local”. Construirea unei biblioteci a fost considerată ca o lucrare specializată, pe care s-o efectueze arhitecți temcinic pregătiți în această ramură specială a arhitecturii, și de aceea comisia s-a orientat spre arhitecții lui „Deutsche Bücherei” din Leipzig, considerată a fi „cea mai nouă și cea mai reușită bibliotecă din Europa”, în epocă aceea potrivită proiectelor, „localul bibliotecii, ca și întreaga ei organizare, sînt puse în slujba unei singure idei: a unei cât mai ușoare și mai practice intrări și circulații a cărților”.

Proiectele au fost analizate de doi din cei mai renumiți directori de bibliotecii din Europa, și anume, prof. dr. H. Paalzov, directorul bibliotecii din Berlin, și dr. K. Boyesen, directorul Bibliotecii Universității din Leipzig. Din scrisorile de răspuns trimise de aceștia lui Gusti, care în anii de studiu de la Berlin și Leipzig stabilise cu ei legături personale apropiate, rezultă că proiectul obținuse deplina lor aprobare.

După primul război mondial, și în special în perioada 1920—1945, Dimitrie Gusti a aplicat o bună parte din ideile sale biblioteconomice, ca decan, la Facultatea de litere și filozofie din București, ca profesor, la catedra și la seminarul de sociologie, etică, politică și estetică, și ca organizator de cercetare științifică, la Institutul Social Român, din București.

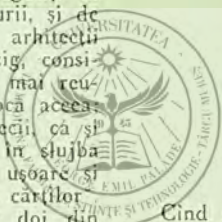
Menționăm, de asemenea, că în cadrul preocupărilor sale pentru activitatea culturală de masă Dimitrie Gusti arc contribuții valoroase și în domeniul bibliotecilor populare, contribuții despre care vom relata, poate, cu o altă ocazie.

Ovidiu BĂDINA
Octavian NEAMȚU

Biblioteca

lui

ION MINULESCU

Cînd se întorcea de la Paris, în 1904, așa cum ni-l arată portretul lui Galanis¹⁾, păstrîndu-și barba roșcată, asiriană, după expresia lui Lovinescu, lavaliera și suta de fulare colorate divers, Ion Minulescu aducea o violentă formulă literară în jurul cărcia căuta să creeze atmosferă. „Poza vestimentară a autorului a format *Romanțelor pentru mai tirziu* un cadru adecvat de emisiune, constituit în afara jovialității sale de faconă meridională, la limita dintre badinerie și cinism voalat, și de rafinamentul său vestimentar, rafinament francez cu catalizări englezești. Poetul, deși căuta să epateze prin costume și mai ales prin culori, nu purta niciodată o haină nouă, nepatinată, nu avea eleganța scoasă din cutie a tînărului Lovinescu. Pentru a-și atmosferiza simbolismul, își cumpăra fulare englezești și utiliza parfumuri din „școala lui Guerlin”. Cu această rechizită și cu un fermecător amestec al contribuției simboliste cu arta

¹⁾ Păstrat în Colecția „Ion Minulescu”; Demetrius Emanuel Galanis, pictor francez de origine greacă, născut la Atena în 23 mai 1882, dintr-o familie de navigatori. Vine la Paris în jurul anului 1900 și lucrează în atelierul lui Cormon, la *Beaux Arts*, perioadă în care îl cunoaște Minulescu.

șansonetiștilor francezi, printre care Paul Delmet (1862—1904) în primul rând. Minulescu și-a creat o poziție specială în cafe-neaua noastră literară (Kübler, Terasa etc.) paradoxînd și gesticulînd deslănțuit. Dar „atmosfera” simbolistă din jurul său este incompletă fără interiorul de „bazar sentimental” al locuinței, descris cu atîta sfințe și emoție de Claudia Millian în recenta carte de amintiri²⁾, și mai ales fără biblioteca sa ciudată și bizară, organizată după toate predilecțiile școlii simboliste.

Prezența unei cărți în casa lui Minulescu avea aerul unei apariții sentimentale. La Paris avusese mulți bani, cumpărase multe volume, dar nu adusese cu el decît vreo cîteva care-i erau dragi, cîteva cărți esențial simboliste. În țară, primea adeseori multe, dar le dăruia prietenilor, nu-și reținea decît pe acelea cu care avea corespondențe sufletești. Deși studiasc cîteva timp dreptul, nu-și păstrase nici o carte de drept sau de filozofie. Selecta bibliotecă minulesciană era, după expresia prietenilor, „cam trăsnită”, ca și vestimentația poetului. Minulescu este primul bibliofil român care sfidează manile aristocratice ale marochinelor cu monogram. (Din puținele cărți cu îmbrăcăminte de piele fină pe care le deținea, aduse de la Paris, nemții aveau să-și facă în 1917, cînd îi ocupaseră casa, papuci de balet pentru „odeletele” de ocazie). Se poate spune că Minulescu a impus o modă a legăturii de carte:

2) Millian, Claudia. *Despre Ion Minulescu*. Buc., E.P.L., 1968.

și-a legat, pentru prima dată la noi, volumele de versuri în creton sau alte pînze divers colorate și mai ales divers înflorate. Unora li s-a părut atunci o aberație, dar au început tacit să-l imite, așa cum îi imitau sularele.

Un catalog posibil al bibliotecii lui Minulescu ar cuprinde nume de poeți ca Stéphane Mallarmé, Francis Jammes, Jean Moreas, Gustave Kahn, Georges Rodenbach, Ernest Raynaud, Henri Beauclair, Gabriel Vicaire, Paul Fort, Paul Adam, Pierre Louis, Octave Mirbeau, Emile Verhaeren, Tristan Klingsor, Henri de Regnier, Walt Whitman, Oscar Wilde, Tristan Corbière, Arthur Rimbaud, Gerard de Nerval, Charles Baudelaire etc. Unele exemplare sînt deosebite, ca acel mic volum tipărit în 1874, *Chants de Maldoror* al Contelui de Lautréamont, alias Isidor Ducasse, fără editură, numai cu indicația Paris-Bruxelles. Exemplarul are autograful lui Isidor Ducasse și numele exotic al orașului sudic de unde venea: Montevideo. (Lautréamont venise la Paris din Uruguay, prin 1870, unde tatăl său fusese consul).

Iată *Les fleurs du mal* a lui Baudelaire, îmbrăcată în *peau de chagrin*, sau *Douze poèmes* a aceluiași, plină de facsimile după manuscrisele poetului francez și cu un autoportret. Un exemplar incintător e *Sagesse* de Paul Verlaine, în manuscris facsimilat, cu o dedicație compusă în linia cuminții („A mon cher ami Ernest Delahaye, je donne ce manuscrit de *Sagesse*, Paul Verlaine, 1881”) și un portret de Eugène Carrière.

De vorbă cu cine-mi place

POEM LICHID

distilat de

Ion Minulescu

Bibliofilul Ion Minulescu s-a interesat îndeaproape de propriile sale cărți, realizând din ele numai ediții de bibliofil. *Romanțele pentru mai tirziu*, în ediția princeps din 1908, ilustrată de Iser, aduceau nu numai un debut poetic, ci și unul tehnografic. Autorul se îngrijise de formatul cărții, de calitatea hîrticii, de literă. Cu Iser avea să mai colaboreze la al doilea volum, *De vorbă cu mine însuși* (1913), unde în afara copertei, pictorul face „desenuri” ilustrații la fiecare poem — marcînd un „moment revelabil” în istoria graficii de carte la noi.

Era prieten cu pictori și bun cunoscător al artei plastice. Colecția sa de artă, un adevărat muzeu, numără piese deosebit de valoroase ale unor pictori prestigioși: Pallady, Ressu, Steriadi, Iser, Petrașcu, Victor Brauner, Marcel Iancu, Ciucureneanu, Magdalena Rădulescu, Adam Băltău etc. și icoane pe sticlă, printre care exemplare de Moga sau Timforca. Arhiva familiei cuprinde, în corispondență, aproape toată istoria simbolismului românesc.

În acest cadru cu fond de covoare orientale, cu divanuri învelite în Sumak, cu podeaua acoperită de Bukare și Sirazuri, cu Caramanii ajurate la ferestre, cu vase de alamă neagră, aurie, cu ceramică persană, cărțile lui Minulescu în creton cu culori epatante nu făceau o notă discordantă. Și totuși, pe fiecare carte a existat o monogramă, o monogramă bizară și simbolistă. Ex libris-ul lui Ion Minulescu înfățișează o corabie veche înaintînd prin valuri uriașe. Simbolismul.

Cei care veneau să-l asculte între cărțile lui erau îmbrățiși cu cafea și lichioruri. Cafeaua o făcea singur, cu un anumit ceremonial și după o rețetă secretă luată de la un turc în lungile lui călătorii. Lichiorurile le pregătea din timp, după formule, disimulate și declarat. „alchimiste”, iar pe sticle lipsea bizară etichetă care-i parodia titlul volumului din 1913: „De vorbă cu cînci mi place, POEM LICHID, distilat de Ion Minulescu”.

În casa lui Ion Minulescu, biblioteca nu e un element de mobilier, ci doar esența unor magii moderne: lecturile de versuri simboliste. E aici o adevărată epocă simbolistă, dar fără tratate, fără excursuri de estetică, fără rigori. Intelectualul care a ridicat boema la rangul artei și care a difuzat la noi, cu violență și farmec, poezia modernă, era dincolo de verba cafenelei literare și un om al bibliotecii de versuri, în care poezii sînt personaje domestice la nivelul vicții și al fanteziei lui policrome*).

Emil MANU

*) Materialele reproduse sînt din colecția Minulescu, comunicate cu bunăvoință de fiica poetului, Mioara Minulescu.

BIBLIOTECI
DE PESTE HOTARE

Bibliotecile din R. P. Bulgaria

— Impresii de călătorie —

Planul de perspectivă al dezvoltării bibliotecilor publice

Am întreprins, în anul trecut, o călătorie pe meleagurile Republicii Populare Bulgaria. Timp puțin, impresii nenumărate! În cele cincisprezece zile, cît am fost oaspetele colegilor bulgari, dorința mea de a cunoaște s-a conjugat cu bucuria lor de a-mi dezvălui cît mai multe aspecte ale activității desfășurate în bibliotecile bulgare.

Itinerarul bibliotecar pe care l-am parcurs, în dorința de a-mi forma o imagine de ansamblu asupra organizării, preocupărilor și perspectivelor de dezvoltare a bibliotecilor din țara gazdă, a cuprins: Biblioteca națională „Chiril și Metodiu”, Biblioteca orașenească-Sofia, bibliotecile regionale¹⁾ din Ruse și Varna, șase biblioteci ale citaiștelor din mediul rural, cinci din mediul urban, două biblioteci ale sindicatelor, două școlare și o bibliotecă tehnică de uzină.

Sistemul bibliotecilor din R. P. Bulgaria este, în linii mari, asemănător cu cel din țara noastră. Nota particulară o constituie citaiștele — case de citit —, cu bibliotecile lor, întîlnite atît în cartierele orașelor, cit și la sate. Lupta împotriva jugului otoman, pentru eliberarea națională a poporului bulgar, a îmbrăcat, în veacul trecut, variate forme; una din cele mai pregnante a fost lupta pentru afirmarea culturii naționale. În toată țara, dar mai ales la sate, s-au constituit centre de rezistență spirituală, grupate în citaiște, dintre care unele, cu vîrsta mai mult decît centenară, au devenit adevărate focare de cultură națională.

Activitatea cu cartea și ziarul, biblioteca, au ocupat un loc important printre acțiunile citaiștelor. Constituite într-o Uniune care funcționează după principiile unei organizații de masă, citaiștele se bucură astăzi de un sprijin deosebit din partea statului. Ceea ce te impresionează, în special, este excepționala bază materială a citaiștelor și a

bibliotecilor lor asigurată, în primul rând, prin investițiile cooperativelor agricole de producție și prin subvențiile statului, la care se adaugă veniturile realizate din cotațiile membrilor citiștei*) și din cîștigurile obținute prin diverse manifestări cultural-artistice, accesibile, în majoritate, contra cost. Între bibliotecile citiștelor și cele de stat, ca și între forurile lor tutelare, există un permanent spirit de emulație.

Creșterea extraordinară a numărului de publicații editate, sporirea exigențelor cititorilor, cerințele impetuoase de informare și documentare cărora fiecare bibliotecă în parte nu le mai poate face singură față, au dus la necesitatea creării unui sistem de biblioteci, subordonate, în ansamblu, aceleiași mărețe sarcini — construirea socialismului —, sistem în cadrul căruia legăturile dintre biblioteci să fie bazate pe principiul coordonării, cooperării și profilării.

Comitetul pentru Artă și Cultură din Bulgaria a elaborat în acest scop un plan de perspectivă, asupra căruia mi-am propus să mă opresc în rândurile de față.

Planul a fost pus în aplicare cu începere din anul 1968, lucrările pregătitoare fiind efectuate încă din anul 1967. Pînă în anul 1970 în fața tuturor bibliotecilor regionale și a celor orașenești mari stau trei sarcini de bază:

— să asigure un indice ridicat de circulație a cărților din domeniul științific, social-politic, tehnic și artistic, în rîndul specialiștilor, cadrelor științifice, oamenilor muncii și studenților, prin atragerea și mai multor cititori din aceste categorii;

— să studieze și să propună soluții privind rezolvarea problemelor legate de delimitarea profilurilor, de coordonarea și cooperarea în muncă a bibliotecilor regionale cu cele științifice, deja existente în centrele regionale și în regiuni;

— să elaboreze, în conformitate cu indicațiile comitetelor regionale pentru artă și cultură, propuneri pentru organizarea rațională a rețelei de biblioteci din regiune, planuri de perspectivă pentru dezvoltarea bibliotecilor de masă, precum și propuneri pentru îmbunătățirea muncii metodice, pe baza unei analize științifice a metodelor de muncă.

Planul prevede ca, în două etape succesive, bibliotecile regionale să fie profilate în două tipuri: biblioteci științifice enciclopedice și biblioteci de cultură generală.

Au fost stabilite trei categorii de biblioteci: prima cuprinde opt biblioteci regionale care pînă în anul 1970 trebuie să devină bi-

blioteci științifice enciclopedice (Plovdiv, Varna, Ruse, Șumen etc.); a doua categorie cuprinde nouă biblioteci ce urmează să rămînă biblioteci de cultură generală, cu tendința ca după anul 1970, în cea de-a doua etapă, să devină biblioteci științifice (Tolbulin, Gabrovo, Lambol etc.) și, în sfîrșit, din cea de-a treia categorie fac parte opt biblioteci care urmează să se profileze și să rămînă biblioteci de cultură generală (Vidin, Loveci, Silistra etc.).

De mai multă vreme, în Bulgaria, există obiceiul ca 3—4 biblioteci din regiunile vecine să se intruncească trimestrial pentru a stabili în comun planul unor lucrări bibliografice, experimentarea și generalizarea anumitor metode de activitate. Aceste practici au căpătat în planul de profilare forma concretă de uniuni interregionale care să permită coordonarea forțelor, conjugarea inițiativelor etc. Au fost organizate opt uniuni care au sarcina ca pînă în 1970 să stabilească și să comunice Comitetului de Artă și Cultură direcțiile colaborării în trei probleme fundamentale: a) completarea fondurilor, b) activitatea bibliografică și c) munca metodică.

Bibliotecile care fac parte din uniuni au latitudinea de a desemna o bibliotecă coordonatoare a inițiativelor și cu funcția de bază a anumitor forme de activități.

Printre măsurile imediate, de primă importanță, sînt cele legate de profilarea colecțiilor fiecărei biblioteci în raport cu tipul de bibliotecă în care se va încadra: științific-enciclopedică sau de cultură generală.

Pe lângă Comitetul de Artă și Cultură funcționează o Comisie de achiziționare a publicațiilor din străinătate care coordonează achizițiile pe plan național, ceea ce asigură nu numai accesul bibliotecilor regionale la aceste categorii de publicații dar și judicioasa lor repartitie geografică. Faptul că unor biblioteci regionale le-a fost pus la dispoziție un fond de deșize, înlesnește achiziționarea directă a unor publicații din import, în funcție de necesitățile imediate.

În ceea ce privește cartea bulgară, în completarea colecțiilor bibliotecilor ce urmează să aibă profil științific, accentul se va pune pe achiziționarea de literatură științifică și de informare**).

Redistribuirea publicațiilor devenite disponibile, datorită reprofilării unor biblioteci, a impus, de asemenea, o serie de măsuri. Astfel, s-a stabilit înființarea a trei deposite-interregionale: la Plovdiv (pentru partea centrală și de sud a Bulgariei), la Ruse (pentru regiunea de nord și de nord-vest) și la

*) Toți locuitorii satelor și cartierelor din orașe sînt membri ai citiștei din localitatea sau cartierul natal și plătesc o cotație anuală, avînd obligația de a participa la cel puțin o adunare generală și de a sprijini activitatea citiștei, direct sau indirect, indiferent dacă au sau nu domiciliul stabil acolo.

**) Datorită măsurilor luate în etapa pregătitoare, literatura științifică și de informare reprezintă de pe acum un procentaj de 47,1 la sută din întregul fond, urmînd să crească pînă la 60 la sută.

Varna (pentru regiunea Mării Negre și pentru estul țării). Pentru zona de apus a Bulgariei, funcția de depozit e îndeplinită de Biblioteca națională „Chiril și Metodiu”. Aceste depozite au menirea de a colecta și redistribui publicațiile, precum și de a păstra un număr de exemplare în vederea schimbului și împrumutului interbibliotecar, ceea ce permite o mai mare operativitate în servirea cititorilor și reducerea cererilor de împrumut adresate marilor biblioteci din Capitală.

Cu începere din anul 1970 se acordă dreptul de a primi publicații în depozit legal și bibliotecilor regionale care îndeplinesc funcția de depozit interregional (respectiv cele din Plovdiv, Varna și Ruse). Rolul de dispecer al exemplarelor primite în depozit legal revine Bibliotecii Naționale a Bulgariei.

Se preconizează că pînă la sfîrșitul anului 1970 li se va putea asigura unităților care se profilează în biblioteci științifice un fond de publicații care să oglindească dezvoltarea și realizările științei și literaturii pe plan național și mondial.

Planul prevede, de asemenea, mutarea centrului de greutate în circulația publicațiilor, de la împrumutul la domiciliu, la consultarea lor în bibliotecă, ceea ce impune reorganizarea sălilor de lectură. Bibliotecile din primele două categorii au început și urmează să-și termine lucrările de reorganizare a sălilor de lectură, conform noii orientări, pînă în anul 1970. La Varna, de exemplu, s-au organizat săli de lectură pe specialități cu cite 15—20 de locuri. La biblioteca din Ruse a fost amenajată o sală de studiu pentru publicațiile de artă și o sală de audiții muzicale dotată cu magnefoane, picupuri și 24 de căști. Pentru consultarea periodicelor și a celorlalte publicații, de către nespecialiști, fiecare bibliotecă va continua să aibă o sală de lectură generală.

Pentru a asigura localuri corespunzătoare pentru bibliotecile regionale, astfel reprofileate, a fost planificată construirea unor noi clădiri de bibliotecă (Plovdiv, Șumen etc.) și reamenajarea unor localuri existente într-o serie de alte localități.

În scopul descongestionării sălilor de lectură din bibliotecile regionale, cititorii din rîndul populației inactice (pensionari, casnice, fără ocupație) sînt îndrumați către bibliotecile citaliștelor și ale sindicatelor. Tot în acest scop, la Varna, secția pentru copii a fost instalată într-un local separat, la fel și cea pentru elevii de la licee și de la școlile profesionale, asigurîndu-li-se săli de lectură, secții de împrumut și depozite speciale. Aici lucrează cadre cu îndelungată experiență didactică și pedagogică. Rezultatul a fost atît crearea unui climat prielnic de

studiu pentru adulți, cît și o creștere simțitoare — cu cca 30 la sută — a numărului de cititori elevi.

Dezvoltarea activității de informare este o altă latură a complexelor măsuri luate în vederea profilării științifice a bibliotecilor regionale. Biblioteca Națională elaborează planul lucrărilor bibliografice și repartizează bibliotecilor regionale efectuarea unor bibliografii de interes național, în afara celor de interes local, elaborate în mod curent. Lucrările bibliografice de mici dimensiuni (bibliografii de recomandare, liste bibliografice) intră în sarcinile bibliotecilor de cultură generală. Consultațiile bibliografice vor căpăta o importanță sporită, bibliotecarii care lucrează direct cu publicul urmînd să primească o pregătire specială în acest sens. La circuitul informațional național participă deocamdată doar bibliotecile din Plovdiv, Ruse și Varna.

În urma adoptării acestor măsuri, a devenit posibilă editarea unui număr important de lucrări bibliografice. La Ruse, de pildă, se editează anual 10—15 titluri, în majoritate tipărite.

De o deosebită atenție se bucură și realizarea bibliografiilor locale. La Ruse au fost deja pregătite pentru tipar 15 volume din bibliografia retrospectivă a regiunii.

Planul prevede, de asemenea, măsuri pentru îmbunătățirea bazei informaționale, prin completarea colecțiilor bibliografice uzuale cu lucrări de informare în limba bulgară și în alte limbi.

Cerințele bibliografice fac necesară și o aparatură de multiplicare rapidă, corespunzătoare. Planul prevede dotarea unor biblioteci naționale cu mașini ofset de tipul „Romaior” și cu laboratoare pentru reproducere foto sau cu mașini de multiplicat de tip „Rotaprint”. Toate bibliotecile regionale urmează să-și completeze aparatura cu documentare, epidiascoape, aparate audio-vizuale, iar cele care au secții muzicale vor primi și cite o pianină.

Bibliotecile regionale, atît cele științifice, cît și cele de cultură generală, își vor păstra și dezvolta funcția lor metodică.

Serviciile metodice din cadrul bibliotecilor regionale au cite un salariu specializat pentru fiecare rețea de biblioteci din regiune (citaliște, școlare și sindicale). Pe lîngă serviciile metodice au fost constituite consilii formate din bibliotecarii de înaltă calificare și din specialiști din diverse domenii de activitate, care vor studia aspectele teoretice și practice legate de dezvoltarea activității bibliotecare din tînutul respectiv și vor acorda asistență de specialitate bibliotecilor din regiune.

Faptele constatate cu ocazia vizitei făcute în Bulgaria, complexul de măsuri despre care am luat cunoștință, se încadrează în procesul general al activității de documentare și informare științifică, desfășurată la nivelul cerințelor actuale ale dezvoltării economice și culturii socialiste a poporului vecin.

Nedelcu OPREA
director al Bibliotecii
municipale Galați

Organizare rațională și eficientă

Un recent schimb de experiență cu bibliotecile institutelor de medicină bulgare mi-a confirmat datele, cunoscute din diverse publicații de specialitate, precum și din impresiile de călătorie ale unor colegi români care au vizitat înaintea mea Bulgaria, cu privire la buna organizare a bibliotecilor din țara gazdă.

Pe lângă bibliotecile Institutelor de medicină din Sofia, Plovdiv și Varna, am avut ocazia să vizitez și un număr de alte biblioteci, de diferite tipuri ca: Biblioteca Națională „Chiril și Metodiu”, Biblioteca Universității din Sofia, Biblioteca Institutului politehnic și cea a Institutului de științe economice din Varna, Biblioteca regională din Varna etc.

M-am impresionat în mod deosebit susținută activitate de coordonare și îndrumare metodice desfășurate de Biblioteca Națională „Chiril și Metodiu” din Sofia, ceea ce asigură organizarea și funcționarea pe baze științifice unitare a bibliotecilor de toate categoriile.

Bibliotecile mari și cele științifice clasifică publicațiile, în mod experimental, conform unei clasificări alfa-numerice*) care are la bază clasificarea bibliotecar-bibliografică sovietică, adaptată pentru bibliotecile bulgare de către Biblioteca Națională „Chiril și Metodiu”, Biblioteca Academiei bulgare de științe și Biblioteca Universității din Sofia.

Bibliotecile de masă folosesc clasificarea zecimală universală. Pentru acestea, Comitetul pentru Artă și Cultură și Biblioteca Națională au publicat, în 1967, o nouă ediție prescurtată a clasificării zecimale, la zi cu ultimile modificări introduse pe plan mondial de Comisia centrală de clasificare din cadrul F.I.D.

Datorită îndrumării metodice și a instrumentelor moderne de lucru de care beneficiază toate bibliotecile, cataloagele alfabetic și sistematice sînt organizate în mod unitar, conform cu cele mai moderne norme și sînt ținute la zi, ceea ce înlesnește folosirea la maximum a fondurilor de publicații.

*) Proiect. Schema pentru clasificarea cărților în bibliotecile mari și științifice. Table cu indicații metodice și index de subiecte. Sofia, 1964. 476 p.

Pentru o cît mai bună satisfacere a cererilor diferitelor categorii de cititori există în cadrul bibliotecilor bulgare preocuparea de a organiza secții și săli de lectură specializate. Astfel, la Biblioteca Națională din Sofia există o secție specială pentru medici, la Biblioteca regională din Plovdiv, o sală specializată în științe sociale etc.

În toate bibliotecile se folosește pe scară largă metoda accesului liber la raft. Unele biblioteci permit accesul cititorilor chiar în depozitele-anexă ale sălilor de lectură amenajate pe specialități.

Bibliotecile bulgare se bucură din partea statului de un sprijin material corespunzător. Așa, de exemplu, pentru Biblioteca Națională din Plovdiv (600 000 de volume) s-au alocat fondurile necesare pentru construcția unui nou local care va fi gata peste 3 ani. Pentru înzestrarea cu cărți a bibliotecilor sînt destinate fonduri bănești însemnate. Citez, ca exemplu, Biblioteca Institutului superior de medicină din Varna care, pentru 1 100 de studenți și cadrele didactice respective, are un buget anual de 60 000 de leva, egal cu cel al Bibliotecii centrale a Institutului de medicină și farmacie din București, cu un număr de 3 500 de studenți și peste o mie de cadre didactice. Explicația constă în faptul că biblioteca din Varna, cu o vechime de numai 6 ani, are nevoie, pentru constituirea fondurilor de bază, de o dotare substanțială.

Bibliotecile universitare și cele ale institutelor de învățămînt superior achiziționează manualele și cursurile, indiferent de numărul studenților, în maximum 50 de exemplare, asigurîndu-se numai cererile din sălile de lectură și împrumuturile pe termen scurt, astfel încît depozitele nu se încarcă cu materiale care se perimează după scurt timp, iar studenții sînt determinați să-și creeze biblioteci personale de specialitate, de mare utilitate în activitatea lor de după terminarea studiilor.

Frumoasele succese înregistrate de bibliotecile bulgare se datoresc în mare măsură cadrelor de bibliotecari, bine pregătiți profesional (toți bibliotecarii din învățămîntul superior au bacalaureat sau licență și în mod obligatoriu 2 ani de institut de bibliotecar-economic), perseverenți în muncă și foarte entuziaști. În unele biblioteci, cum ar fi Biblioteca Institutului superior de medicină din Varna, colective de muncă relativ restrinse reușesc să facă față, cu multă operativitate și competență complexelor sarcini ce le revin. Sper că aceste sumare însemnări vor reuși să ilustreze impresia ce mi-am format-o asupra trăsăturilor dominante ale bibliotecilor din R. P. Bulgaria: organizare rațională și eficientă și coordonare bazată pe criterii științifice.

Traian PRODAN

director al Bibliotecii Institutului
medico-farmaceutic București

Intre 15 și 16 februarie 1968, la Sofia, din inițiativa Comitetului de Artă și Cultură și a Bibliotecii Naționale a Bulgariei,

...a avut loc o constituire cu directorii bibliotecilor regionale din întreaga țară. La această reuniune, au fost examinate direcțiile de dezvoltare a bibliotecilor regionale în perioada anilor 1968—1970. În urma discuțiilor și a propunerilor făcute de participanții la constituire, a fost adoptat un document care reflectă calca viitoarei dezvoltări a bibliotecilor regionale din Bulgaria. În continuarea lucrărilor, au fost examinate, completate și aprobate îndrumările privitoare la întrecerea bibliotecilor regionale în cinstea celei de-a XXV-a aniversări a eliberării țării. Directoarea Bibliotecii Naționale „Kiril și Metodii” din Sofia, K. Kalaidjieva, a prezentat un referat despre colaborarea instituției pe care o conduce cu bibliotecile regionale și despre coordonarea pe plan național a muncii de informare bibliografică și obligațiile ce revin în acest domeniu Bibliotecii Naționale și bibliotecilor regionale.

UNESCO, în colaborare cu Consiliul internațional al asociațiilor științifice, cu FID și cu Organizația internațională de prelucrare a informațiilor,

... va organiza, în 1969, o conferință ce va fi consacrată studierii problemelor de transmitere a informației și posibilităților de creare a unui sistem mondial de informare științifică. Lucrările premergătoare sînt programate pentru anul 1968. Totodată, vor fi organizate, în Asia și în Africa, două conferințe axate pe probleme legate de activitatea editorială în aceste părți ale lumii. Cu acest prilej, va fi examinată, printre altele, problema popularizării și răspîndirii cărții în școlile sătești și aceea a planificării și dezvoltării bibliotecilor de masă și școlare; ca factor important în stimularea activității editoriale.

Primul din cele 5 volume ale *Lexiconului scriitorilor iugoslavi*

...a apărut în luna aprilie 1968. Editarea celorlalte 4 volume proiectate va fi terminată în anul 1978. În întregime, *Lexiconul* va cuprinde, în circa 4000 de pagini, date biografice și bibliografice complete despre aproximativ 9000 de scriitori. Editorii iugo-

slavi mai pregătesc în prezent și Istoria literaturii populului și a naționalităților iugoslave, prevăzută să apară în 5 volume. (Der Bibliothekar, 22, nr. 5, mai 1968)

Reuniunea anuală a Asociației bibliotecarilor din Danemarca pe 1967 ...a avut loc, în luna septembrie a anului trecut, în orașul Alborg, cu participarea a 700 de bibliotecari. La lucrări a luat parte și ministrul culturii, Bodil Koch. Din tematica reuniunii, amintim comunicarea prezentată de E. Allerslev Jensen, directorul bibliotecilor publice din Danemarca, asupra rolului bibliotecii ca centru cultural. Cu acest prilej, el a comunicat că numărul cărților împrumutate de bibliotecile publice din Danemarca cititorilor în cursul ultimului an se ridică la 34 de milioane de volume. (Scandinavian Public Library Quarterly, vol. 1, nr. 1, 1968)

Anul acesta, Biblioteca Universității din Syracuse (statul New York, SUA)

...a creat Centrul de schimb de informații ERIC asupra educării adulților, împreună cu Educational Resources Information Center (Centrul de informare în domeniul educației) și cu Biroul de educație al Statelor Unite, în scopul sprijinirii educației adulților și formării de educatori. Acest centru de schimb se ocupă cu depistarea, strîngerea, indexarea și difuzarea informațiilor asupra documentelor referitoare la cercetările în domeniul educației adulților și asupra tuturor celorlalte probleme legate de același domeniu. Documentele depistate de centrul amintit vor fi semnalate în noul buletin lunar de rezumate analitice publicat de către Research in education, oficiul pentru educație al Statelor Unite. Un mare număr de documente înregistrate în buletin vor putea fi procurate sub formă de microfise sau de fotocopii de la Centrul de reproducere a documentelor ERIC, din Cleveland (statul Ohio). Celelalte activități ale centrului de schimb de informații din Syracuse, care interesează educarea și formarea adulților, vor consta în publicarea de bibliografii și rezumate ale cărților, de cercetări efectuate în documentația actuală din posesia centrului, în scopul de a răspunde

cererilor din învățămînt și de a ajuta la crearea serviciilor de informare în domeniul educației adulților. (Bull. UNESCO Bibl., 22, nr. 3, mai—iun 1968)

Scriitorul francez FRANÇOIS MAURIAC (n. 1885), personalitate de seamă a literaturii universale contemporane, membru al Academiei Franceze, laureat al Premiului Nobel pe 1962,

...a oferit în dar Universității din Paris manuscrisele sale. În cadrul festivității de deschidere, la Biblioteca Doucet, a unei expoziții cuprinzînd o parte din manuscrisele romanțelor, ale poemelor, ale eseurilor și ale scrisorilor lui François Mauriac, rectorul Universității pariziene, Jean Roche, a înmînat scriitorului, în semn de mulțumire pentru prețiosul dar, o medalie cu unul din primele sigilii ale Universității. (Der Bibliothekar, 22, nr. 4, apr 1968)

La întîlnirea organizată de Asociațiile bibliotecarilor din Finlanda,

...care a avut loc, între 9 și 11 iunie 1967, la Savonlinna, în prezența a 400 de participanți, au fost prezentate comunicările: Dezvoltarea bibliotecilor publice din Finlanda, de Kaarina Ranta; Munca în bibliotecile pentru bătrîni și în cele pentru orbi, de Pirkko Pöy-sälä; Activitățile de bibliotecă în epoca creșterii timpului liber, de Veikko Junnila. Comunicările au subliniat necesitatea cooperării între bibliotecile publice și bibliotecile științifice, ca și a cooperării între bibliotecile publice și școli (Scandinavian Public Library Quarterly, vol. 1, nr. 1, 1968)

în funcția de director al Departamentului documentării, bibliotecilor și arhivelor, din cadrul UNESCO,

...a fost numit, în luna mai 1968, OLEG A. MIHAILOV, membru al Biroului Comitetului de Stat pentru Investiții și Descoperiri din Uniunea Sovietică și director al Institutului central de cercetare și informare asupra brevetelor din Moscova. O. A. Mihailov posedă o mare experiență în domeniul informării și documentării și cunoștințe vaste asupra celei mai recente dezvoltări a acestui domeniu. (Bull. UNESCO bibl., 22, nr. 3, mai—iun 1968)

Rubrică redactată de George VLĂDESCU

PROFILURI

GHEORGHE LAZĂR profesorul, ctitor al școlii românești superioare în limba națională

145 de ani de la moartea sa

Cînd, acum exact 150 de ani, în anul 1818, transilvăneanul Gh. Lazăr, fiul țărănului iobag din Avrighul Sibiului, deschidea școala din chiliile mănăstirii Sf. Sava din capitala Țării Românești, dascălul nu mai era chiar un necunoscut pentru unii boieri patrioți ca banul Constantin Bălăceanu, membru al Eforiei Școlilor, poetul Iancu Văcărescu, Iordache Golescu ș.a., care deveniră de îndată sprijinitorii lui înflăcărați. De aceea cînd, la 1 decembrie 1817, Eforia Școlilor, solicita domnului Caragea autorizația de a deschide la București o școală în care disciplinele bisericești și „cele filozoficești” să se predea „chiar în limba noastră cea românească”, recomandat ca profesor fu Gheorghe Lazăr, inginerul cadastral, de oarece, cum se arăta prin cererea Eforiei, „altul mai destoinic n-am putut găsi fără pe un Lazăr inginer ce a venit acum de curînd din părțile Transilvaniei aici într-acest pămînt...”. Numit astfel profesor, cîteva luni după aceea, la 6 martie 1818, prin anafonaua somnată de Caragea, deschide Lazăr, exponent al Școlii ardelenе, adînc pătruns de pedagogia iluministă, cea dintîi instituție de învățămînt mediu și superior în limba română, pe care el o numește în „Inștiințarea” sa către public, din august 1818, „Academie de științe filozoficești și matematicesti”. Prin această „inștiințare”, adresată „de toată cinstea vredniciei tinerimii”, Lazăr afirmă cu bucurie că a venit în sfîrșit ziua ca și poporului său să i se deschidă căile adevăratei culturi. „Cu rușine — scrie el — vine un popor și neam ce este așa vechi, așa vestit, proslăvit și înzestrat cu toate rodurile pămîntului, precum și cu toate darurile duhovnicești, cu un cuvînt neam împărațesc (...) și să nu aibă și el o școală mai de treabă, o Academie de știință, chiar în limba mamei sale, ci să se lase mai slab, mai scăzut și mai batjocorit decît toate celelalte limbi și popoare ale pămîntului”. Și, cu acea frază retorică ce caracterizează scrisul lui avîntat, adăuga: „Iată o epohă nouă, o întimplare strălucitoare, un glas dulce părintesc supt pavăza schiptrului domnesc după care de mult ostară inimile dumneavoastră, vă cheamă, vă strigă, părintește vă îmbrățișează, veniți toți din toate părțile și de toată starea, veniți...”.

Chipul just în care Gheorghe Lazăr a știut să răspundă nevoilor dezvoltării culturii s-a văzut destul de repede prin entuziasmul pe care l-a născut școala deschisă de el, prin afluența mare de elevi și prin încrederea stîrnită de folosirea pentru înțtia oară a limbii naționale în învățămîntul nostru public superior. Dacă, la început, elevii care au răspuns la chemarea lui Lazăr nu au fost toți dintre aceia care puteau înțelege manile probleme pe care dascălul ardelean ar fi dorit să le expună în lecțiile sale — ci mai ales dascălași ori prăvă-

liași de prin oraș sau cîțiva funcționari veniți de la școlile de la Colțea și Sf. Gheorghe, unii dintr-inșii abia cunoscători ai alfabetului, dar mițați de ambiția de a deveni preoți sau ingineri — curînd spre școala de la Sf. Sava alergară și elevii ai Academiei grecești, mutată între timp la Schitul Măgureanu, printre care și Ioan Eliade Rădulescu, care avea să devină continuatorul lui Lazăr la conducerea școlii după moartea dascălului. „Cînd a venit în București dascălul Lazăr — scria mai tirziu Ion Ghica în una din scrisorile sale către V. Alecsandri, în *Școala acum 50 de ani* — băieții de la Udricani, de la Sf. Gheorghe, de la Colțea și de la toate bisericile au golit acele școli și au alergat la Sfîntu Sava cu Petrache Ponearu, cu Eufrosin Poteca, cu Simion Marcovici, cu Pandele, cu Costache Moroșu și cu mulți alți tineri din școala grecească...”

În anii de la Sf. Sava, Lazăr a depus o intensă muncă didactică, redactînd cursuri ca cele de filozofie, de logică și metafizică (sub influența lui Kant), de „aritmetică matematicăscă”, de trigonometrică, de algebră și geometrie (pentru care se inspira din metoda filozofului matematician german Christian Wolff), care se adăuga astfel unor manuale de geografie și gramatică întocmite în anii Sibiului, cînd mai lucrase o serie de traduceri, cu caracter pedagogic mai ales.

Lazăr își pregătea lecțiile temeinic, cu pricere pedagogică și cu o uimitoare răbdare reușind să facă din catedra sa o adevărată tribună de patriotism. Petrache Ponearu, unul dintre străluciiții lui elevii și care avea să ajungă el însuși profesor la școala de la Sf. Sava, caracteriza astfel lecțiile maestrului său: „Atunci elevii lui Lazăr, care învățaseră de la el a cunoaște vocea patriei, alergară la chemarea ei (...). Școala lui Lazăr devenise unul din focarele din care scintea entuziasmul patriotic. Inima lui Lazăr sălta de satisfacție că vedea realizate dorințele sale de redășteptare a românilor”.

Spre deosebire însă de școala grecească de la Schitul Măgureanu, singura școală mai importantă care exista pe atunci la București, școală inaccesibilă însă tineretului mai puțin înstărit și mai ales inutilă celor dornici să se pregătească pentru o carieră practică, dat fiind că limba de predare era cea grecească iar programa de studii era fără legătură cu viața concretă, la școala sa de la Sf. Sava, Lazăr leagă învățămîntul de nevoile practice ale vieții, predînd matematicile, trigonometria, topometria etc. și deschizînd interesul pentru cunoștințele științifice atît de necesare dezvoltării economice și culturale a țării. Elevii lui Lazăr, care au făcut chiar practică pe teren sub conducerea profesorului lor,

și-au putut aminti astfel cu mîndrie mai tirziu despre „aplicațiunea” pe care o făceau „la ridicarea de planuri topografice și la diferite construcții mecanice”, încă astăzi păstrîndu-se la Arhivele Statului una din aceste lucrări practice care poartă iscălitura lui Lazăr ca profesor supraveghetor.

Dar condițiile în care trebuia să-și țină lecțiile sale Lazăr erau deosebit de grele, ceea ce cerea eforturi deosebite din partea dascălului. Dacă la școlile elementare din mahalaua Udricanilor și de la Sf. Gheorghe lecțiile se făceau, cum notează Ion Ghica în amintita scrisoare către V. Alecsandri, „sub albastrul cerului, pe prisma bisericii, unde cînd ploua, copiii se ghemuiau în odaia țîrcovnicului jos pe cărămizi, sau în clopotniță”, de „citeau și scriau pe genunchi și pe brînci”, nici la școala de la Sf. Sava — situată cam unde se află astăzi Universitatea, în apropierea locului unde acum se înalță statuia lui Mihai Viteazul, încadrată de acelea ale lui Lazăr și Eliade Rădulescu — lucrurile nu stăteau mult mai bine. Referindu-se — într-o scrisoare către Costache Negruzzi — la anii cînd el însuși, puțin după plecarea lui Lazăr, a condus și a predat la școala de la Sf. Sava, I. Eliade Rădulescu își amintea astfel de greutățile cu care a avut de luptat ca să-și poată ține lecțiile, de tăria de suflet care i-a trebuit și lui, ca și lui Lazăr mai înainte, ca să nu se descurajeze din pricina nepăsării oficialităților față de împrejurările vitrege în care dascălii de la Sf. Sava au trebuit să-și ducă activitatea de adevărați apostoli: „...am început lecțiile mele de gramatică, pînă cînd am sfîrșit cu dinșii un curs de matematică și filozofie în limba națională, în vreme de șase ani, fără să mă întrebe cineva ce fac, fără să vie cineva să încurajeze pe școlari. Venca iarna: lemne nicăieri; fiecare școlar aducea cîte un lemn de pe unde se găsea, care abia era în stare să încălzească preajma unei sobe sparte ce umplea casa de fum și să topească troienii de zăpadă ce vijelia îi repezea pe ferestrele cele sparte. Tremurînd cu mîna pe compas și pe cretă, ne făcăm lecția, și Dumnezeu a binecuvîntat ostenele noastre ce erau niște minuni ale dragostei și ale hotărîrii...”

Cu această hotărîre neclintită, învingînd greutățile, pentru că era stăpînit de un entuziasm și-o dăruire de sine nețărmurite, și-a desfășurat Gh. Lazăr activitatea sa de profesor și conducător al școlii de la Sf. Sava. Căci la baza activității lui de organizator și profesor a stat teza iluministă după care, prin răspîndirea științei și culturii în general în limba poporului, se putea pune capăt înapoierii sociale și asupraii naționale. Ideile lui, răspîndite prin diferite prelegeri, cărți didactice, apeluri și discursuri — cum e *Cuvîntul lui la înscăunarea mitropolitului*

ALEXANDRU VLAHUȚĂ despre marii noștri scriitori

Dionisie (1819) ori *Cuvîntul compus la 30 iulie, anul 1822* la instalarea domnitorului Gr. Ghica — sînt pătrunse de un patriotism însuflețit, mobilizator. Propovăduitor al unor idei dintre cele mai înaintate ale vremii, mult primejdioase pentru orînduirea feudală, Gh. Lazăr nu se sfia să le semene în mințile elevilor săi prin procedee pedagogice adecvate puterii de înțelegere a acestora, uneori prin pilde și ilustrări desprinse din istoria poporului ori din viața înconjurătoare. Astfel, printre cei dinții la noi, Lazăr a făcut din predarea istoriei un instrument de educație în spiritul patriotismului. P. Poenaru își aducea aminte peste ani cum Lazăr îi făcea să „cunoască luptele și virtuțile patriotice ale bărbaților care au ilustrat națiunea, unii cu eroismul lor, ca Mihai Bravu, Ștefan cel Mare, Vlad și Mircea cei mîntoși, alții prin avîntul ce au dat limbii române în cultura ei, ca Văcăreștii... După istorie, judiciosul narator trecea în critica moravurilor... acolo nu cruța nici o forță neomenească din barbariile privilegiatilor de pe atunci, o ataca în frunte și o încărca de epigrame cu îndrăzneala ce-i inspira geniul...”

Urmărind să formeze din elevii săi oameni entuziaști, în stare să pună „stavilă orbirii”, capabili să ducă mai departe făclia aprinsă de el. Lazăr, ca și cronicarii altădată, încearcă să le trezească mîndria pentru gloriosul trecut al strămoșilor români, de „a căror strălucită civilizație stă mărturie și astăzi în țara noastră ruinele podului de peste Dunăre al lui Traian” — cum arată el în discursul alcătuit cu prilejul alegerii lui Dionisie. Evocînd grandiosul trecut și reînviînd în izbitoare antiteze vitejiile istoriei, el știa să scoată, în același timp, din considerarea prezentului, care îi oferea și destule semne ale declinului, energice cuvinte ca acestea, în care descoperim un adevărat îndemn la luptă pentru emanciparea națională: „A trecut vremea lacrimilor! Să punem capăt jugului, care îndelungă vreme a făcut din noi niște robi!”

De aceea, azeziunea pe care a dat-o Lazăr, în 1821, răscoalei conduse de T. Vladimirescu ne apare ca un pas consecvent al cărturarului ardelean, al profesorului apropiat de durerile și năzuințele poporului său, pentru ale cărui drepturi naționale, sociale și culturale a pledat ori de cîte ori s-a ivit prilejul.

Cîtor al învățămîntului superior românesc în limba națională, inițiator al curentului iluminist în Țara Românească, realizînd astfel trăsătura de unire dintre Școala ardeleană și intelectualitatea progresistă din Principate, Gh. Lazăr rămîne unul dintre străluciții înaintași ai culturii noastre moderne, pedagogul desăvîrșit care, prin elevi ai săi ca Ioan Eliade Rădulescu, Petrache Poenaru ș.a., a pus premisele școlii românești de ținută europeană.

Emil BOLDAN

110 ani de la nașterea sa

Tudor Vianu, îndreptîndu-și gîndul spre înțînirea sa cu Vlahuță, scria în articolul *Cuvînt despre Eminescu*: „Am păstrat despre Vlahuță amintirea unui om stăpînit de cultul prieteniei. Este știut, de altfel, că o mare parte a activității lui a consacrat-o proslăvirii prietenilor săi, lui Eminescu, lui Gri-gorescu, lui Delavrancea. Invidia sau cel puțin impaciența față de meritul străin, destul de deseori observată de psihologie, nu se ivea deloc în sufletul curat și drept al acestui scriitor a cărui operă va trăi prin valoarea ei etică”¹.

¹) Vianu, Tudor. *Studii de literatură română*. Buc., Editura didactică și pedagogică, 1965, p. 301.

Într-adevăr, prietenia a fost pusă de Vlahuță la locul cel mai de cinste, scriitorul ne-precupețindu-și devotamentul și sacrificiile ca să fie alături de amicii săi în clipele de deznădejde sau de bucurie. Desigur, aceștia nu se numără numai printre oamenii de literă, așa cum ne informează în amănunțitul său studiu bibliografic Al. Bojin, și printre concetățenii birlădeni sau colegii de școală; însă, de cele mai multe ori, încă din tinerețe, Al. Vlahuță caută să se apropie de reprezentanții de frunte ai beletristicii, pentru care nutrea mai mult decît interes, pentru care avea o reală venerație. În *Amintiri despre Eminescu*, el mărturisește: „Eram în gimnaziu cînd am citit primele poezii ale lui Eminescu și fantastica lui nuvelă *Sărmanul Dionis*. Versurile lui exercitau asupra mea o înfrînire extraordinară de puternică; adîncimea fascinantă a gîndurilor lui mă umpleau de-un fior mistic, de o admirație extatică”². Dorința de a-l cunoaște pe marele poet romantic face ca, așa cum ne încredințează în articolul citat, să cerceteze chipurile trecătorilor bucureșteni trei ani în șir încercînd să identifice rodul imaginației sale cu realitatea. Coroborînd datele indicate în aceste pagini cu altele ce rezultă dintr-o relatare memorialistică denumită *Casa artiștilor* și confruntîndu-le cu o serie de cercetări și ipoteze, criticul Valeriu Rîpeanu plasează primul contact dintre cei doi scriitori la sfîrșitul lui 1881 sau începutul lui 1882. Prietenia se cimentează repede și admirația va dura nezdrușcinată, pînă la ultima suflare a lui Vlahuță, care nu pierde niciodată prilejul de a pune în lumină contribuția unică a lui Eminescu la dezvoltarea liricii noastre, apărînd-o de detractori. După moartea poetului, ori de cîte ori analizează situația poeziei din timpul său, se adresează comparativ marelui dispărut. În *File rupte*, deplîngînd tendințele artificioase ale liricii, exclamă: „O Eminescu, Eminescu, ce trist deșert ai lăsat în urma ta!”³. Ideea este reluată în cunoscuta conferință *Curentul lui Eminescu*, ținută în sala Ateneului în 1892, și apoi trece în vers în poezia *Unde ni sînt visătorii?* Conferința înfiercăză o lucrare nesemnăată a unui pretins critic, care vede în opera eminesciană „un venin pentru tinerime”, iar în viața lui un exemplu dăunător; vorbitorul îl combate pe acest defăimător cu violența caracteristică jurnalistului și polemistului. De altfel, nu o dată Vlahuță a intervenit atunci cînd lui Eminescu nu i s-a acordat locul cuvenit în evoluția literaturii noastre, cum a fost cazul cu studiul lui N. Petrașcu, pe care-l critică în revista *Vieața* sub semnătura Plivitor. Meritele lui Eminescu sînt omagiate în cuvinte

Alexandru Vlahuță împreună cu Barbu Ștefănescu-Delavrancea și V. A. Urechia.

înflăcărate: „Nimeni dintre scriitorii români, afirmă Vlahuță, n-a știut să-și cristalizeze gîndurile în forme atît de severe și desăvîrșite, nimeni n-a ajuns la această fericită descărcare de emoțiuni în versuri de o structură de bronz, de-a lungul căroră găsești cuvinte neașteptate, epitete curioase, care-ți evocă imaginile cu o precizie și cu o intensitate de halucinare”⁴. Deși împărtășind cu Ghera opiniile asupra cauzelor social-istorice ale curentului eminescian, Vlahuță cheamă tineretul la făurirea unei literaturi care să iasă din făgașul decepționist, să renunțe la ceea ce e uneori doar imitarea unei puternice personalități poetice și, slujindu-se de limbajul liric plămădit de opera lui Eminescu să găsească un sunet propriu, original. O dată cu apariția postumelor lui Eminescu din 1902, în aceeași lună chiar, Vlahuță ține să întîmpine cu binemerităudă laudă editarea minu-

²) Vlahuță, Al. *Scrieri Buc.*, Editura pentru Literatură, 1963, vol. I, p. 423.

³) *Op. cit.*, p. 382.

⁴) *Op. cit.*, p. 385.

matelor stihuri rămase în manuscrise, într-un scurt comentariu intitulat *M. Eminescu*, publicat în revista *Sămănătorul*, unde el însuși tipărise mai înainte un număr de poezii inedite ale luceafărului liricii noastre. În articolele sale despre Eminescu, ca și în poezia *Lui Eminescu*, Vlahuță nu evocă numai geniul literar eminescian, ci ni-l înfățișează pe omul blând și îndrăgostit de frumos, pe care mizeria și truda peste puteri îl împing în pragul nebuniei. Transpus parțial în romanul *Dan*, destinul tragic al lui Eminescu generează ades indignarea prietenului său, indignare îndreptată ca și cea a lui Caragiale (*O ironie, Două note*) împotriva afirmațiilor că oricare ar fi fost condițiile de viață ale lui Eminescu, ele n-ar fi schimbat nimic din arta lui, din simțirea lui. Citind fragmente din corespondența lui Eminescu din perioada când lucra la *Timpu*, Vlahuță scrie: „...când știi cât a fost de maltratată în societatea aceasta, pentru care și-a cheltuit cele mai scumpe puteri ale bogatei lui inteligențe și când te gîndești că în toată viața lui de muncă n-a avut nimic și n-a fost nimic în zarva asta a lumii, nimic — nici măcar academician, cum zicea spiritualul Piron — rămii înlemnit de cruzimea de judecată a celor care susțin că Eminescu a avut tot ce i-a trebuit în viață”. Preocupat ca și maestrul său, de soarta artistului în societatea burgheză, Vlahuță încearcă să dobîndească măcar pentru cei tineri posibilități mai bune de a publica și de a-și asigura existența. El arată, de pildă, utilitatea „Carții artiștilor”, un lăcaș de întîlnire a creatorilor, proiect ce se închegea din discuțiile cu Eminescu, la cafeneaua Imperial, sau a unei case de editură (*Societatea scriitorilor*), pentru ca literații să nu mai întîmpine, ca Eminescu și Creangă, nenumărate greutăți pînă să-și vadă pusă în volum lamura gîndirii lor.

Spirit adînc încrustat în actualitate în ceea ce privește fenomenul artistic, autorul lui *Dan* nu se vîdește foarte interesat de etapele anterioare ale istoriei noastre literare. La solicitare însă transpar atît apreoierii, cît și rezerve față de predecesori. Poate tot datorită lui Eminescu putem distinge la Vlahuță o prețuire a scriitorilor de la 1848. La dezvelirea monumentului lui Ioan Eliade Rădulescu, Vlahuță subliniază în articolul *O datorie de împlinit* activitatea cetățenească și literară de o întreagă jumătate de veac a acestui animator fără precedent al culturii noastre, activitate cu atît de temeinice și salutare rezultate. Tot atunci publică, de ase-

mena, în revista *Armonia* și poezia *La statueta lui Ioan Eliade Rădulescu*, căutînd să realizeze imagini solemne ca cele din *Epigonii*, pentru a surprinde trăsăturile fundamentale ale personalității lui Eliade. Dar alegoria stejarului Eliade, care însuflețește codrul România, nu este dintre cele mai reușite.

Mai puțin ocazională, prefața la poeziile lui Alecsandri din ediția Minerva, 1901, pune în evidență, cu concizia proprie caracterizărilor lui Vlahuță, cîteva laturi specifice operei bardului de la Mircești: „Născut sub o stea norocoasă, crescut în larg, în aerul sănătos al cîmpului și al fermecătoarei Dumbrăvi de la Mircești, el a fost cucerit de la început de frumusețea doinelor noastre, ochii lui s-au deschis mari și visători în fața minunatelor podoabe ale naturii, sufletul lui senin a beat cu sete din adevăratele izvoare ale poeziei și, cînd, mai tîrziu, chemarea lui de poet i-a poruncit să cînte, cele dintîi versuri pe care le-a rostit de la sine au ieșit turnate pe măsura și-n bătaia doinei strămoșești (...). În pasteluri, în legende, în piesele de teatru c pururea stăpînit de aceeași caldă și înălțătoare simțire românească, de aceeași duiosie și nestrămutată dragoste pentru tot ce ține de mîndria neamului, de farmecul naturii și de pămîntul țării lui. Cea mai înaltă și puternică intrupare a acestui sentiment e în *Dan, Căpitan de plai*”⁶.

Spre deosebire de autorul *Epigonilor*, Vlahuță socotea poezia *O față tinăra pe patul morții* de Bolintineanu prea rece, prea retorică, prea lipsită de firesc. Cînd un editor vrea să publice însă o formă modificată a romanului *Elena*, el se ridică împotriva deformării textului, ironizînd procedeul de a da o versiune la modă a unor scriitori consacrați (*Revista literară*), iar cumplitului slîrșit al lui Eminescu îl alătură și pe cel al lui Bolintineanu, punîndu-și nădejdea în viitorul literaturii, cînd asmena tragedii ale creatorului nu se vor mai repeta (*Cîntorii literaturii române*).

Cei mai limpede și mai înflăcărat și-a definit atitudinea însă Vlahuță față de literatură și arta contemporană. Adept al realismului și al unei beletristicii educative, în ciuda unei controverse estetice cu socialiștii, după ce, pînă la începutul secolului, aderase la principiile lui Gherea asupra artei, el caută tovarășii de idei, oameni de cultură care să-i împărtășească țelurile și sentimentele. Comentînd volumul său *Din trecutul nostru*, Ibrăileanu remarcă: „Între oamenii din aceeași generație este o comunitate de gînduri și de simțire, care o deosebește de generațiile mărginașe, așa încît, parafrazînd cuvintele unui mare scriitor, se poate spune

⁶) *Op. cit.*, p. 395.

⁷) Alecsandri, V. *Opere complete*. Buc., Minerva, 1901, p. IV.

că o generație este o patrie". Și Vlahuță a fost poctul generației tinere de pe la anii 1890, al generației romantice de atunci⁷. Dintre spiritele strălucite ale generației sale, Vlahuță se solidarizează cu I. L. Caragiale și B. Ștefănescu Delavrancea într-o prietenie înțemeiată pe o comunitate de idealuri sociale și literare. Dragostea pentru țărănimea asuprită și apărarea drepturilor ei după sângeroasa reprimare a răscoalei din 1907, denunțarea corupției morale și a parazitismului societății burgheze, lupta pentru o arie legată de realitate îi unește în urmărirea aceluiași țeluri. Despre Caragiale, Vlahuță vorbește pentru prima oară în foiletonul apărut sub titlul *File rupte în Naționalul* din 1891. Cunoscându-se probabil dintr-o ședință a cenaclului maiorescian, între cei doi se leagă o strinsă amicizie; întrerupte un timp de o polemică fără motive serioase, relațiile se refac, ducând la rodnice schimburi de idei, atât în cadrul întâlnirilor frecvente la care iau parte adesea Delavrancea sau Gherea, cât și în paginile unei vaste corespondențe din anii 1905—1912. Aceste dezbateri etice, sociale și estetice găsesc uneori calea concretizării publice ca în cunoscuta discuție *Politică și literatură*, purtată în *Universul*. Portretizându-l pe Caragiale într-un număr din 1910 al *Universului*, Vlahuță, deparcă de a finanța acreditata teorie a cinismului autorului *Scrisorii pierdute*, ne asigură: „Multă durere sub glumele lui!⁸ și, în continuare, elogiază *Năpasta* și nuvelele dramatice ale lui Caragiale „adevărate capodopere, cari ar face onoare oricărei literaturi din lume”, pe vremea când contestarea lor se mai făcea auzită cu destulă îndârjire. În articolul *Teatrul Național*, el dă de exemplu pe Caragiale, tuturor oamenilor din teatru, susținând că „a dat cele mai remarcabile piese literaturii noastre dramatice”¹⁰ atât de sărace înaintea afirmării acestuia.

O altă prietenie literară care se naște printr-un început de corespondență, datorat dorinței reciproce a scriitorilor, care-și prețuia un altuia lucrările, de a stabili un contact mai direct, este cea cu Delavrancea. În *Cum l-am cunoscut*, amintire prin care Delavrancea prefațează volumul *Icoane șterse*, este notată afeecțiunea și comprehensiunea imediată a celor doi creatori: „Ne-am înțeles de la primele cuvinte...” Pe Delavrancea, Vlahuță îl însoțește de-a lungul drumului său literar, semnând publicului realizările lui

însemnate în domeniul dramaturgiei istorice. O cronică amplă este dedicată piesei *Apus de soare*, urmată de o caracterizare amănunțită a personajului Ștefan cel Mare, ambele apărute în 1909 în *Universul*. În același an, sub titlul *Nemesis*, e publicată și prezentarea dramei *Vișorul*, în care Vlahuță insistă asupra luptei trușăului Ștefăniță împotriva umbrei prestigioase a lui Ștefan, adevărată întru chipare a tradiției noastre istorice glorioase. „În clipa din urmă, scrie cronicarul despre scena morții lui Ștefăniță dominat de tabloul cu chipul lui Ștefan, va fi simțit că prin ochii aceia îl privește Istoria. Și în lumina aceea de fulger se sfirșește *Vișorul*. Operă mare a unui scriitor mare. E o pagină din istoria noastră. Citește-o mai bine, e o pagină din istoria omenirii. În nici una din operele lui, Delavrancea n-a pus cu atita viață un înțeles atât de adinc al vieții”¹¹. Punând în lumină slăbiciunile umane ale lui Ștefăniță, Vlahuță, ca și în cazul lui Ștefan din *Apus de soare*, e cucerit de realismul artei lui Delavrancea, care știe să vadă în același moment reacțiile domnitorului și ale omului.

În cele două portrete pe care i le face lui Delavrancea, unul la rubrica *Albumul nostru* din *Vieța* unde, sub semnătura Radu, publică o serie de profiluri, și altul în *Universul*, se împletește descripția fizică și morală a scriitorului, cu figură și temperament conștient, cu caracterizarea succintă a tendințelor variate ale operei, de la *Sultânica* la *Paraziții*. Mai lapidar, portretul lui Coșbuc, după ce oferă jurnalistice câteva semnamente fizice, se referă la cultura solidă și memoria extraordinară a poetului care aduce în literatură noastră un parfum de sănătate, de viață nouă, de primăvară. Vlahuță, interesat de poezia *Noi vrem pământ*, îi istorisește geneza în numărul din *Luceafărul* închinat lui Coșbuc, la încetarea acestuia din viață, în 1919. Ca de obicei, Vlahuță intervine polemic când este atacat pe nedrept un scriitor de valoare. Spulberind insinuări perfide și fără bază, în articolul *Procesul Lază-Coșbuc*, Vlahuță salută călduros splendida și neașteptata răsărire a poetului ardelean.

În afara unei nereceptivități pentru lirica lui Macedonski, zeflemist virulent (*Polidor*), fără a i se contesta însă total înzestrarea artistică (*Revista literară*), Vlahuță primește cu spontană dragoste și prețuire ceea ce e nou în literatura noastră, sesizând cât este de necesară popularizarea prin presă a valorilor

⁷) Ibrăileanu, G. *Scriitori români și străini*. Buc., Editura pentru literatură, 1968, p. 312. (Biblioteca pentru toți).

⁸) Vlahuță, *Al. Scrieri*, Buc., Editura pentru literatură, 1963, vol. II, p. 523.

⁹) *Op. cit.*, p. 523.

¹⁰) *Op. cit.*, p. 605.

¹¹) Vlahuță, *Al. Nemesis*. In: *Universul*, nr. 355, 29 dec 1909.

încă nerecunoscute. În cronică la *Apus de soare*, el declară: „Și totdeauna am văzut în nobila putere de a admira nu numai un sema de sănătate sufletească, dar și unul din cele mai scumpe daruri cu care a înzestrat Dumnezeu pe om”¹². Prin dăruirea și clanul său în apărarea cauzelor literare, prin entuziasmul său tineresc și forța lui combativă, el a susținut pe mulți dintre creatorii noștri de seamă în mijlocul adversităților de tot soiul, întărindu-le, prin încrederea sa, încrederea în ei înșiși. Interesul articolelor lui Vlahuță despre marii noștri scriitori nu rezidă, în general, în profunzimea și detalierea argumentării critic-literare, ci într-o evocare vic, menită să ne împărtășească și nouă ceva din farmecul artistului portretizat. Idealul lui Vlahuță sta în unirea tuturor puterilor oratoare românești întru propășirea literaturii naționale. În *Proiecte* el îndeamnă parcă pe „Delavrancea, Caragiale, Coșbuc, Stavri, Gheorghe din Moldova, Murnu, și-n jurul lor toți tinerii recruți — pleiada scriitorilor de mîine — să alcătuiască o familie de literați, să se încurajeze unii pe alții, să iubească, să susție și să lumineze cu sfaturile lor pe începătorii de talent, să dea literaturii o direcție sănătoasă”¹³. Protestînd din nou împotriva dezbinării pe tărîmul beletristicii, și în special contra polemicilor fără obiect real care alimentau gustul pentru senzațional al opiniei publice burgheze, el citează numele altor talenți contemporani ca Gorun, Goga, Brătescu-Voinești, Mihail Sădoveanu, considerîndu-i drept cea mai frumoasă pleiadă de scriitori pe care a avut-o vreodată neamul nostru (*Societatea scriitorilor*). Printre creatorii înzestrați menționați de Vlahuță nu trebuie să uităm autoportretul *Eu*, schițat cu haz și care se încheie astfel: „Am un aer smerit dar nu-mi pasă nici de Vodă!”¹⁴. Într-adevăr, ceea ce l-a caracterizat întotdeauna pe Vlahuță a fost atît onestitatea și sinceritatea convingerilor, cît și curajul de a și le afirma, în polida oricăror stavile, mai ales atunci cînd era vorba de artă și de soarta artistului.

Operă de reporter, cum le consideră Călinescu, amintirile lui Vlahuță, profilurile sale, articolele despre numeroși scriitori, dintre care mai sus am pomenit numai pe cei mai importanți, deschid o fereastră spre o epocă strălucită a literaturii noastre, lăsînd în seama cercetătorului să tragă concluzii asupra unor semnificative momente, convorbiri, crîmpeie de viață.

Sanda RADIAN

istoria României. Ghid bibliografic. Buc., 1968. XV + 519 p. (Universitatea București. Biblioteca centrală universitară).

Biblioteca centrală universitară din București realizează un substanțial program de lucrări bibliografice fundamentale în diferite domenii ale științelor sociale și umane. Acest program, inițiat de directorul bibliotecii, conf. univ. Mircea Tomescu, care asigură și îndrumarea metodică a lucrărilor, cuprinde ghiduri bibliografice adresate cadrelor universitare, studenților, cercetătorilor, din țară ca și din străinătate.

Recent a apărut ghidul dedicat istoriei României, întocmit, în cadrul Serviciului de bibliografie și documentare, de Sanda Căndea. Acumularea în ritm vertiginos a studiilor, de mai mari sau mai mici proporții, într-o activitate tipografică extrem de vie, face necesare asemenea „călăuze” care să îndrepte atenția cercetătorilor și a profesorilor, în curs de formare sau deja formați, spre suma de cunoștințe ce au fost strînse în fiecare domeniu în parte; deosebit de utile pentru procesul de învățămînt, ghidurile bibliografice marchează, în același timp, un stadiu al cercetărilor și oferă, astfel, premisele investigațiilor științifice în curs de desfășurare.

Inaugurată printr-o lucrare care îmbrățișează unul din domeniile cele mai bogate din cultura noastră, proiectata serie de ghiduri vine să acopere un gol pe care și-l propusese să-l înlăture *Ghidul de documentare în științele sociale* al lui Vasile Iliescu, elaborat, acum cîțiva ani, în Biblioteca Academiei; consacînd istoriei doar o parte din lucrarea ce tîndea să cuprindă o arie mai întinsă de cunoștințe, acel ghid trebuia, evident, să fie amplificat prin aprofundarea fiecărei discipline în parte.

Asumîndu-și această îndatorire, Serviciul de bibliografie și documentare al Bibliotecii universitare din București, ne oferă o lucrare ce se impune atenției prin exactitatea semnalărilor, prin bogăția de date și prin schema clară de organizare a materialului bibliografic.

Într-o primă parte au fost grupate lucrările de referință, bibliografiile, izvoarele, tratatele și lucrările de sinteză, ca și lucrările generale de istorie locală; într-o a doua parte, sînt înșirate datele bibliografice referitoare la istoria veche, istoria medie, istoria modernă și istoria contemporană, pentru ca într-un ultim capitol să fie înfățișate lucrările privitoare la istoria culturală a României (capitol care ar fi putut să formeze eventual o parte separată, a treia, tocmai datorită faptului că reprezintă o extindere a domeniului luat inițial în considerare).

¹² Vlahuță, Al. Scrieri. Buc., Editura pentru literatură, 1963, vol. II, p. 497.

¹³ Op. cit., p. 626.

¹⁴ Op. cit., p. 612.

Prețioase sînt listele de periodice românești și străine, ca și tabelul alfabetic al centrelor de cercetare și de informare istorică reproduse în anexă; indicele general de autori facilitează considerabil consultarea unei lucrări a cărei amploare este mărturisită de cele 2 733 de noțive bibliografice.

Accentuînd faptul că principalul merit al lucrării este de a fi enumerat notițele bibliografice în cadrul unei scheme de o claritate deplină, subliniem și evitarea acelor trimiteri care încărcă întotdeauna lucrările de acest gen. Poate, însă, că o economic mai puțin strînsă la asemenea trimiteri ar fi ușurat trecerea de la o lucrare la alta, oferind, în același timp, prilejul ocularii unor inadvertențe, cum este nota 1 357, care indică cititorului colecția unui periodic, deși studiul a fost inclus de autor într-un volum publicat posterior (și menționat la nr. 1 104). Completările ce pot fi aduse ghidului nu credem că sînt de natură să afecteze valoarea lui științifică. Desigur că metoda selectivă aplicată în redactarea ghidului explică omiterea deliberată a unor lucrări speciale, contribuții spre care îndrumă, de altfel, bibliografiile din studiile cuprinse în sintezele semnalate. Astfel, la paragraful „*Răscoală lui Horia*” (p. 259—260), pot fi adăugate lucrările lui M. Auner, E. Prokopowitsch (în „*Südost-Forschungen*”, 1961) sau Ion Fruma. Esențial este faptul că la fiecare paragraf sînt indicate, în general, lucrările cele mai importante, de la care se pot extinde apoi cercetările. Pentru o mai mare claritate, credem că lucrarea fundamentală a lui Dumitru Popovici ar fi trebuit trecută nu la nr. 2 482 — la literatură —, ci la lucrări generale, după nr. 2 282 și după cartea lui Blaga, care credem că nu trebuia menționată la „*Evul Mediu*” (nr. 2 277); la paragraful format din lucrări de primă importanță pentru cercetarea istoriei culturale, am fi trecut și investigația lui Werner Bahner, *Das Sprach- und Geschichtsbewusstsein in der rumänischen Literatur von 1780—1880* (Berlin, 1967). Avem, de altfel, impresia că o serie de studii din „*Revue Roumaine d'Histoire*”, „*Studii*” ar fi putut să apară în capitolul X, după cum remarcăm că din „*Nouvelles études d'histoire*” nu au fost exceptate toate contribuțiile.

O altă problemă, care nu este direct legată de modul în care a fost alcătuit acest ghid, dar pe care profităm să o ridicăm aici, este aceea a recenziilor (în adevăratul înțeles al cuvîntului); am propune ca recenziile critice care au analizat însăși structura unei lucrări sau acelea în care au fost aduse contribuții importante la conținutul unei cărți să fie menționate în adnotare, tocmai pentru

a ajuta pe cititor să intre în posesia rezultatelor „*celor mai actuale și mai științifice privind trecutul patriei noastre*”.

Semnalam dintre puținele greșeli de tipar: la p. 445, nr. 2 692, omiterea semnului — după anul 1955, la periodical *Limba și literatură*, deoarece acesta continuă să apară (în descriere apare punct după anul primei apariții); la p. 462, la Biblioteca Institutului de studii sud-est europene, consemnarea a numai 300 de volume în locul celor peste 3 000 existente în bibliotecă.

Deosebit de util, ghidul în știința istorică română este și un valoros model pentru viitoare lucrări similare. Trebuie apreciat, în primul rînd, volumul lucrărilor pregătitoare efectuate de autoare — parcurgerea a numeroase colecții de reviste, cataloage de biblioteci etc. —, cu atît mai mult cu cît pînă în prezent lipsea o bibliografie integrală a istoriei României, pentru toate epocile ei. De aceea, apreciem că seria de ghiduri a Bibliotecii centrale universitare din București se deschide, prin lucrarea Sandei Căndea, sub cele mai promițătoare perspective.

Alexandru DUȚU

Progress in Library Science. 1967 [Progress in știința bibliotecii. 1967]. Editor Robert L. Collison. London, Butterworth, 1967. 222 p.

Lucrarea, apărută în 1967, este cel deal treilea volum al seriei *Progrese în știința bibliotecii*. Trăsătura caracteristică a seriei este analiza amănunțită a acelor aspecte ale biblioteconomiei care în prezent sînt supuse unor schimbări radicale. Examinările sînt făcute din punctul de vedere personal al autorilor, experți în acest domeniu, punct de vedere adesea critic.

Acest al III-lea volum cuprinde 9 lucrări:

1) Haberer, Isabel J. *Jurnale de întreprinderi*. Prin „jurnale de întreprinderi” (house journals) sînt înțelese acele publicații seriale, editate de organizații industriale sau economice, servicii publice etc., destinate beneficiarilor sau salariaților acestora. Catalogul *Industry's Press* menționează apariția a 1 800 de astfel de jurnale în Anglia, dintre care 68 la sută sînt de uz intern și 20,2 la sută au circulație liberă, restul prezentînd ambele caracteristici. 36,9 la sută din aceste publicații englezești apar trimestrial, iar 25,9 la sută lunar. Cea mai mare parte din jurnalele de întreprindere au format de revistă, aproape un sfert din ele avînd aspect de ziar. Majoritatea lor sînt tipărite

prin mijloace proprii organizației editoare, avind o circulație restrinsă, controlată. În articol găsim date asupra numărului jurnalelor de întreprindere din diferite țări, descriindu-se unele din cele mai răspândite lucrări de acest fel, arătându-se tirajul lor, limbile în care sînt traduse, indexurile și clasificările lor. Situația bibliografiei acestor jurnale, precum și cele mai adecvate metode de extragere a datelor din acest tip de publicații și, în special, metoda tăieturilor, sînt subliniate pregnant. Autorul relevă importanța jurnalelor de întreprindere în schimburile naționale și internaționale. Consultarea acestor materiale, precum și datele pe care le furnizează despre istoria tehnicii și a economiei, oferă celor interesați informații prețioase. Lucrarea se încheie cu lista exhaustivă a jurnalelor de întreprindere din Anglia.

2) Bottle, R. T. *Predarea către studenți a cursului privind folosirea informației tehnico-științifice*. Autorul înfățișează organizarea învățămîntului special, destinat bibliotecarilor, din: Olanda, R. F. a Germaniei, Austria, Elveția, R. D. Germană, R. S. Cehoslovacă, R.-P. Ungară, R. P. Polonă, U.R.S.S., Anglia și S.U.A. Bottle analizează și cursurile predate în învățămîntul superior general, în care studenții sînt inițiați în metodică mînuirii literaturii tehnico-științifice din specialitatea lor. Găsim aici și numeroase informații privind conferințele internaționale destinate organizării acestui tip de învățămînt.

3) Shores, Louis. *Enciclopediile și proiectarea sistemelor informaționale*. Autorul subliniază rolul enciclopediilor în procesul de documentare și informare și, implicit, rolul acestora în bibliotecă. Sînt analizate structura și forma lor, precum și condițiile unei eficiente mînuiri automate a informației conținute în enciclopedii.

4) Matthews, D. A. *Servicii de bibliotecă pentru orbi*. Este expusă istoria scrierilor Moon și Braille, ca și a serviciilor de bibliotecă pentru uzul beneficiarilor orbi. Cea mai interesantă parte a lucrării o constituie descrierea modernelor „cărți vorbitoare”, înregistrate pe discuri sau pe bandă de magnetofon. „Cărțile vorbitoare” sînt rezervate adulților, copiii continuînd să fie inițiați în citirea scrierii Braille. Lucrarea se ocupă și de problema celor cu vederea foarte slabă, arătînd eforturile făcute în ultimii ani pentru a le oferi posibilitatea să citească pe cale optică. Rezultatul îl constituie cărțile speciale realizate prin procedee tipografice deosebite, cu caractere clare și mari.

5) Campbelle, H. C. *Progresele biblioteconomiei în Canada*. Lucrarea reprezintă o succintă prezentare a bibliotecilor din Canada. Descrierea principalelor biblioteci este întovărășită de date statistice privind fondurile de publicații, dezvoltarea și serviciile

acestor instituții. Învățămîntul pentru bibliotecari și stadiul cercetărilor biblioteconomice sînt de asemenea analizate în lucrare. Ultima problemă este tratată în special prin prisma trecerii la automatizare. Sînt descrise două aspecte: achiziționarea cărților și prelucrarea fondului de publicații pentru copii și tineret cu ajutorul calculatoarelor electronice.

6) Stevenson, W. B. *Unde sînt bibliofili?* Bibliotecarul bibliofil, cunoscător și iubitor de cărți, este o figură proeminentă a societății moderne. El se caracterizează printr-o afecțiune deosebită pentru cărți, cunoștințe temeinice în domeniul literaturii universale și naționale, o mare capacitate de lucru în domeniul literaturii tehnico-științifice și cercetarea atentă a tuturor celorlalte documente ca: periodice, discuri, filme, diafilme etc. Posedînd o curiozitate înnăscută și o alinitate cu publicul cititor, bibliotecarul de azi va acumula cu timpul și alte calități necesare activității sale. Pentru ilustrare, autorul prezintă cîteva personalități din istoria bibliotecilor britanice.

7) Harris, G. Edward. *Bibliofiliul anticar*. Autorul, fost președinte al Asociației anticarilor britanici, studiază problemele speciale ale anticariatelor și prelucrarea cărților vechi într-o bibliotecă.

8) Pearson, J. D. *Bibliografia orientală și asiatică*. Articolul oferă prilejul de a cunoaște studiile fundamentale de orientalistă și istoria prelucrării lor. Documentele și manuscrisele în „limbile occidentale” privind Asia și relațiile euro-asiatice sînt descrise pe larg. Pearson analizează principalele enciclopedii și lucrări de referință, manuale, tratate și dicționare despre Asia. Sînt date sursele bibliografice utile documentării în problemele de orientalistă existente azi. Bibliotecile occidentale specializate în orientalistă formează un tablou care suscită interes. Problema ridicării nivelului cadrelor de bibliotecari specializați în domeniul orientalisticii încheie capitolul lui Pearson.

9) Collison, Robert L. *Standardizarea în documentare*. Numeroasele eforturi făcute pe plan internațional pentru introducerea standardizării în terminologia documentară și în tehnicile de înregistrare, de organizare și de clasificare a cunoștințelor umane fac obiectul articolului scris de editorul prezentului volum. El face, de asemenea, o succintă istorie a activității *Oficiului britanic de standardizare* în acest domeniu. Lucrarea este întregită cu o listă adnotată a standardelor britanice și internaționale în domeniul documentării.

N. R.

ȘTIINȚE SOCIALE

Ceaușescu, Nicolae. Cuvîntare la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român. 19 iunie 1968. Buc., Editura politică, 1968. 32 p.

Ceaușescu, Nicolae. 120 de ani de la revoluția din 1848. Cuvîntarea rostită la adunarea populară din Capitală — 29 iunie 1968. Buc., Editura politică, 1968. 31 p.

Ceaușescu, Nicolae. Cuvîntare la sărbătorirea Zilei minerului și a centenarului industriei carbonifere din Valea Jiului — 11 august 1968. Buc., Editura politică, 1968. 31 p.

Ceaușescu, Nicolae. Cuvîntare la adunarea festivă din Capitală cu prilejul absolvirii promoției 1968 a Academiei Militare Generale și acordării gradului de ofițer absolvenților școlilor militare — 14 august 1968. Buc., Editura politică, 1968. 32 p.

Principiile de bază ale politicii externe a României, Sedința comună a Comitetului Central al P.C.R., a Consiliului de Stat și a Guvernului Republicii Socialiste România — 21 august 1968. Sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România — 22 august 1968. Buc., Editura politică, 1968. 96 p.

Kallós, N. Conștiința politică. Buc., Editura științifică, 1968. 285 p.

Apariția unei lucrări pe problemele conștiinței, a ideologiei politice — ținînd seama de actualitatea și de deosebita complexitate a temei, de locurile existente în literatura de specialitate în abordarea ei sistematică — reprezintă un adevărat eveniment editorial.

Lucrarea are meritul incontestabil de a ridica o serie de probleme într-o manieră nouă, modernă, de a aborda problema politicii într-un context social larg, de a urmări fenomenul politic pe diferite planuri și în o multitudine de conexiuni în existența sa, atît ca formă a conștiinței și ca instituție socială, cît mai ales ca practică socială.

Bazat pe o bibliografie vastă, diversificată și de dată recentă, aparținînd unor cunoscuți cercetători marxști și politologi

cu renume din lumea capitalistă, autorul dă dovadă de multă subtilitate în cercetarea nuanțată a fenomenului politic în lumea capitalistă, în demonstrarea superiorității incontestabile a ideologiei politice a clasei muncitoare, a rolului conștiinței politice socialiste în edificarea noii orînduirii.

Lucrarea se deschide cu un capitol pe cît de pasionant pe atît de fundamental pentru înțelegerea problemei și anume cu **Ce este Politica?** După cum, pe drept cuvînt, menționează și autorul, cu greu s-ar putea găsi un gînditor și, am adăuga noi, un om obișnuit, mai ales în zilele noastre, care s-o fi ocolit, pe care viața să nu-l fi constrîns să înțeleagă că se află în fața unuia din cele mai complexe fenomene sociale. Precizînd conținutul, esența politicii ca și a relațiilor politice ca părți componente ale relațiilor sociale și anume ca relații dintre clase, din interiorul claselor și dintre state și națiuni, autorul se oprește asupra instituțiilor politice și îndeosebi asupra statului, subliniind în acest context raportul dintre economic și politic, ca și primatul politicului, aserțiune valabilă, după părerea autorului, nu numai pentru perioada de trecere de la capitalism la socialism. În continuarea lucrării, autorul se ocupă de problema ideologiei politice, cercetează principalele ideologii ale epocii contemporane și se oprește îndeosebi asupra celor două ideologii fundamentale: ideologia politică marxistă și ideologia politică capitalistă. Caracterizînd trăsăturile principale ale ideologiei politice capitaliste contemporane și constatînd că, în sensul cel mai larg al cuvîntului, toate concepțiile social-politice din cadrul acestei ideologii îndeplinesc funcția de apologie a orînduirii capitaliste și sînt, ca atare, prin esența lor, în opoziție cu ideile comuniste, autorul avertizează împotriva înțelegerii simpliste, dogmatice a acestei aprecieri. Nu poate fi considerată anticomunistă *orice* concepție care nu se potrivește cu ideile comuniștilor. Aceasta ar fi nu numai o greșeală teoretică (presupunînd respingerea în bloc a tuturor creațiilor spirituale din lumea burgheză) dar și una practică politică, fiindcă ar duce la îndepărtarea acelor reprezentanți ai ideologiei burgheze care, deși nu sînt, sau *nu sînt încă* alături de noi în toate privințele, stau alături de forțele progresiste într-o serie de probleme majore ale contemporaneității.

În opoziție cu multiplele variante ale ideologiei politice burgheze, ideologia politică marxistă are la bază o fundamentare științifică. Această fundamentare i-o oferă ma-

terialismul istoric — știința structurii de ansamblu a legilor celor mai generale de dezvoltare a societății — și economia politică marxistă — știința relațiilor sociale de producție. În strânsă legătură cu cunoașterea științifică a structurii și legilor sociale, ideologia politică a partidelor marxiste generalizează experiența mișcării revoluției și construcției socialiste. În același context, autorul ridică o serie de probleme deosebit de interesante și actuale printre care semnalăm: problema raportului dintre ideologia politică și conștiința politică de „toate zilele” cu care prilej surprinde mecanismele sociale complexe care conduc la constituirea și dezvoltarea conținutului politic nou al conștiinței oamenilor muncii; rolul practicii social-politice a maselor, valoarea experienței lor politice proprii atât de insistent stimulată de partidul nostru, ca și uriașa muncă educativă și ideologică desfășurată de P.C.R.; necesitatea analizei concrete a ideologiilor politice și, legat de aceasta, faptul că socialismul ca scop, ca perspectivă figurează nu numai în concepțiile politice ale maselor muncitoare din țările socialiste, dar și în programele oficiale ale multor guverne și partide burgheze naționale — fenomen determinat de cauze diferite, ceea ce solicită și o poziție diferențiată: problema obiectivității în științele sociale, îndeosebi în cele sociologice și politice și, în legătură cu aceasta, unele tendințe de „desideologizare” de opunere artificială a ideologiei (a oricărei ideologii) față de știință și de renegare a ideologiei în numele științei, probleme dez-

bătute în ultimii ani și în o serie de publicații marxiste din diferite țări și alimentate din tendința de a evita închistarea și rigiditatea în teorie, simplificările și vulgarizările în aprecierea fenomenelor sociale, fapte care nu au nimic comun cu spiritul ideologic marxiste, ca și multe alte probleme.

În sfârșit, autorul cercetează problema raportului dintre conștiința politică și alte forme ale conștiinței sociale, pornind de la realitatea obiectivă că conștiința politică, reprezentând forma conștiinței sociale cea mai apropiată de baza economică, expresia cea mai directă a intereselor de clasă, exercită o influență puternică asupra tuturor celorlalte forme ale conștiinței sociale. Întrucât economia lucrării nu permite tratarea exhaustivă a tuturor corelațiilor, autorul întreprinde doar o trecere în revistă a raporturilor dintre politică și gândirea economică, politică și artă, politică și știință etc. și insistă, în special, asupra acelor forme ale conștiinței sociale ale căror sfere se întrepătrund în mai mare măsură cu sfera conștiinței politice și anume conștiința juridică și conștiința morală.

În încheierea lucrării, autorul subliniază uriașa activitate politică-educativă desfășurată de partid, propagarea largă a concepției materialiste despre lume și viață a clasei muncitoare, a principiilor etice ale socialismului și pledează pentru o Știință politică marxistă, prin care științele sociale marxiste nu au decît de cîștigat.

T. M.

BIBLIOTECARI !

**Pentru a vă asigura integritatea colecției pe anul
1969 a REVISTEI BIBLIOTECILOR reînnoiți, din timp,
abonamentele.**

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE POȘTALE

CALENDAR

Poezii și articole. Ediție îngrijită și prefațată de D. Păcurariu. Buc., E.P.L., 1963. XXV + 238 p. + 1 f. portr.

25 OCTOMBRIE — Se împlinesc 100 de ani de la nașterea (1868) lui NICOLAE MINOVICI, medic legist român, fratele lui Mina Minovici și continuator al școlii acestuia (m. 1941).

— Se împlinesc 70 de ani de la nașterea (1898) scriitorului român G. M. ZAMFI-RESCU (m. 1939).

Sufletul soldaților de plumb. (Ilustrații de Traian Vasal). Buc., Editura tineretului, 1957. 32 p. (Înșiră-te mărghărite. Cartea școlariilor mici). Teatrul. Ed. îngrijită și prefațată de Valeriu Ripceanu. Buc., E.S.P.L.A., 1957. 472 p. + 6 f. pl. *Maidanul cu dragoste.* Vol. 1-2. Ed. îngrijită și prefațată de Valeriu Ripceanu Buc., E.P.L., 1967. Vol. 1. XLIII + 244 p.; vol. 2. 336 p. (Biblioteca pentru toți, 407-408). Cucu, Silvia. *George Mihail Zamfirescu și teatrul.* Buc., Editura Meridiane 1967. 336 p. + 11 f. pl.

26 OCTOMBRIE — 125 de ani de la nașterea (1843) scriitorului român GRIGORE HARALAMB GRANDEA (m. 1897).

29 OCTOMBRIE — 50 de ani de la constituirea (1918) Uniunii Tineretului Comunist Leninist (Comsomol).

30 OCTOMBRIE — 110 ani de la nașterea (1858) scriitorului român DUILIU ZAMFIRESCU (m. 1922).

31 OCTOMBRIE 1599 — Mihai Viteazul intră în Alba Iulia. Astfel a început să se realizeze planul domnitorului de a uni cele trei țări românești — Țara Românească, Moldova și Transilvania — într-un singur stat centralizat.

6 NOIEMBRIE — 425 de ani de la moartea (1543) pictorului german HANS HOLBEIN CEL TINĂR (n. 1497 sau 1498).

— 75 de ani de la moartea (1893) compozitorului rus P. I. CEAIKOVSKI (n. 1840).

Alsvang, A. P. I. *Cealkovski.* Traducere de Eugenia Borcea. Buc., Editura muzicală a Uniunii muzicantilor din R.P.R., 1961. 648 p. cu note muzicale+16 f. pl. Petzoldt, Richard. *Piotr Ilci Cealkovski, Viața în imagini.* Traducere din limba germană de Crina Bulu. Buc., Editura muzicală a Uniunii muzicantilor din R.P.R., 1962. 36 p. + 24 f. pl.

7 NOIEMBRIE — ZIUA ANIVERSĂRII MĂRII REVOLUȚII SOCIALISTE DIN OCTOMBRIE.

9 NOIEMBRIE — 150 de ani de la nașterea (1818) lui I. S. TURGHENIEV, scriitor rus, reprezentant de frunte al realismului critic în literatura mondială (m. 1883).

10 NOIEMBRIE — Ziua mondială a tineretului.

— 1945. Înființarea Federației Mondiale a Tineretului Democrat (F.M.T.D.).

— 130 de ani de la înființarea Bibliotecii Universității din Iași (1838).

13 NOIEMBRIE — 100 de ani de la moartea (1868) compozitorului italian

octombrie — noiembrie — decembrie 1968.

1 OCTOMBRIE — Proclamarea Republicii Populare Chineze (1949).

7 OCTOMBRIE — A fost proclamată Republica Democrată Germană (1949).

11 OCTOMBRIE — 60 de ani de la nașterea (1908) lui ALEXANDRU SAHIA (pseudonimul lui Alexandru Gh. Stănescu), scriitor și publicist român (m. 1937).

Serieri alese. Cu un cuvânt înainte de G. Macovescu și o postfață de Pompiliu Marcea. Buc., E.S.P.L.A., 1960. 432 p. + 1 f. portr. *Intocșirea țării din război.* [Nuvele]. Buc., Editura tineretului, 1961. 56 p. *Execuția din primăvară.* Nuvele, schițe, articole și reportaje. Buc., E.P.L., 1962. XXV + 342 p. + 1 f. portr. (Biblioteca pentru toți, 135). *Serieri.* Cu 16 xilografuri de Ion State. Buc., E.P.L., 1964. 216 p. *Uzina vie.* [Selecție reprezentativă din opera lui Al. Sahia]. Ed. a 2-a. Prefață de Pompiliu Marcea. Buc., Editura tineretului, 1964. 247 p. cu portr. (Biblioteca școlară, 76). Marcea, Pompiliu. *Alexandru Sahia.* Buc., E.P.L., 1961. 148 p. cu portr. (Mica bibliotecă critică).

— 10 ani de la moartea (1958) lui JOHANNES BECHER, poet și scriitor comunist german (n. 1891).

15 OCTOMBRIE — 50 de ani de la moartea (1918) istoricului român CONSTANTIN GIURESCU (n. 1875).

17 OCTOMBRIE — 95 de ani de la nașterea (1873) matematicianului român GHEORGHE ȚIȚEICA (m. 1939).

Botez, Mihail Șt. *Gheorghe Țițeica.* Buc., Editura tineretului, 1958. 133 p. + 4 f. pl. (Oameni de seamă). *Gheorghe Țițeica.* (1863-1939). Biobibliografie. Studiu introductiv de prof. G. Vrânceanu. Buc., Editura Academiei, 1955. 72 p. cu portr. (Biblioteca Academiei R.P.R. Seria biobibliografii).

19 OCTOMBRIE — 325 de ani de la nașterea (1643) lui MIHAIL HALICI — fiul, unul dintre primii poeți români (m. 1712).

20 OCTOMBRIE — Se împlinesc 140 de ani de la nașterea (1828) scriitorului român GEORGE BARONZI (m. 1896).

Cazimir, St. *Date noi privind activitatea de romancier a lui George Baronzi.* Buc., 1960. 10 p. (Analele Universității C. I. Parhon. Seria Științe sociale, Filologie. An. 11, 1960. 18. Extras).

22 OCTOMBRIE — Se împlinesc 150 de ani de la nașterea (1818) lui LECONTE DE LISLE (pe numele adevărat Charles Marie Leconte), poet francez, șeful școlii parnasienne (m. 1894).

24 OCTOMBRIE — 105 ani de la moartea (1863) poetului român ANDREI MUREȘANU (n. 1816).

GIOACCHINO ROSSINI (n. 1792).

Sbircea, George. *Rossini sau triumful operelor bufe*. Ed. a 2-a revăzută și adăugată. Buc., Editura muzicală a Uniunii compozitorilor din R.P.R., 1964. 251 p.+21 f. pl.

17 NOIEMBRIE — Ziua internațională a studenților.

25 NOIEMBRIE — 105 ani de la nașterea (1863) lui IOAN CANTACUZINO, savant român, medic bacteriolog, întemeietor al Institutului care-i poartă numele și fondator al școlii române de microbiologie și medicină experimentală (m. 1934).

Tăutu, Petre, *Ion Cantacuzino*. Biografie. Buc., Editura tineretului, 1965. 312 p.+8 f. pl. (Oameni de seamă).

26 NOIEMBRIE — Proclamarea R. P. Mongole (1924).

27 NOIEMBRIE — Se împlinesc 100 de ani de la nașterea (1868) lui EMIL RACOVITĂ, marc biolog român, fondatorul biopciologii (m. 1947).

Vezi: *Căldăua bibliotecarului*, 15, nr. 10, oct 1962, coperta III.

— Se împlinesc 15 ani de la moartea (1953) lui E. G. O'NEILL, dramaturg american, laureat al Premiului Nobel (n. 1888).

O'Neill, Eugen. *Teatru*. Vol. 1-3. Buc., Editura pentru literatură universală, 1968. Vol. 1. 530 p.; vol. 2. 368 p.; vol. 3. 456 p.

— 150 de ani de la nașterea (1818) lui ARON PUMNUL, profesor, lingvist și patriot român, participant la revoluția din 1848 din Transilvania (m. 1866).

28 NOIEMBRIE — s-a născut FRIEDRICH ENGELS (1820).

Amintiri despre F. Engels. [Traducere]. Buc., E.S.P.L.P., 1959. 187 p.+8 f. pl.

Din istoria luptei lui Marx și Engels pentru un partid proletar. Culegere de articole sub redacția prof. I. S. Galkin. Traducere. Buc., E.S.P.L.P., 1957. 819 p. (Academia de științe sociale de pe lângă C.C. al P.C.U.S.). Emil, S. *Colaborarea epocală dintre Marx și Engels*. Buc., Editura politică, 1961. 136 p. cu ilustr. *Maurul și generalul*. Amintiri despre Marx și Engels. [Culegere]. Traducere din limba germană. Buc., Editura politică, 1966. 487 p. Stepanova, E. A. *Friedrich Engels*. Buc., Editura politică, 1960. 296 p. cu facs. + 9 f. pl.

29 NOIEMBRIE — Ziua eliberării Albaniei de sub jugul cotropitorilor fasciști.

— 1945. Proclamarea Republicii Populare Federative Iugoslavia (din 1963 — Republica Socialistă Federativă Iugoslavia).

1 DECEMBRIE — 50 de ani de la unirea Transilvaniei cu România (1918).

— 1945. Constituirea Federației Democratice Internaționale a Femeilor (F.D.I.F.).

11 DECEMBRIE — 125 de ani de la nașterea (1843) lui ROBERT KOCH, bacteriolog german, întemeietorul bacteriologiei moderne, descoperitorul bacilului tuberculozei (m. 1910).

Mietzke-Hertwig. *Robert Koch*. Traducere din limba germană. Buc., Editura științifică, 1961. 164 p. + 3 f. pl.

13 DECEMBRIE — 50 de ani de la reprimarea sîngeroasă, în Piața Teatrului Național, a demonstrației muncitorești din capitală (1918).

— Se împlinesc 125 de ani de la nașterea (1843) lui GEORGE STEPHANESCU, compozitor român (m. 1925).

— Se împlinesc 275 de ani de la moartea (1693) lui Dosoftei, cărturar român și mitropolit al Moldovei (n. 1624).

20 DECEMBRIE — 10 ani de la moartea (1958) lui F. V. GLADKOV, scriitor sovietic rus (n. 1883).

Anul crincen. În românește de Cezar Petrescu și Andrei Ivanovski. Buc., Editura tineretului, 1957. 468 p. *Inimă de mamă*. Buc., E.S.P.L.A. — Cartea Rusă, 1959. 244 p. (Meridiane). *Povestea copilăriei*. Ed. a 2-a. În românește de Cezar Petrescu. Buc., Editura tineretului, 1960. 548 p. *Cimentul*. Ed. a 4-a. Buc., E.L.U., 1964. 368 p.

21 DECEMBRIE — 65 de ani de la moartea (1903) lui GAVRIIL MUSICESCU, compozitor român, animator al vieții muzicale din Moldova (n. 1847).

— 10 ani de la moartea (1958) romancierului german LION FEUCHTWANGER (n. 1884).

Simone. Prefață de Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Buc., Editura tineretului, 1960. 276 p. *Înțelepciunea nebulunii sau Moartea și transfigurarea lui Jean-Jacques Rousseau*. Roman. Ed. a 2-a. Prefață de Savin Bratu. Buc., E.L.U., 1966. 440 p. *Goya sau Drumul spinos al cunoașterii*. Roman. Vol. 1-2. Prefață de Savin Bratu. Buc., E.P.L., 1962. Vol. 1. XXXIII+326 p.+1 f. portr.; vol. 2. 368 p. (Biblioteca pentru toți, 133-134). *Succesul*. Trei ani din istoria unei provincii. Roman. Cuvînt înainte de I. D. Bălan. Buc., E.L.U., 1964. 680 p. *Vulpile în vie sau Arme pentru America*. Roman. Vol. 1-3. Prefață de H. Zalis. Buc., E.P.L., 1966. 3 vol. (Biblioteca pentru toți, 322-324).

24 DECEMBRIE — 150 de ani de la nașterea (1818) fizicianului englez J. P. JOULE (m. 1889).

30 DECEMBRIE — 1947. ABOLIREA MONARHIEI ȘI PROCLAMAREA REPUBLICII POPULARE ROMÂNE. LA 21 AUGUST 1965, ȚARA NOASTRĂ A DEVENIT REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA.

SISTEMATIZAREA ȘI AȘEZAREA COLECȚIILOR (I)

1) Generalități. Dacă diferitele definiții notabile date bibliotecii accentuează una sau alta dintre caracteristicile acesteia, dacă adaugă sau renunță la anumite trăsături mai mult sau mai puțin definitorii, nici una nu ignorează — ca element indispensabil al definirii acestei instituții — existența colecțiilor organizate. De altfel, este de la sine înțeles că o acumulare de publicații depozitate la întâmplare le face pe acestea inutilizabile, lipsește biblioteca, ca atare, de orice funcționalitate. Așa se explică de ce preocuparea pentru a stabili o anumite ordine, un sistem după care să se „înmagazineze” documentele este tot atât de veche ca și biblioteca însăși, de ce apare încă de pe vremea când aceste documente constau în tablete de lut sau de lemn, în suluri de pergament sau de papirus.

Pentru biblioteca de astăzi, cu ritmul sau nemaiîntilnit de creștere a colecțiilor, cu circulația tot mai rapidă a acestora, impusă de solicitările vieții spirituale moderne, problema se pune la altă dimensiune. Ea este deosebit de complicată în bibliotecile mari, unde se întâlnește, pe lângă un apreciabil volum al colecțiilor, și o mare diversitate a lor, ca și în bibliotecile mici, unde mai dăinuie încă o subestimare a importanței sale și se ignoră urmările grave, pe care le generează această subestimare. Se poate spune că, în tot ceea ce se face pentru îndrumarea profesională a bibliotecarului din bibliotecile orașenești și comunale, a celor din bibliotecile sindicale și școlare, încă nu se subliniază îndeajuns cât de dăunătoare este concepția după care integrarea și regăsirea unei cărți în colecțiile relativ reduse ale acestor categorii de biblioteci nu trebuie să urmeze norme stricte de așezare, că aproximațiile în acest sector nu au urmări prea adânci. Este deci absolut necesar ca, încă de la începutul meseriei sale, orice bibliotecar să fie pe deplin lămurit că stabilirea unui sistem de așezare a publicațiilor și aplicarea lui cu strictă consecvență este o problemă capitală, cu implicații serioase în întreaga activitate a bibliotecii, fie aceasta bibliotecă mare sau mică, generală sau specială, de lectură publică ori de studiu și cercetare.

Trecând la prezentarea principalelor sisteme de organizare a colecțiilor din bibliotecă, la aprecierea și sumara lor analiză critică, este necesar să ne oprim în prealabil la evidențierea cerințelor fundamentale ale oricăruia dintre ele. Aceste cerințe pot avea un caracter general, atunci când urmăresc asigurarea unei maxime funcționalități a sistemului în cauză, sau unul particular, atunci când țin seama de situații specifice, concrete, diferite de la o bibliotecă la alta, de la o colecție la alta din fondurile aceleiași biblioteci.

11. Regăsirea documentelor. Regăsirea ușoară și în timpul cel mai scurt a unui volum dintr-o colecție ține de precizia identificării documentelor înmagazinate și este principala piatră de încercare a oricărui sistem sau tehnici de așezare. Ea este determinantă în reducerea timpului de servire a cititorului, în eliminarea refuzurilor cauzate de negăsirea materialului solicitat, în optimizarea muncii depozitarilor și a minuiților, în facilitarea verificărilor gestionare a fondurilor de publicații. Din punct de vedere al tehnicii bibliotecare, regăsirea rapidă și fără echivoc a unui document presupune individualizarea strictă a fiecărui volum de bibliotecă, printr-o cotă unică și nerepetabilă.

12. Economisirea spațiului de depozitare. Criza notorie a spațiului de depozitare, care afectează bibliotecile din întreaga lume, este aproape insolubilă în condițiile creșterii uluitoare a producției editoriale, a dezvoltării presei, ceea ce impune tot mai mult virtuțile acelor sisteme de așezare — îndeosebi în bibliotecile mari —, care permit înmagazinarea unui număr maxim de publicații într-un spațiu dat. Criteriul fructificării optime a spațiului se cuvine subliniat cu atât mai mult cu cât, la noi, a fost deseori ignorat în trecut; bibliotecii care, aparent, au dispus la un moment dat de suficient spațiu de depozitare, au fost nevoite să-l reconsidere, cu toate complicațiile pe care le creează tardiva lui apreciere. Aceste complicații, sporind însă proporțional cu trecerea timpului,

ar trebui să grăbească opțiunile celor care, în mod justificat, urmează să înlocuiască actuala organizare a depozitelor, trecînd la așezări mai economice, așa cum s-au petrecut lucrurile la bibliotecile municipale din Iași, Tg. Mures, Ploiești, Constanța, Oradea, Brașov și altele.

13. Natura documentelor. Un anume specific al documentelor care formează obiectul diferitelor colecții din bibliotecă, specific care ține de forma lor, de suportul lor material și nu de conținut, impune diferențieri în aprecierea diferitelor sisteme de organizare și de așezare. Astfel, rămînînd numai în domeniul publicațiilor, este lesne de înțeles că un anume sistem nu poate avea aceeași aplicabilitate în cazul cărților, al revistelor, ziarelor și cu atât mai puțin în cel al stasurilor, brevetelor, afișelor, foilor volante, stampelor etc. Departate de a constitui excepții, astfel de colecții speciale — îndeosebi stasurile și brevetele — constituie fonduri valoroase, foarte solicitate, în numeroase biblioteci de specialitate de pe lângă institute de cercetare, întreprinderi economice și industriale, instituții.

Mijloacele moderne de imprimare și comunicare impun, de asemenea, tot mai mult printre colecțiile bibliotecilor, documente de o natură total diferită față de carte: discuri și benzi magnetice, filme, microfilme etc. Sistematizarea și ordonarea depozitării lor necesită tehnici total diferite.

14. Destinația colecțiilor și cerințele specifice ale funcționalității lor. Din acest punct de vedere, diferitele colecții ale bibliotecilor se diferențiază într-o adevărată gamă de ipostaze, avînd la extremitate categoria fondurilor cu caracter de arhivă (colecții destinate conservării în timp nelimitat, ca de pildă exemplarele de depozit legal) și la cealaltă publicațiile destinate consultării directe, la raft, de către toți cititorii bibliotecii. În funcție de destinația lor, de cerințele specifice pe care le presupune această destinație, aprecierea oportunității unui sistem de așezare sau altul nu numai că se nuanțează, dar devine total deosebită. Este, de pildă, cazul fondurilor de publicații la care publicul cititor are acces direct și care, din acest motiv, adaugă exigențe noi în organizarea publicațiilor pe raft; sistemul de așezare va trebui să fie suficient de motivat logic, pentru a fi înțeles de cititori, pentru a-i ajuta în „descoperirea” cărții preferate. În aceste condiții, se accentuează și alte cerințe ale sistemului de așezare apreciate de obicei ca secundare, cum ar fi considerațiile de ordin estetic. Un ansamblu vizual plăcut, atrăgător, al întregii încăperi nu va putea fi realizat dacă se face abstracție de colecțiile de publicații, principal element al acestui ansamblu.

15. Conservarea și igiena publicațiilor. Buna păstrare a publicațiilor, posibilitățile pe care le oferă în aplicarea măsurilor profilactice, a respectării cerințelor de igienă a colecțiilor, cu deosebire a celor speciale (manuscrite, carte veche, stampe etc.), constituie un punct de vedere important în adaptarea unui sistem de așezare sau al altuia în bibliotecile mari, după cum uzura fizică accentuată a publicațiilor reține și atenția bibliotecarilor din bibliotecile mici asupra acestui criteriu.

2. Sisteme sau criterii de așezare a publicațiilor. Cele mai multe manuale de tehnică bibliotecară împart diferitele modalități de sistematizare a colecțiilor, criteriile sau tehnicile adoptate în așezarea cărților și a celorlalte documente, în *formale* și *sistemate* sau *logice*. Împărțirea are, de regulă, doar o justificare didactică și nu urmărește o ierarhizare valorică a celor două categorii. De altfel, o astfel de ierarhizare, ca și aprecierea în sine a oricărui sistem, avînd un caracter general și abstract, nu și-ar avea nici un rost; valabilitatea, avantajele — și pe aceste baze prioritatea acordată unui sistem sau altul — se afirmă numai în aplicarea concretă. Ca atare, vor fi de dorit fie așezări sistematice, fie formale, în funcție de cerințele dintr-o bibliotecă sau alta, ba mai mult, în raport cu natura, destinația, particularitățile diferitelor fonduri de publicații din aceeași bibliotecă. În cele ce urmează, respectînd o regulă aproape generală, vom prezenta principalele sisteme sau modalități de așezare a colecțiilor, începînd cu cele așa-zise „formale”.

21. Așezarea fixă. Folosită frecvent în bibliotecile medievale — în special în bibliotecile mănăstirești — această modalitate de așezare a mai rămas în vigoare pînă în zilele noastre, nu numai în unitățile cu caracter muzeal, dar și în unele vechi biblioteci științifice, aplicată la fonduri de publicații constituite istoric, colecții care practic nu se mai dezvoltă și care sînt păstrate în continuare, în depozitele și mobilierul original.

Într-un anume sens, aceasta este cea mai „topografică” dintre așezări; adresa fiecărei cărți în depozit, exprimată după cum se știe în cotă, se stabilește pe considerente exclusiv topografice, marcîndu-se prin numărul sau litera care identifică dulapul — de multe ori nișa — în care stă această carte, numărul poliței sau stelajului respectiv și eventual numărul de ordine al volumului, în seria celor situate pe același rînd. Exemplificînd, o cotă de genul E.III.17 ar putea,

în acest sistem, să indice un volum aflat în dulapul marcat prin litera E, pe cea de-a treia poliță, al 17-lea pe acest rând, începînd numerotarea de la dreapta la stînga. Nu credem că este necesară o demonstrație prea amănunțită pentru a evidenția neajunsurile sistemului. Păstrînd toate sau aproape toate dezavantajele așezărilor formale, cea fixă nu include nici una dintre meritele acestora; în plus, păcătuiește prin fixismul său: o dată stabilită cota, orice modificări în construcția sau dispunerea depozitului, orice înlocuiri de mobilier nu sînt posibile decît cu riscul recotării unei părți a fondului, cu toate implicațiile pe care le presupune această operație în cataloage, inventare etc.

22. *Așezarea după numere de inventar.* Organizarea colecțiilor în depozite și așezarea fiecărei publicații în ordinea inventarierii sale are incontestabile atuuiri, ceea ce explică și tentația puternică care-i determină pe mulți, în special pe bibliotecarii începători, s-o adopte fără rezerve. Această așezare cucereste prin simplitatea sa, prin precizia cu care se poate identifica fiecare volum de bibliotecă, prin facilitățile pe care le oferă operațiile periodice de verificare gestionară a fondurilor. În bibliotecile de la noi poate fi frecvent întîlnită în rețeaua bibliotecilor școlare, în bibliotecile de specialitate din întreprinderi și instituții, în unele unități mici de la sate sau aparținînd sindicatelor. Recomandarea acestui tip de așezare impune însă serioase rezerve, dat fiindcă, în afara adopțării ei în cazuri excepționale, cum a fi depozitul legal, organizarea anumitor colecții speciale (benzi magnetice, filme, discuri etc.) așezarea fondurilor după numărul de inventar răspunde negativ la o serie de cerințe, formulate în capitolul anterior, (economisirea spațiului, accesibilitatea și înțelegerea ei de către cititori etc.).

23. *Așezarea alfabetică.* Sistem tot atît de vechi ca și așezarea fixă, mai poate preocupa doar în studiul istoric al problemei. Într-adevăr, despre modalitatea așezării cărților în ordinea alfabetică a numelui autorilor sau a titlurilor — în cazul lucrărilor anonime — se amintește în documentele care ne-au rămas, referitoare la organizarea bibliotecilor din antichitate; astăzi mai poate fi întîlnit, cu toată desuetudinea sa, cu tot caracterul său nefuncțional și neeconomic, doar ca produs al imaginației și lipsei de discernămint profesional.

Trebuie reținut însă faptul — asupra căruia vom reveni mai departe — că acest criteriu, al așezării alfabetic, intră, ca element de bază, în sisteme mai complexe, ca o subdivizare de al doilea grad, pentru ordonarea lucrărilor din compartimente determinate sistematic, pe materii.

24. *Așezarea cronologică.* Ordinea așezării cronologice a publicațiilor, după cum lasă să se înțeleagă și denumirea sistemului, este determinată de data apariției lor, oglindind, în bibliotecile cu bogate colecții, o mică istorie a tiparului. Este o așezare foarte potrivită nu numai în bibliotecile cu caracter muzeal, dar și în marile biblioteci moderne, pentru organizarea anumitor colecții speciale: incunabile, carte veche, depozitul legal, vechi periodice.

25. *Așezarea după locul de apariție sau instituția editoare.* O astfel de ordonare nu poate interesa biblioteca modernă obișnuită, totuși, există suficiente motive pentru a lua în considerație și acest criteriu în sistematizarea unor colecții speciale. Astfel, se pretează la așezarea după locul de apariție fondul de carte rară sau o anumită parte a colecțiilor care intră în sfera bibliografiei locale, iar după instituția editoare o bună parte a materialelor ce se prelucrează în grup: afișe, programe de spectacole, foi volante, reclama publicitară etc.

26. *Așezarea după limbă.* Cu antecedente foarte vechi — este amintită în organizarea unor biblioteci din antichitate — așezarea publicațiilor după limba în care sînt redactate textele, ca un prim criteriu de împărțire a fondurilor, poate preocupa și astăzi bibliotecile care au introdus accesul direct la raft, exclusiv pentru colecțiile destinate acestui spațiu și numai în situația cînd în interiorul acestor colecții există o bogată literatură în limbi străine. Gruparea publicațiilor după limba în care sînt tipărite, în sălile cu acces direct, scutește cititorii de lungi căutări printre cărțile a căror limbă n-o cunosc sau n-o preferă, ușurîndu-le alegerea și economisîndu-le timpul necesar acestui proces. Este însă de la sine înțeles că, în cadrul aceleiași limbi de redactare, documentele vor fi sistematizate după alte criterii, despre care vom vorbi mai departe.

27. *Așezarea pe formate.* Dintre toate sistemele enumerate mai sus, așezarea pe formate este cea mai răspîdită, iar literatura biblioteconomică este cvasi unanimă în a o prezenta și drept cea mai recomandabilă, atunci cînd este vorba de organizarea colecțiilor destinate studiului ori lecturii curente, *colecții păstrate în depozite închise.* Sistemul de organizare de la așezare pe formate, așa cum ni se înfățișează astăzi, provine, fără îndoială, din tehnica de ordonare a publicațiilor după numărul de inventar, căruia i s-au adus însă, în timp, un șir de raționalizări și de amendamente, care fac de necunoscut formula inițială. De altfel în unele vechi biblioteci, atît românești cit și străine, a mai rămas pînă astăzi, ca al doilea element determinant în cotarea cărților așezate după format, numărul de inventar.

În cea mai mare măsură, raționalizările și amendamentele amintite care au dus de la așezarea după numărul de inventar la cea pe formate, au fost imaginate sub imperiul nevoii de a înlătura risipa de spațiu pe care prima așezare o presupune. Cum să se înlătore neajunsul creat de hazardul ordinii de inventariere, care alături pe raft deseori o carte „în folio” unica de format „în octavo”, prima dictînd însă înălțimea maximă în construcția întregului raft? Răspunsul era ușor de dat, dar trebuia găsită și formula bibliotecară: grupînd publicațiile după înălțimea lor (lungimea cotorului), între limite convenabile, astfel ca pe aceeași poliță să se înșiruie cărți de aceeași „talie”. Așa au apărut formatele. Astăzi, în cele mai frecvente cazuri s-au consacrat cinci formate (dar în multe biblioteci apar și patru sau chiar șase), ceea ce reprezintă tot atîtea categorii de „talii”, limite între care se încadrează diversele publicații după un singur criteriu: acela al înălțimii volumului respectiv. Așezarea lor în depozite, pe rafturi, urmează deci o primă sistematizare — formatul — marcat în cotă prin cifre romane: I, II, III, IV etc. Ordinea, în interiorul aceluiași format, a fost determinată la început — așa cum am mai afirmat — de numărul de inventar, de la numere mici, la numere mari. Aceasta s-a dovedit însă neconvenabilă, nu atât pentru faptul că șirul natural al numeracției, în ordine crescătoare, era întrerupt, pentru fiecare format, de distribuția întâmplătoare, în diverse categorii, a unor unități inventariate împreună, ci din pricina cu implicații tehnice mai evidente. Astfel, lucrările editate în mai multe volume, cele în serie — inventariate, după cum se știe, volum cu volum — erau frecvent plasate la cote diferite; același lucru se petrecea și cu cel de-al doilea sau al treilea exemplar din același titlu, ca să nu mai amintim de revistele groase, inventariate număr cu număr și ca atare împrăștiate în întreg depozitul. Or, cum astfel de lucrări sînt deseori solicitate împreună de către cititori (toate volumele dintr-o operă, colecția integrală sau chiar numai parțială a unui periodic), este ușor de imaginat cit de mult s-a impus înlăturarea neajunsului în vederea optimizării muncii depozitarilor și mînuitorilor. Nerațional apare, de asemenea, și faptul că, după acest sistem, scoaterea unor volume din gestiunea bibliotecilor bloca nu numai numerele respective de inventar (ceea ce nu are mare importanță), dar lăsa implicit și așa-zise „cote moarte” (ceea ce are mult mai multe implicații). Toate acestea sînt tot atîtea rațiuni pentru care, în actuala formă, perfecționată, a așezării pe formate, numărul de inventar, ca al doilea element al ordonării, a fost înlocuit cu nu-

mere speciale, de cotă. Acestea încep de la 1 pentru fiecare format și sînt evidențiate în registre speciale de cote.

Detaliile tehnicii de lucru, enumerarea tuturor cazurilor cînd anumite publicații se înregistrează sub aceeași cotă, particularitățile cotării periodiceilor în același sistem, descrierea integrală a procesului așezării colecțiilor pe formate, vor fi expuse, la aceeași rubrică, într-unul din numerele următoare ale revistei.

28. *Așezările sistematice.* În linii generale, rațiunea pe care se bazează această categorie de ordonări și așezări ale publicațiilor este aceeași care a condus și la imaginarea cataloagelor sistematice sau pe materii și anume gruparea la un loc a lucrărilor identice sau asemănătoare prin conținutul lor, apropierea pe raft a documentelor care se circumscriu într-o anume sferă tematică, care tratează subiecte din același domeniu al științei, artei sau practicii. Există multe feluri de așezări sistematice, atît de multe încît dacă cineva, ținînd seama de toate detaliile care le diferențiază, și-ar propune fie și numai inventarierea lor, acțiunea s-ar dovedi pe cit de inutilă, pe atît de iluzorie. Cine a avut ocazia să vadă multe biblioteci, urmărind această problemă, nu va fi surprins de afirmația de mai sus: există multe biblioteci, mai mari sau mai mici, mai ales în străinătate, care, aplicînd accesul liber la raft, au introdus în sistematizarea fondurilor note cu totul particulare, inedite, care le conferă calitatea de veritabile unicate.

Se înțelege că o astfel de diversitate nu ar fi de loc de dorit în bibliotecile noastre, dăunînd în primul rînd cititorilor care frecventează mai multe biblioteci, dar nici nu trebuie să stîrnească false alarme — așa cum s-au petrecut cîteodată lucrurile — unele amendamente, soluții mai personale, aduse schemelor obișnuite de organizare a fondurilor cu acces direct, atunci cînd acestea sînt justificate de particularități concrete, de realități locale. În concluzie, lăsînd de o parte considerațiile asupra diversității tipurilor de așezări care fac parte din această familie — așezările sistematice —, ne vom opri la prezentarea mai largă a organizării sistematice-alafabetice, așa cum este practică în bibliotecile noastre. Ceea ce trebuie reținut, încă de la început, este că vom privi această așezare ca singura posibilă în sistematizarea fondurilor destinate accesului liber la raft al cititorilor și de dorit, de preferat, tuturor celorlalte genuri de așezare, în bibliotecile de împrumut (publice, sindicale, școlare), care își propun trecerea în perspectivă la organizarea accesului direct, fie pentru întregul fond de publicații, fie pentru o anumită parte a sa.

Atanase LUPU

Articolul *Tinerii — singurii răspunzători?*, publicat în *Revista bibliotecilor* nr. 4/1968, a constituit obiectul unei dezbateri a colectivului de conducere al Grupului Școlar de pe lângă Uzinele de autocamioane la care au fost invitați și alți factori de răspundere.

Este foarte adevărat că unele laturi ale muncii culturale (vizionări de spectacole în grup, urmărirea emisiunilor de radio și de televiziune etc.) nu sînt la înălțimea cerințelor, a nevoilor actuale ale tinerilor noștri elevi.

Observațiile în legătură cu biblioteca, mai ales cele cu privire la locul și la modul greoi de servire, sînt întemeiate.

Ne permitem, fără a încerca o justificare, să arătăm unele cauze ale lipsurilor semnalate, în dorința de a întregi analiza făcută în articol.

Munca culturală suferă în primul rînd datorită faptului că timpul liber al elevilor este foarte redus. Practica în uzină, completarea carnetelor de practică, orele de meditații, munca patriotică, sînt numai cîteva din ocupațiile elevilor în afara orelor de școală.

O seamă de factori obiectivi derivate din lipsa de spațiu. Biblioteca dispune de un spațiu foarte redus și nici nu se întrevăd posibilități imediate de remediere a acestor situații deoarece în școală nu există încăperi disponibile.

Unele deficiențe din domeniul activității culturale se datorează și faptului că o parte dintre educatori nu au pregătire pedagogică corespunzătoare, iar fluctuația este extraordinar de mare.

În articolul dv. se semnalează interesul scăzut al elevilor din Școala tehnică pentru lectură, ca și pentru alte activități culturale, fapt care ne dă de gîndit și nouă de multă vreme. Încercările noastre de a remedia această situație au avut rezultate slabe, datorită unor cauze mai adînci și anume: doar 10—15 la sută din elevi vin la această școală cu intenția de a deveni tehnicieni, restul o fac pentru a-și amîna armata și pentru a încerca, pe parcurs, să intre la facultate. (Numai la sfîrșitul acestui an școlar și-au retras actele, în acest scop, un număr de 60 de elevi ai Școlii tehnice!)

Pentru remedierea unor lipsuri arătate în articolul dv. am luat unele măsuri imediate și de perspectivă:

— în scopul descongestionării bibliotecii s-au făcut formele pentru casarea a 5000 volume depășite. Tot în acest scop a fost atribuită bibliotecii o magazie pentru depozitarea manualelor școlare;

— se află în curs de confecționare rafturile necesare pentru organizarea unei săli de lectură cu acces liber la raft;

— în ultimele trei numere ale revistei grupului școlar, *Spre uzină*, au fost publicate materiale de popularizare a unor cărți din fondurile bibliotecii, acțiune ce va continua și în viitor;

— s-au luat măsuri pentru reorganizarea actualei săli a bibliotecii;

— la începutul lunii septembrie 1968, în vederea noului an școlar, vom prelucra cu diriginții problemele ridicate în articolul dv. și măsurile ce urmează a fi luate.

Ing. Sandu DUMITRU

director al grupului școlar
„Steagul roșu” Brașov

Articolul *Tinerii — singurii răspunzători?*, apărut în *Revista bibliotecilor* nr. 4 a.c., analizează obiceiurile de lectură ale elevilor de la Grupul Școlar de pe lângă Uzinele de autocamioane și rolul bibliotecii în îndrumarea lor.

Articolul cuprinde cîteva sesizări cu privire la deficiențele activității desfășurate de către bibliotecare. Pentru înlăturarea lor, considerăm că Biblioteca municipală Brașov îi revin unele îndatoriri. În acest sens vom lua legătura cu conducerea Școlii în vederea organizării unor vizite la biblioteca noastră care să permită tovarășelor bibliotecare de la Grupul școlar să cunoască activitatea din secțiile cu public, precum și munca desfășurată în cadrul serviciilor de evidență și de organizare a fondurilor.

La cursurile de perfecționare a bibliotecarilor, pe care le organizează, în fiecare an, Biblioteca municipală Brașov în colaborare cu Comitetul pentru Cultură și Artă, vor fi invitate să participe în acest an și cele două bibliotecare de la Grupul școlar.

Deoarece Biblioteca Grupului școlar de pe lângă Uzinele de autocamioane nu poate satisface toate cererile elevilor, Biblioteca municipală poate acorda un ajutor substanțial, în această privință, dînd acces elevilor cu condiția ca Direcția școlii să garanteze, printr-un angajament scris, restituirea cărților împrumutate, dat fiind că majoritatea elevilor nu au domiciliul stabil în Brașov.

Biblioteca municipală
Brașov

В Н О М Е Р Е :

А. КОРВЭТЕСКУ-ТОФАН: <i>Информация — куда?</i> (Рейд-анкета о настоящем и особенно о будущем работы по информации в крупных публичных библиотеках)	515	вклады в преемственность идеи национального единства (I). (Библиография содержит самые показательные произведения о борьбе за национальное единство румынского народа)	543
Н. СТРАТОНЕ и Эм. ДРОБ: <i>Библиотекарь и социолог</i> (IV)	528	Н. ОПРЯ и Т. ПРОДИН: <i>Библиотеки Народной Республики Болгарии</i> . (Путевые заметки)	555
Анка ОПРИШ: <i>Значение документальных справочников для научной информации</i>	533	Эмиль БОЛДАН: <i>Георге Лазар — преподаватель, основоположник румынского высшего образования на родном языке</i> (145-летие со дня его смерти)	560
Дан СИМОНЕСКУ: <i>В историческом прошлом румынского народа культурные блага не знали пределов</i> (Краткий исторический обзор духовной связи валашских, молдавских и трансильванских румын)	540	Санда РАДИАН: <i>Alexandru Vlahuță — о наших выдающихся писателях</i>	262
Вирджилиу ЭНЕ и Иляна ТЕОДОРЕСКУ: <i>Библиографические</i>		Труды по специальности: <i>История Румынии; Progress in Library Science. 1967</i>	566

EXTRAS DU SOMMAIRE

А. CORVĂTESCU-TOFAN: <i>Information — dans quelle direction?</i> (Requête sur le présent et spécialement sur l'avenir de l'activité d'information dans les grandes bibliothèques publiques) ¹⁾	515
N. STRATONE et Em. DROB: <i>Bibliothécaire et sociologue</i> (IV)	528
Anca OPRÎȘ: <i>L'importance des guides de documentation dans l'information scientifique</i>	533
Dan SIMONESCU: <i>Les biens spirituels n'ont pas connu de frontières dans le passé historique des Roumains</i> . (Bref historique des relations spirituelles des Roumains de Valachie, de Moldavie et de Transylvanie)	540
Virgiliu ENE et Ileana TEODORESCU: <i>Contributions bibliographiques à la permanence de l'idée d'unité nationale</i> (I). (La bibliographie comprend les oeuvres les plus représentatives sur la lutte pour l'unité nationale du peuple roumain)	543
N. OPREA et T. PRODAN: <i>Les bibliothèques de la R.P. Bulgarie</i> . (Impressions de voyage)	555
Emil BOLDAN: <i>Gheorghe Lazăr — le professeur, fondateur de l'école supérieure roumaine en langue nationale</i> . (145 ans depuis sa mort)	560
Sanda RĂDIAN: <i>Alexandru Vlahuță sur nos grands écrivains</i>	562
Ouvrages de spécialité: <i>Istoria României</i> (Histoire de la Roumanie); <i>Progress in Library Science. 1967</i> . (Progrès en bibliologie. 1967).	566

S U M M A R Y

А. CORVĂTESCU-TOFAN: <i>Whither?</i> (Brief investigation concerning the present and especially the future information activity in the great public libraries)	515
N. STRATONE and Em. DROB: <i>Librarian and Sociologist</i> (IV)	528
Anca OPRÎȘ: <i>The Importance of Documentary Handbooks in Scientific Information</i>	533
Dan SIMONESCU: <i>The Spiritual Treasure Had No Boundaries in Romania's Historical Past</i> . (Short history of the cultural and intellectual relations between the Romanians of Wallachia, Moldavia and Transylvania)	540
Virgiliu ENE and Ileana TEODORESCU: <i>Bibliographical Contributions to the Permanence of the Idea of National Unity</i> (I). (A selective bibliography of the most important works concerning our people's struggle for national unity)	543
N. OPREA and T. PRODAN: <i>The Libraries of the People's Republic of Bulgaria</i> . (Travel notes)	555
Emil BOLDAN: <i>Gheorghe Lazăr — Professor and Founder of the First Higher Romanian School Teaching in the National Language</i> . (145 years since his death)	560
Sanda RĂDIAN: <i>Alexandru Vlahuță on Our Great Writers</i>	562
Specialized Works: <i>The History of Romania; Progress in Library Science. 1967</i>	566

41 000